

UMCS
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Załącznik nr 1
do uchwały nr 66/2019
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 28 lutego 2019 r. z późn. zm

Ocena programowa
Profil ogólnoakademicki
Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Pl. M. Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin

Nazwa ocenianego kierunku studiów: **PEDAGOGIKA SPECJALNA**

1. Poziom/y studiów: **studia II stopnia**
2. Forma/y studiów: **stacjonarne, niestacjonarne**
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek ¹ **Dyscyplina: Pedagogika – 100%**

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny: **Nie dotyczy**

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

TAK NIE

W przypadku zaznaczenia opcji TAK, proszę wskazać rodzaj zawodu nauczyciela, w zakresie którego prowadzone jest kształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję):

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. 2018 poz. 1818).

- nauczyciel przedmiotu .....²
- nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych .....²
- nauczyciel praktycznej nauki zawodu .....²
- nauczyciel prowadzący zajęcia .....²
- nauczyciel psycholog
- nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
- nauczyciel pedagog specjalny**
- nauczyciel logopeda
- nauczyciel prowadzący zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka
(nazwy zawodów zgodnie z [klasyfikacją zawodów i specjalności](#)) 2

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Studia na kierunku **Pedagogika specjalna**, na poziomie studiów II stopnia zgodnie z charakterystyką Polskiej Ramy Kwalifikacji i właściwymi dla tego poziomu efektami uczenia się.

Efekty zatwierdzono [Uchwałą Nr XXIV – 29.21/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 25 września 2019 r. w sprawie dostosowania programów studiów do wymagań ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz przyporządkowania do dyscyplin naukowych kierunków prowadzonych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020.](#)

Efekty uczenia się obowiązujące od cyklu kształcenia 2019/2020

Nazwa kierunku: Pedagogika specjalna
Profil – ogólnoakademicki
Poziom studiów: drugiego stopnia
Dziedzina: nauki społeczne,
dyscyplina naukowa: pedagogika – 100 %
Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 7

Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji – poziom 7.[1]

Symbole efektów kierunkowych	Kierunkowe efekty uczenia się	Odniesienie do uniwersalnych charakterystyk PRK	Odniesienie do charakterystyki drugiego stopnia PRK dla właściwego poziomu
1	2	3	4

2 Należy podać nazwę przedmiotu/zawodu/zajęć

	WIEDZA: ABSOLWENT W POGŁĘBIONYM STOPNIU ZNA I ROZUMIE	Kod składnika opisu	Kod składnik opisu
K_W01	przedmiot i zadania subdyscyplin pedagogiki specjalnej; ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę na ten temat, obejmującą terminologię, teorię i metodykę	P7U_W	P7S_WG
K_W02	na poziomie rozszerzonym zna terminologię używaną w pedagogice i pedagogice specjalnej, jej zastosowanie w obrębie dyscyplin pokrewnych oraz znaczenie w kontekście teorii i praktyki działalności: edukacyjnej, rehabilitacyjnej i resocjalizacyjnej (rozumie ich historyczne i kulturowe uwarunkowania)	P7U_W	P7S_WG
K_W03	w sposób pogłębiony istotę rozwoju człowieka w cyklu życia, zarówno w aspekcie biologicznym, psychologicznym, jak i społecznym, ma psychologiczną i pedagogiczną wiedzę pozwalającą na rozumienie procesów prawidłowego i zaburzonego rozwoju oraz procesów socjalizacji, wychowania i nauczania-uczenia się, w tym dotyczącą koncepcji rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji, terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także różnorodne uwarunkowania tych procesów	P7U_W	P7S_WG
K_W04	specyfikę przedmiotową i metodologiczną pedagogiki specjalnej, zna stanowiska i podejścia metodologiczne; rozumie postulat wieloparadygmatyczności prowadzenia badań w pedagogice, zna zasady konstruowania narzędzi badawczych, metody, techniki i narzędzia pozyskiwania danych wykorzystywane w badaniach empirycznych i analizach właściwych dla obszaru zainteresowań rehabilitacji i resocjalizacji	P7U_W	P7S_WG

K_W05	cele, organizację i funkcjonowanie instytucji edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, pomocowych, socjoterapeutycznych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych, ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie, zna wybrane systemy edukacyjne innych krajów oraz współczesne podejścia do problemów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (podmiotowość, autonomia, samostanowienie, jakość życia) i wynikające z nich nowe formy edukacji (integracyjnej, włączającej)	P7U_W	P7S_WG
K_W06	wiedzę na temat teorii wychowania, uczenia się i nauczania oraz innych procesów edukacyjnych osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie oraz ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę o uczestnikach działalności edukacyjnej, wychowawczej, opiekuńczej, pomocowej, socjoterapeutycznej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej, ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o różnych środowiskach wychowawczych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących w systemie integracyjnym i włączającym, w szczególności ma pogłębioną wiedzę o rodzajach więzi społecznych, strukturach i instytucjach życia społecznego oraz rządzących nimi prawidłowościach i relacjach, uwarunkowaniach istotnych dla diagnozowania i projektowania procesów edukacyjnych osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie, w tym uniwersalnego projektowania zajęć	P7U_W	P7S_WG
K_W07	sposoby efektywnego posługiwania się narządem głosu, w tym merytoryczną i metodyczną wiedzę o kształtowaniu emisji głosu ucznia	P7U_W	P7S_WG
K_W08	procedury pierwszej pomocy przedmedycznej	P7U_W	P7S_WG

K_W09	fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji, ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę na temat biologicznych, psychologicznych, społecznych i filozoficznych podstaw kształcenia, wychowania, rehabilitacji i resocjalizacji; zna istotę funkcjonalności i dysfunkcjonalności, harmonii i dysharmonii, normy i patologii, ma uporządkowaną i pogłębioną wielodyscyplinarną wiedzę na temat sposobów diagnozowania zjawisk społecznych i kulturowych oraz społeczno-kulturowych uwarunkowaniach procesów edukacyjnych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie a także kultury języka	P7U_W	P7S_WG P7S_WK
K_W10	ogólnoobowiązujące zasady i normy etyczne oraz etyki zawodowej, także w zakresie projektowania i realizacji badań oraz projektowania kariery zawodowej osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie	P7U_W	P7S_WK
K_W11	podstawowe pojęcia i zasady z zakresu ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego oraz sposoby zarządzania zasobami własności intelektualnej oraz z zakresu podstawowych zasad tworzenia i rozwoju różnych form przedsiębiorczości	P7U_W	P7S_WK
	UMIEJĘTNOŚCI: ABSOLWENT POTRAFI	Kod składnika opisu	Kod składnik opisu
K_U01	w sposób pogłębiony obserwować, wyszukiwać i przetwarzać informacje na temat zjawisk społecznych rozmaitej natury, przy użyciu różnych źródeł oraz interpretować je z punktu widzenia problemów edukacyjnych oraz związanych z rehabilitacją i resocjalizacją osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie	P7U_U	P7S_UW

K_U02	wykorzystać w praktyce pogłębione umiejętności badawcze, pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów w obrębie pedagogiki specjalnej, w tym świadomie deklaruje własne stanowiska ontologiczne i epistemologiczne, konsekwentnie formułuje problemy badawcze, dobiera adekwatnie metody i techniki badawcze; dobiera i konstruuje adekwatne narzędzia badawcze; potrafi wyciągać wnioski, wskazuje kierunki dalszych badań, opracowuje i prezentuje wyniki badań w obrębie wybranej subdyscypliny pedagogiki specjalnej	P7U_U	P7S_UW
K_U03	diagnozować i racjonalnie oceniać złożone sytuacje edukacyjne, rehabilitacyjne i resocjalizacyjne oraz analizować motywy i wzory ludzkich zachowań oraz potrafi, wykorzystując wybrane ujęcia teoretyczne, zaproponować oryginalne rozwiązania złożonych problemów pedagogicznych i przewidywać skutki planowanych działań w określonych obszarach praktycznych	P7U_U	P7S_UW
K_U04	wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizy złożonych problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, pomocowych, socjoterapeutycznych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych, a także diagnozowania i projektowania działań praktycznych	P7U_U	P7S_UW
K_U05	prowadzić zajęcia w grupie zróżnicowanej, indywidualizować zadania i dostosowywać metody i treści do potrzeb i możliwości uczniów (w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz wykorzystywać zasady i metody indywidualnego projektowania zajęć	P7U_U	P7S_UW
K_U06	dostosowywać się do specyfiki uczniów i wdrażać efektywne programy zwiększające ich umiejętności poznawcze i kompetencje społeczne oraz programy poprawiające integrację rówieśniczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	P7U_U	P7S_UW

K_U07	wybrać i zastosować właściwy dla danej działalności pedagogicznej sposób postępowania, potrafi dobierać środki i metody pracy w celu efektywnej realizacji zadań zawodowych oraz analizować własne działania pedagogiczne, dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i rehabilitacyjne, wskazywać obszary wymagające modyfikacji, eksperymentowania i wdrażania działań innowacyjnych	P7U_U	P7S_UW
K_U08	efektywnie korzystać z głosu, w sposób klarowny, spójny i precyzyjny wypowiadać się w mowie i na piśmie, posiada umiejętność konstruowania rozbudowanych ustnych i pisemnych uzasadnień na tematy dotyczące zagadnień pedagogicznych z wykorzystaniem różnych ujęć teoretycznych, zawartych zarówno w dorobku pedagogiki specjalnej, jak i innych dyscyplin naukowych, w tym prowadzić debatę, w której są przedstawiane i oceniane różne opinie i stanowiska, posiada pogłębione umiejętności prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierania ich rozbudowaną argumentacją w kontekście wybranych podstaw teoretycznych, poglądów różnych autorów, kierując się przy tym zasadami etycznymi	P7U_U	P7S_UK
K_U09	posługiwać się językiem obcym (wraz ze specjalistyczną terminologią) na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego i wykorzystać go w dyskursie naukowym i pracy zawodowej	P7U_U	P7S_UK
K_U10	pracować w zespole; umie wyznaczać oraz realizować wspólne cele działania; potrafi przyjąć rolę lidera w zespole, w tym zespole badawczym, na każdym etapie projektowania i realizacji badań (potrafi zdobywać informacje naukowe oraz dokonywać ich przetwarzania w rozwiązywaniu problemów badawczych oraz praktycznych), podejmować i wyznaczać zadania, współpracować z innymi nauczycielami, specjalistami i rodzicami uczniów	P7U_U	P7S_UO

K_U11	twórczo animować prace nad własnym rozwojem oraz rozwojem uczestników procesów edukacyjno-wychowawczych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy, a także inspirować do działań na rzecz uczenia się przez całe życie, także przy wykorzystaniu nowych technologii, dysponuje rozwiniętymi kompetencjami w zakresie nowoczesnych technologii (ICT), stanowiącymi element warsztatu badacza i praktyka;	P7U_U	P7S_UU
	KOMPETENCJE SPOŁECZNE: ABSOLWENT JEST GOTÓW DO	Kod składnika opisu	Kod składnik opisu
K_K01	podejmowania wyzwań zawodowych i osobistych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w podejmowaniu indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie pedagogiki specjalnej; jest gotów do krytycznej oceny własnej wiedzy oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemu, jest gotów do nabywania wiedzy z zakresu studiowanej dyscypliny naukowej i budowania warsztatu pracy pedagoga specjalnego, odznacza się odpowiedzialnością za własne przygotowanie do pracy, podejmowane decyzje i prowadzone działania oraz ich skutki, czuje się odpowiedzialny za ludzi, dla których dobra stara się działać, wyraża taką postawę w środowisku specjalistów i propaguje ją wśród innych	P7U_K	P7S_KK P7S_KR
K_K02	komunikowania się i współpracy z otoczeniem, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego oraz do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne	P7U_K	P7S_KO
K_K03	pogłębiania poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego; myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	P7U_K	P7S_KO

K_K04	efektywnego komunikowania się i współpracy z otoczeniem, w tym z osobami niebędącymi specjalistami w danej dziedzinie; w komunikowaniu się z otoczeniem stosuje zasady kultury języka; jest gotów do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania pedagogiczne	P7U_K	P7S_KO P7S_KR
K_K05	zachowania się w sposób profesjonalny i przestrzegania zasad etyki zawodowej; dostrzega i formułuje problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną i cudzą pracą; poszukuje optymalnych rozwiązań i możliwości korygowania nieprawidłowych działań pedagogicznych własnych i innych specjalistów własnych i innych specjalistów, także podczas realizacji badań naukowych	P7U_K	P7S_KR
K_K06	utożsamiania się z wartościami, celami i zadaniami realizowanymi w praktyce pedagogicznej, odznacza się rozwagą, dojrzałością i zaangażowaniem w projektowaniu, planowaniu i realizowaniu działań pedagogicznych i poszerzania o nowe obszary i procedury badawcze	P7U_K	P7S_KR
K_K07	odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, Europy i świata, rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i regionalnego oraz ich wpływu na funkcjonowanie uczniów, a także podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tych środowisk	P7U_K	P7S_KR

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Spis treści	11
Skład zespołu przygotowującego raport samooceny	12
Prezentacja uczelni.....	13
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim	15
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się.....	15
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się.....	27
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	43
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	49
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	64
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	70
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	81
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach.....	92
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	96
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	103
Część III. Załączniki	105
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	105

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Andrzej Różański	dr hab. prof. uczelni / Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii
Agnieszka Lewicka-Zelent	dr hab. prof. uczelni / Prodzikan ds. Jakości Kształcenia
Beata Daniluk	dr / Prodzikan ds. Studenckich
Anna Prokopiak	dr hab. / adiunkt ze stopniem naukowym dr hab. / Koordynator kierunku Pedagogika specjalna
Zofia Palak	dr hab. / profesor uczelni/Kierownik Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej
Piotr Gindrich	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Zdzisław Kazanowski	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Monika Parchomiuk	dr hab. / profesor uczelni/ członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Beata Szabała	dr hab. / adiunkt ze stopniem naukowym dr hab. członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Dorota Chimicz	dr / adiunkt / Koordynator Wydziałowego Zespołu ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej/Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami
Andrzej Chudnicki	dr / adiunkt / członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Małgorzata Gulip	dr / adiunkt / członek Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna
Katarzyna Rusinek	dr / adiunkt / Wydziałowy Koordynator ds. Praktyk
Magdalena Wójcik	dr / adiunkt / członek Wydziałowego Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie to największa uczelnia publiczna po wschodniej stronie Wisły, która funkcjonuje od blisko 80 lat. UMCS prowadzi kształcenie na 12 Wydziałach w Lublinie oraz Wydziale Zamiejscowym w Puławach, ponad 80 kierunkach studiów oraz blisko 300 specjalnościach, a liczba absolwentów przekroczyła już 250 tysięcy. UMCS patronuje Uniwersytetowi III Wieku, a od 10 lat w Uczelni działa Uniwersytet Dziecięcy.

Potencjał naukowo-badawczy UMCS rozwijany jest w nowoczesnych laboratoriach i pracowniach m.in. w Centrum Analityczno-Programowym dla Zaawansowanych Technologii Przyjaznych Środowisku ECOTECH-COMPLEX. W 2017 roku UMCS otrzymał Logo HR Excellence in Research przyznawane przez Komisję Europejską. Od maja 2022 r. nasz Uniwersytet jest członkiem konsorcjum Uniwersytetów Europejskich – ATHENA (Advanced Technology Higher Education Network Alliance) i, wraz z innymi uczelniami z całego kontynentu, realizuje działania z zakresu zaawansowanych technologii w szkolnictwie wyższym. Uczelnia zdobyła także wiele znaczących tytułów i wyróżnień, m.in.: „Uczelnia Liderów”, „Aurea Praxis”, „Dobra Uczelnia – Dobra Praca”, „Ambasador Województwa Lubelskiego”, „Najbardziej innowacyjna i kreatywna uczelnia w Polsce w tworzeniu perspektyw zawodowych”. UMCS należy do najbardziej umiędzynarodowionych uniwersytetów w Polsce. Znaczący odsetek studentów stanowią cudzoziemcy reprezentujący blisko 45 krajów świata. Uczelnia dysponuje zlokalizowanym w centrum miasta kampusem, na który składają się budynki dydaktyczne, kluby, obiekty sportowe, kulturalne, stołówka akademicka oraz dziewięć akademików, z ponad 2500 miejscami o wysokim standardzie i dostosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Studenckie życie kulturalne toczy się wokół Akademickiego Centrum Kultury Chatka Żaka i Inkubatora Medialno-Artystycznego. Funkcjonują tam nowatorskie media uniwersyteckie: Akademickie Radio Centrum oraz Telewizja Akademicka TV UMCS.

Kierunek **Pedagogika specjalna** jest prowadzony na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, który jest jednym z najstarszych na UMCS. Wydział obchodzi 50-lecie swojego istnienia.

Posiada aktywną kadrę naukową, która prowadzi wysokiej jakości badania naukowe i działalność dydaktyczną. Modyfikowane i aktualizowane w sposób ciągły programy nauczania dostosowane do potrzeb rynku pracy, stanowią dobrą podstawę efektywnego funkcjonowania absolwentów na rynku pracy, jednocześnie nie tracąc ze swojej akademickości.

Obecnie Wydział dysponuje doskonałym, nowoczesnym zapleczem dydaktycznym i naukowo-badawczym zlokalizowanym w Kampusie Zachodnim. Obiekty zawierają m.in.: aule, sale wykładowe i ćwiczeniowe, izbę pamięci, pracownie komputerowe oraz specjalistyczne. W ramach Wydziału funkcjonują dwa Instytuty – **Instytut Pedagogiki** oraz **Instytut Psychologii**, które posiadają uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego.

Kierunek Pedagogika specjalna kontynuuje tradycję lubelskiej szkoły pedagogiki specjalnej, akcentującej nierozzerwalny związek i kluczowe znaczenie psychologicznych, pedagogicznych i socjologicznych problemów w teorii i praktyce edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Przesłanie jej twórcy w osobie prof. dr hab. Zofii Sękowskiej wywiera istotny wpływ na wszelkie decyzje dotyczące realizacji koncepcji kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna w UMCS, który wyróżniają interdyscyplinarność w tworzeniu

programów studiów, podmiotowość w planowaniu oddziaływań wychowawczych i rehabilitacyjnych oraz obiektywne metody zdobywania wiedzy o potrzebach osób z niepełnosprawnościami.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Kierunek studiów **Pedagogika specjalna, studia II stopnia**, jest podporządkowany dziedzinie nauk społecznych, a koncepcja kształcenia na tym kierunku odpowiada współczesnym tendencjom edukacji, rehabilitacji, resocjalizacji i wsparcia osób z szerokiego spektrum niepełnosprawności, niedostosowania oraz zaburzeń i trudności. Koncepcja ta jest osadzona w misji i głównych celach strategicznych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dalej: UMCS) ([Strategia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w latach 2019-2025](#)) oraz celach strategicznych Wydziału Pedagogiki i Psychologii określonych na lata 2021-2025 (dalej: Wydziału) ([Aktualizacja Strategii Rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS do roku 2025](#)). Najważniejsze cele, jakie zostały sformułowane w obu dokumentach, obejmują zapewnienie i utrzymanie wysokiej jakości oferty dydaktycznej poprzez stałą modyfikację propozycji programowej skierowanej do szerokiej grupy odbiorców w kraju i za granicą, a co z tym integralnie powiązane – wspieranie potencjału naukowego pracowników oraz potencjału dydaktycznego Wydziału. Koncepcja kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna uwzględnia wskazane cele, oferując studentom zróżnicowaną ofertę przygotowania zawodowego, nawiązującą do wzorców i doświadczeń tradycji i współczesności dyscypliny Pedagogika oraz nauk współpracujących. Jest zorientowana na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego i doskonalona w oparciu o współpracę z jego przedstawicielami. Kierunek Pedagogika specjalna na Wydziale ma wieloletnią tradycję kształcenia studentów i wpisuje się w główny rozwój potencjału UMCS w skali krajowej i międzynarodowej. Dotychczasowe doświadczenie, wieloletnia tradycja, bogata oferta dydaktyczna, a także doskonaląca się kadra badawczo-dydaktyczna, która współpracuje z licznymi placówkami szkolnymi oraz pozaszkolnymi w Lublinie i regionie lubelskim, stanowi fundament kształcenia pedagogów specjalnych. Wpisuje się tym samym w misję UMCS jako uczelni realizującej kształcenie na wysokim poziomie, promującej model absolwenta wyposażonego w wiedzę, umiejętności i kompetencje niezbędne dla dalszego rozwoju zawodowego, oraz w strategię rozwoju Lublina ([Uchwała Nr 693/XXVIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia strategii rozwoju Miasta Lublin](#)).

Kierunek Pedagogika specjalna (profil: ogólnoakademicki), studia II stopnia (2-letnie, 4 semestry), jest realizowany w ramach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Specjalności są wybierane przed rozpoczęciem pierwszego semestru studiów zgodnie z Regulaminem ([Regulamin zapisów na specjalności](#)):

- **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** (specjalność nauczycielska);
- **Specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej** (specjalność nauczycielska);
- **Resocjalizacja z socjoterapią** (specjalność nienauczycielska).

Specjalności nauczycielskie mogą być wybierane przez osoby, które ukończyły kształcenie na I stopniu zgodnie z programem realizującym standard kształcenia nauczycieli.

Specjalność nienauczycielska (Resocjalizacja z socjoterapią) może być wybierana przez absolwentów studiów nienauczycielskich oraz spełniających standard kształcenia w zawodzie nauczyciela.

Studia II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna podlegają stopniowemu wygaszaniu ze względu na zmianę przepisów związanych z kształceniem nauczycieli – pedagogów specjalnych. Zakończenie kształcenia na tych studiach będzie miało miejsce w roku akademickim 2022/2023. Ostatni nabór obejmował rok akademicki 2021/2022 i umożliwił kontynuację kształcenia absolwentom studiów I stopnia tym studentom, którzy ukończyli studia na kierunku Pedagogika specjalna oraz Pedagogika na Wydziale.

[Studia II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna](#) zostały utworzone w 2015 roku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Celem kształcenia na studiach II stopnia jest doskonalenie kompetencji zawodowych studentów uzyskanych w toku studiów I stopnia na kierunku Pedagogika specjalna oraz ich znaczące poszerzenie w przypadku studentów innych kierunków o specjalności nauczycielskiej lub nienauczycielskiej (w przypadku Resocjalizacji z socjoterapią). Zgodnie z programem w ramach tych studiów kształceni są pedagodzy specjalni przygotowani do pracy z osobami z trudnościami w uczeniu się, z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz niedostosowaniem społecznym.

Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia daje studentom możliwość zdobycia aktualnej wiedzy z zakresu subdyscypliny, jaką jest pedagogika specjalna oraz powiązanych z nią ściśle psychologii, pedagogiki i filozofii. Studenci rozwijają umiejętności niezbędne do pracy z osobami z niepełnosprawnością, trudnościami w uczeniu się, z osobami zdolnymi oraz ze społecznym niedostosowaniem. Program studiów obejmuje kształtowanie kompetencji istotnych dla rozwoju zawodowego pedagoga specjalnego (kompetencje językowe, informatyczne, osobowościowe), ponadto kompetencji ważnych dla prowadzenia poszerzonej działalności badawczej na studiach w Szkole Doktorskiej. Obejmuje ona pogłębione zagadnienia metodologiczne oraz etyczne. Zgodnie z wymaganiami dla profilu ogólnoakademickiego przewidziano moduły powiązane z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie Pedagogika. Ponad połowa programu studiów określonego w punktach ECTS obejmuje zajęcia służące zdobywaniu przez studentów pogłębionej wiedzy i zapewnia gruntowne przygotowanie do prowadzenia badań w obszarze nauk społecznych.

Program studiów na kierunku Pedagogika specjalna był tworzony i jest doskonalony zgodnie z wymaganiami rynku pracy. W procesie tym uczestniczyli i biorą udział interesariusze zewnętrzni – przedstawiciele instytucji i agend rządowych, organizacji społecznych reprezentujących lokalny rynek (kryterium 6, Raport PKA) oraz interesariusze wewnętrzni (nauczyciele akademicki, studenci). Osoby te biorą również czynny udział w monitorowaniu jakości kształcenia.

O efektywności kształcenia na kierunku oraz adekwatności jego oferty specjalizacyjnej świadczą wyniki analiz odnoszące się do lokalnego rynku pracy wskazujące na stosunkowo korzystną pozycję absolwentów w porównaniu do osób kończących inne kierunki na UMCS ([Absolwenci 2020 Porównanie kierunków i dziedzin studiów: zarobki i bezrobocie. Ekonomiczny System Monitorowania Losów Absolwentów Szkół Wyższych](#)).

Koncepcja kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia uwzględnia w efektach uczenia się współczesne tendencje w zakresie pedagogiki specjalnej, zwłaszcza

wymagania stawiane przez tak zwany ruch na rzecz integracji społecznej czy też inkluzji edukacyjnej i kulturowej. Efekty te odpowiadają obowiązującym trendom propagującym badania wielo- i interdyscyplinarne, ukierunkowane na dogłębne poznanie istoty niepełnosprawności, zaburzeń rozwoju, niedostosowania oraz ich korelatów, ponadto potencjału jednostki i zasobów jej środowiska życia. Ta zgodność ze współczesnymi tendencjami ma służyć efektywności diagnozy, profilaktyki, nauczania i terapii. Realizacja koncepcji kształcenia na kierunku oraz w procesie dydaktycznym przebiega w oparciu o dorobek empiryczny, w tym dorobek nauczycieli akademickich. Efekty analiz teoretycznych i empirycznych są publikowane w międzynarodowych oraz ogólnopolskich czasopismach (m.in. „Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics”; „Teaching Education”; „Disability and Rehabilitation”; „Przegląd Badań Edukacyjnych”; „Studia Edukacyjne”; „Człowiek-Niepełnosprawność-Społeczeństwo”; „Resocjalizacja Polska”; „Probacja”).

Za najważniejsze kierunki działalności badawczej nauczycieli akademickich prowadzących kształcenie na kierunku Pedagogika specjalna uznano:

- 1) analizę uwarunkowań, organizacji, przebiegu i efektywności edukacji i rehabilitacji dzieci i młodzieży z różnym rodzajem i stopniem niepełnosprawności w edukacji włączającej, integracyjnej i specjalnej;
- 2) opis różnych aspektów funkcjonowania dorosłych osób z niepełnosprawnością, chorobą przewlekłą czy spektrum autyzmu oraz sprawdzanie ich korelatów;
- 3) badanie pedagogicznych i psychospołecznych aspektów funkcjonowania rodzin z doświadczeniem niepełnosprawności;
- 4) analizę problemów w obszarze diagnozy i terapii osób z różnym rodzajem zaburzeń, czy niepełnosprawności, w tym diagnozy postaw wobec autonomii i seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób ze spektrum autyzmu, ponadto rehabilitacji osób z niepełnosprawnością ruchową;
- 5) poszukiwanie i stosowanie różnych podejść i modeli badań w naukach społecznych, ukierunkowanych na aktywizację potencjału jednostek z niepełnosprawnością;
- 6) analizę problemów resocjalizacji penitencjarnej oraz sprawdzanie uwarunkowań efektywności probacji;
- 7) analizę uwarunkowania radzenia sobie ze stresem funkcjonariuszy służby więziennej;
- 8) badanie klimatu społecznego zakładów karnych i poczucia bezpieczeństwa osadzonych i funkcjonariuszy;
- 9) sprawdzanie znaczenia zasobów osobistych dla efektywności resocjalizacji ([Obszary badań - Badania naukowe - Instytut Pedagogiki - Strona główna UMCS](#)).

Program kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia obejmuje:

1. Blok przedmiotów obowiązkowych (kierunkowych) wspólnych dla wszystkich specjalności

Tworzą go przedmioty z zakresu pedagogiki ogólnej, psychologii i filozofii. Obecność tych przedmiotów w programie pozwala zachować jego ogólnoakademicki profil. W zakresie przedmiotów kierunkowych znalazł się też blok modułów doskonalących kompetencje badawcze. Pozwalają one przygotować studentów do pisania pracy magisterskiej oraz poszerzonej działalności naukowo-badawczej. Blok przedmiotów kierunkowych obejmuje również moduł wsparcia warsztatu pedagoga specjalnego, istotny dla jego zawodowej oraz badawczej aktywności (nauka języka obcego).

2. Blok przedmiotów specjalnościowych

Obejmuje moduły zakładające rozwijanie kompetencji z zakresu wybranych przez studentów specjalności.

Integralną częścią programu kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia jest blok praktyk realizowanych w ramach modułów kierunkowych oraz specjalnościowych (kryterium 2, Raport PKA), w przypadku specjalności nauczycielskich dostosowany do wymagań standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (120 godz.; 8 ECTS).

Absolwenci studiów są wyposażeni w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne z dyscypliny Pedagogika, subdyscypliny pedagogika specjalna oraz dyscyplin i subdyscyplin pokrewnych. Zostają specjalistami w wybranych specjalnościach z zakresu pedagogiki specjalnej oraz:

- są wyposażeni w wiedzę z zakresu pedagogiki specjalnej oraz z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, w tym pedagogiki, psychologii, filozofii, niezbędną dla prowadzenia działalności edukacyjnej, rehabilitacyjnej i resocjalizacyjnej zgodnie ze współczesnymi tendencjami określonymi w badaniach naukowych i sprawdzonymi w praktyce;
- posiadają pogłębione kompetencje, w tym wiedzę i umiejętności, niezbędne do planowania i prowadzenia badań w subdyscyplinie pedagogika specjalna (z możliwością prowadzenia projektów interdyscyplinarnych), z uwzględnieniem ich podstaw etycznych;
- mają kompetencje ważne w profesjonalnym rozwoju, w tym z zakresu znajomości języka obcego;
- posiadają kompetencje diagnostyczne, analityczne, ewaluacyjne ważne dla efektywnego organizowania działań edukacyjnych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych;
- mają kompetencje z zakresu współpracy i współdziałania z podmiotami odpowiedzialnymi za organizowanie i realizację działań edukacyjnych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych.

Ponadto:

- absolwenci specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** posiadają kompetencje metodyczne w zakresie pracy dydaktycznej i opiekuńczo-wychowawczej obejmującej uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz trudnościami w uczeniu się i uczniów zdolnych. Absolwenci tej specjalności podejmują zatrudnienie w charakterze nauczyciela wspomagającego osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, posiadającego kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia specjalnego, włączającego i integracyjnego w szkołach i placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych, szkołach z oddziałami integracyjnymi i/lub specjalnymi oraz w szkołach specjalnych. Pracują jako nauczyciele zajęć specjalistycznych, specjaliści terapeutów pedagogicznych, w szczególności prowadzą zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i rewalidacyjne z osobami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, z osobami z trudnościami w uczeniu się oraz z osobami zdolnymi na różnym etapie rozwoju w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych, szkołach z oddziałami integracyjnymi i/lub specjalnymi oraz w szkołach specjalnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i innych specjalistycznych, placówkach prowadzących rehabilitację społeczną i zawodową (jak warsztaty terapii zajęciowej);
- absolwenci specjalności **Specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej** posiadają kompetencje do realizacji działań korekcyjnych,

kompensacyjnych, stymulujących i usprawniających w odniesieniu do osób z różnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Absolwenci tej specjalności podejmują zatrudnienie w charakterze nauczyciela wspomagającego osoby z niepełnosprawnościami, posiadającego kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia specjalnego, włączającego i integracyjnego. Pracują w charakterze nauczyciela zajęć specjalistycznych, specjalnego terapeuty pedagogicznego, prowadzącego zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i rewalidacyjne z osobami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi w przedszkolach, szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i innych specjalistycznych, placówkach prowadzących rehabilitację społeczną i zawodową (jak warsztaty terapii zajęciowej);

- absolwenci specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** posiadają kompetencje pozwalające na efektywną realizację wychowania resocjalizującego i oddziaływań resocjalizacyjnych, podejmowanie działań profilaktycznych i modyfikujących zachowania dewiacyjne i destrukcyjne; programowanie oddziaływań socjoterapeutycznych. Mają kompetencje ważne dla mediacji sądowej i edukacyjnej czy resocjalizacji instytucjonalnej. Absolwenci tej specjalności są zatrudniani w placówkach resocjalizacyjnych, interwencyjnych i socjalizacyjnych, w ośrodkach kuratorskich, placówkach socjoterapeutycznych i wychowawczych, penitencjarnych, karnych, ośrodkach wsparcia dziennego, świetlicach socjoterapeutycznych oraz środowiskowych jako pedagodzy, wychowawcy, kuratorzy sądowi, animatorzy zajęć edukacyjno-wychowawczych, socjoterapeutycznych, mediacyjnych i profilaktycznych.

Cechą wyróżniającą koncepcję kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia jest **indywidualizacja procesu kształcenia** zapewniana dzięki zróżnicowanej ofercie dydaktycznej dającej sposobność wyboru trzech specjalności.

W ramach zapewnienia indywidualizacji procesu kształcenia przewidziana jest możliwość realizacji studiów w ramach programu indywidualnego ([Zasady kształcenia w ramach Indywidualnego Programu Studiów, w tym Planu Studiów obowiązujący na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#)) dla studentów szczególnie uzdolnionych oraz indywidualna organizacja studiów – m.in. dla studentów z niepełnosprawnością ([Regulamin studiów na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#)).

Studenci mają możliwość doskonalenia kompetencji zawodowych oraz naukowo-badawczych w toku wyjazdów zapewnianych w ramach wymiany studenckiej ([program ERASMUS+, MOST, CEEPUS](#)).

Znaczącą cechą koncepcji kształcenia na Wydziale jest także podejmowanie działań na rzecz wsparcia studentów z niepełnosprawnością, służących ich społecznej inkluzji. Jest to ważne z perspektywy kształtowania pozytywnych postaw absolwentów wobec potencjalnych uczniów/wychowanków/podopiecznych. Nauczyciele akademicy zatrudnieni na Wydziale, reprezentujący Pedagogikę specjalną, podejmują działania wspierające studentów z niepełnosprawnością w zakresie stworzonej na UMCS komórki – OPTIMUM UMCS – [Zespół ds. Optymalizacji Warunków Kształcenia Studenta z Indywidualnymi Potrzebami Edukacyjnymi](#). Prowadzą m.in. szkolenia z zakresu specjalnych potrzeb edukacyjnych różnych grup studentów skierowane do kadry pedagogicznej – nauczycieli akademickich. Są członkami Wydziałowego Zespołu ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami. Zespół ten zajmuje się rozpoznawaniem potrzeb studentek i studentów z niepełnosprawnościami oraz

organizowaniem i monitorowaniem działań pozwalających realizować te potrzeby w toku studiów wyższych. Wsparcie studentom i pracownikom z różnymi potrzebami, w tym wynikającymi z niepełnosprawności, zapewnia ponadto działający na Wydziale, we współpracy z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego, Punkt Wsparcia i Psychoedukacji dla Studentów SENSUM, którego przedstawicielami są osoby prowadzące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia (załącznik 8, Raport PKA).

Program kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia pozwala zrealizować kierunkowe efekty uczenia się zgodne z dyscypliną Pedagogika i subdyscypliną pedagogika specjalna. Ze względu na nauczycielski charakter dwu spośród trzech oferowanych do wyboru specjalności uwzględnia wytyczne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Tabela 1. Kierunkowe efekty uczenia się dla kierunku Pedagogika specjalna

Lp.	Wybrane kierunkowe efekty uczenia się	Związek z koncepcją i profilem kierunku	Związek z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dyscypliny pedagogika i subdyscypliny pedagogika specjalna
Absolwent:			
1.	– ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę na temat subdyscyplin pedagogiki specjalnej, obejmującą terminologię, teorię i metodykę;	– wiedza podstawowa dla zrozumienia złożoności podmiotowej i przedmiotowej pedagogiki specjalnej jako praktyki i nauki;	– wiedza ta jest istotna z perspektywy interdyscyplinarności działań podejmowanych na gruncie pedagogiki i pedagogiki specjalnej w procesie edukacji, terapii oraz resocjalizacji w różnych środowiskach, ponadto poszukiwania nowych obszarów badań w ramach prac dyplomowych oraz studiów III stopnia;

2.	<p>– ma pogłębioną wiedzę na temat rozwoju człowieka w cyklu życia, zarówno w aspekcie biologicznym, psychologicznym, jak i społecznym, ma psychologię i pedagogiczną wiedzę pozwalającą na rozumienie procesów prawidłowego i zaburzonego rozwoju oraz procesów socjalizacji, wychowania i nauczania-uczenia się, w tym dotyczącą koncepcji rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji, terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także różnorodne uwarunkowania tych procesów;</p>	<p>– wiedza podstawowa w procesie poznania prawidłowości rozwoju i funkcjonowania podmiotów pedagogiki specjalnej, diagnozowania ich potrzeb oraz adekwatnego na nie odpowiadania w działaniach edukacyjnych, terapeutycznych i resocjalizacyjnych;</p>	<p>– wiedza ta jest istotna z perspektywy różnych koncepcji, metod i form stosowanych w procesie nauczania-uczenia się, terapii i resocjalizacji zgodnie z tendencjami normalizacji, integracji, wyrównywania szans i innymi; jest ważna dla konkretyzacji problemów badawczych oraz przełożenia wyników ich dociekań na grunt praktyki;</p>
3.	<p>– ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę na temat specyfiki przedmiotowej i metodologicznej pedagogiki specjalnej, zna stanowiska i podejścia metodologiczne; rozumie postulat wieloparadygmatyczności prowadzenia badań w pedagogice, zna zasady konstruowania narzędzi badawczych, metody, techniki i narzędzia pozyskiwania danych wykorzystywane w badaniach empirycznych i analizach właściwych dla obszaru zainteresowań rehabilitacji i resocjalizacji;</p>	<p>– wiedza niezbędna do prowadzenia badań naukowych w ramach studiów II stopnia oraz przygotowująca do pogłębionej działalności naukowo-badawczej na studiach III stopnia;</p>	<p>– wiedza ta jest istotna z perspektywy złożoności problematyki badań pedagogicznych, konieczności poszukiwania metod specyficznych dla różnych paradygmatów, konkretyzowania problemów badawczych i ich empirycznej weryfikacji z zastosowaniem trafnych i rzetelnych narzędzi;</p>

4.	<p>– ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu instytucji edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, pomocowych, socjoterapeutycznych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych, ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę o strukturze i funkcjach systemu edukacji osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie, zna wybrane systemy edukacyjne innych krajów oraz współczesne podejścia do problemów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (podmiotowość, autonomia, samostanowienie, jakość życia) i wynikające z nich nowe formy edukacji (integracyjnej, włączającej);</p>	<p>– wiedza niezbędna do realizacji zadań zawodowych w różnych środowiskach;</p>	<p>– wiedza ta jest istotna dla przygotowania elastycznych specjalistów, zdolnych do realizacji zadań w warunkach różnych systemów i związanych z nimi wyzwań, poszukujących sprawdzonych metod optymalizowania działań zawodowych, co odpowiada współczesnym oczekiwaniom kompetencyjnym;</p>
5.	<p>– zna fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji, ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę na temat biologicznych, psychologicznych, społecznych i filozoficznych podstaw kształcenia, wychowania, rehabilitacji i resocjalizacji; zna istotę funkcjonalności i dysfunkcjonalności, harmonii i dysharmonii, normy i patologii, ma uporządkowaną i pogłębioną wielodyscyplinarną wiedzę na temat sposobów diagnozowania zjawisk społecznych i kulturowych;</p>	<p>– wiedza istotna dla kształtowania refleksyjnego praktyka, świadomego złożoności problemów, w zakresie których realizuje swoje zadania zawodowe oraz ich osadzenia we współczesnym kontekście społeczno-kulturowym;</p>	<p>– wiedza ta jest zgodna ze współczesnymi tendencjami określającymi sposoby definiowania i diagnozowania określonych dysfunkcji, klasyfikowania ich dla różnych potrzeb; nawiązuje do obowiązujących kluczowych ustaleń dotyczących miejsca i praw osób z różnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi w systemie edukacji, rehabilitacji i resocjalizacji;</p>

6.	<p>– ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę na temat zasad i norm etycznych oraz etyki zawodowej i projektowania własnej kariery osób z niepełnosprawnością i nieprzystosowanych społecznie, a także w zakresie projektowania i realizacji badań.</p>	<p>– wiedza kluczowa w warsztacie pedagoga specjalnego gwarantująca jego etyczne i zgodne z prawem postępowanie we wszystkich wymiarach zawodowej i badawczej działalności.</p>	<p>– wiedza ta jest istotna z perspektywy zachowania podstawowych zasad etycznych w działaniach badacza, w sposób szczególnie w odniesieniu do podmiotów podlegających ochronie i trosce z uwagi na mniejsze kompetencje poznawcze; wiedza ta nawiązuje do współczesnych tendencji pozytywnych w pedagogice i psychologii wyrażających się w dostrzeganiu i wspieraniu potencjału osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie.</p>
Absolwent:			
7.	<p>– posiada pogłębione umiejętności badawcze, pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów w obrębie pedagogiki specjalnej, w tym świadomie deklaruje własne stanowiska ontologiczne i epistemologiczne, konsekwentnie formułuje problemy badawcze, dobiera adekwatnie metody i techniki badawcze; dobiera i konstruuje adekwatne narzędzia badawcze; potrafi wyciągać wnioski, wskazuje kierunki dalszych badań, opracowuje i prezentuje wyniki badań w obrębie wybranej subdyscypliny pedagogiki specjalnej;</p>	<p>– umiejętności niezbędne do prowadzenia badań naukowych w ramach studiów II stopnia oraz przygotowujące do pogłębionej działalności naukowo-badawczej na studiach III stopnia;</p>	<p>– umiejętności te są istotne z perspektywy przygotowania kompetentnego i świadomego badacza, który będzie dociekał istoty zjawisk w sposób rzetelny i trafny; poszukiwał zagadnień mających istotne znaczenie poznawcze i praktyczne;</p>

8.	<p>– potrafi wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizy złożonych problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, pomocowych, socjoterapeutycznych, rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych, a także diagnozowania i projektowania działań praktycznych;</p>	<p>umiejętności kluczowe dla warsztatu pracy pedagoga specjalnego;</p>	<p>– umiejętności te są ważne z perspektywy wielodyscyplinarności badań, których podmiotami są osoby z niepełnosprawnością, niedostosowaniem społecznym i zaburzeniami oraz osoby zdolne; z perspektywy oczekiwania wielospecjalistycznej współpracy pedagoga specjalnego;</p>
9.	<p>– dostosowywać się do specyfiki uczniów i wdrażać efektywne programy zwiększające ich umiejętności poznawcze i kompetencje społeczne oraz programy poprawiające integrację rówieśniczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;</p>	<p>– umiejętności kluczowe dla warsztatu pedagoga specjalnego, pozwalające w sposób optymalny realizować potrzeby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi;</p>	<p>– umiejętności te są istotne z perspektywy współczesnych tendencji włączania w edukacji oraz społecznej inkluzji;</p>
10.	<p>– posługiwać się językiem obcym (wraz ze specjalistyczną terminologią) na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego i wykorzystać go w dyskursie naukowym i pracy zawodowej;</p>	<p>– umiejętności ważne dla warsztatu badawczego na studiach II stopnia oraz pogłębiania zainteresowań badawczych na studiach III stopnia; istotne dla zwiększenia możliwości zatrudnienia;</p>	<p>– umiejętności te są istotne dla rozeznania we współczesnych światowych tendencjach w polityce społecznej na rzecz osób z niepełnościami, zaburzeniami czy społecznym niedostosowaniem i wymaganiach zawodowych;</p>

11.	<p>– potrafi twórczo animować prace nad własnym rozwojem oraz rozwojem uczestników procesów edukacyjno-wychowawczych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych oraz wspierać ich samodzielność w zdobywaniu wiedzy, a także inspirować do działań na rzecz uczenia się przez całe życie, także przy wykorzystaniu nowych technologii dysponuje rozwiniętymi kompetencjami w zakresie nowoczesnych technologii (ICT), stanowiącymi element warsztatu badacza i praktyka.</p>	<p>– umiejętności kluczowe dla dobrego warsztatu pedagoga specjalnego, osoby poszukującej optymalnych rozwiązań problemów pedagogicznych w warunkach współczesnych wyzwań społecznych i technologicznych.</p>	<p>– umiejętności te są istotne z perspektywy współczesnych oczekiwań kompetencyjnych stawianych specjalistom pracującym w obszarze edukacji, rehabilitacji i resocjalizacji, zobowiązanych do wykorzystywania zasobów środowiskowych, w tym technologicznych w sposób optymalizujący rozwój i funkcjonowanie podmiotów.</p>
Absolwent:			
12.	<p>– jest gotów do komunikowania się i współpracy z otoczeniem, inicjowania działań na rzecz interesu publicznego oraz do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne</p>	<p>– kompetencje niezbędne do realizacji zadań zawodowych we współpracy z innymi specjalistami, ale też środowiskiem rodzinnym;</p>	<p>– kompetencje te są ważne z perspektywy wykorzystania potencjału środowiska życia podmiotów pedagogiki specjalnej, poszukiwania w nim przyczyn ograniczeń oraz źródeł wsparcia;</p>

13.	– jest gotów do zachowania się w sposób profesjonalny i przestrzegania zasad etyki zawodowej; dostrzega i formułuje problemy moralne i dylematy etyczne związane z własną i cudzą pracą; poszukuje optymalnych rozwiązań i możliwości korygowania nieprawidłowych działań pedagogicznych własnych i innych specjalistów własnych i innych specjalistów, także podczas realizacji badań naukowych;	– kompetencje kluczowe dla warsztatu pracy pedagoga specjalnego jako praktyka oraz badacza;	– kompetencje te są ważne z perspektywy współczesnych oczekiwań kompetencyjnych stawianych specjalistom oraz osobom prowadzącym badania naukowe;
14.	– jest gotów do utożsamiania się z wartościami, celami i zadaniami realizowanymi w praktyce pedagogicznej, odznacza się rozwagą, dojrzałością i zaangażowaniem w projektowaniu, planowaniu i realizowaniu działań pedagogicznych i poszerzania o nowe obszary i procedury badawcze.	– kompetencje niezbędne w przygotowaniu zaangażowanego i aktywnego praktyka, świadomego odpowiedzialności, jaka na nim spoczywa oraz roli w procesie wspierania rozwoju i funkcjonowania podmiotów jego działań edukacyjnych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych; świadomego i zaangażowanego badacza.	– kompetencje te są ważne z perspektywy współczesnych oczekiwań kompetencyjnych stawianych specjalistom i badaczom naukowemu.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Całościowy program studiów na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, profil ogólnouniwersytecki jest podporządkowany dziedzinie nauk społecznych, a koncepcja kształcenia na tym kierunku odpowiada współczesnym tendencjom edukacji, rehabilitacji, resocjalizacji i wsparcia osób z szerokiego spektrum niepełnosprawności, niedostosowania oraz zaburzeń i trudności. Program kształcenia został utworzony na podstawie aktualnego dorobku naukowego i cywilizacyjnego oraz jego użyteczności aktualnej i przyszłej. Źródłem programu studiów jest wiedza naukowa, skupiona w dyscyplinie Pedagogika. Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się i uwzględniają aktualny stan wiedzy w obszarze nauk społecznych. Program umożliwia studentom osiągnięcie wszystkich wymaganych efektów uczenia się określonych w Polskiej Ramie Kwalifikacji – poziom 7. Podstawowym i zamierzonym celem realizowanego programu jest dostarczenie studentom wiedzy, umiejętności i kompetencji możliwie wszechstronnych, nieograniczających sposobu ich myślenia i pozwalających funkcjonować w roli zawodowej w różnych miejscach pracy, niezależnie od wybranej specjalności.

Treści kształcenia

Treści programowe na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia uwzględniają aktualny stan wiedzy i metodologii badań realizowanych współcześnie w dyscyplinie Pedagogika, do której jest przyporządkowany kierunek. Wynikają też z działalności naukowej prowadzonej na Wydziale. Treści programowe zawierają również odpowiedni ładunek wiedzy metodologicznej i statystycznej, niezbędnej do prowadzenia badań lub uczestniczenia w badaniach naukowych. Uwzględniają także aktualny stan praktyki pedagogicznej, edukacyjnej, rehabilitacyjnej i resocjalizacyjnej oraz zawodowego rynku pracy.

Na pierwszym roku studiów II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna treści programowe realizowane na zajęciach obowiązkowych. Odnoszą się do kluczowych zagadnień z zakresu pedagogiki i dają studentom podstawę do przechodzenia na kolejne etapy kształcenia, w których treści są bardziej szczegółowe i oparte na wiedzy pozyskanej na studiach I stopnia. Kompleksowość, różnorodność i aktualność treści programowych pozwalają studentom zdobyć aktualną wiedzę w dyscyplinie i zrozumieć potrzebę uczenia się przez całe życie, a także określić priorytety w realizacji zadań oraz brać odpowiedzialność za stosowanie różnorodnych technik badawczych wykorzystywanych w pedagogice.

Studenci studiów II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna, zgodnie z programem studiów, zaczynają indywidualizować ścieżkę kształcenia już od pierwszego semestru przez wybór specjalności. W roku akademickim 2019/2020 studenci studiów II stopnia wybierali jedną spośród trzech specjalności:

- 1) Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (specjalność nauczycielska),
- 2) Specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej (specjalność nauczycielska),
- 3) Resocjalizacja z socjoterapią (specjalność nienauczyielska).

W programie studiów II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna znajdują się następujące grupy przedmiotów:

1. Przedmioty dające podstawy wiedzy w zakresie nauk społecznych i humanistycznych, w tym podstawy wiedzy pedagogicznej (blok modułów/przedmiotów obowiązkowych), np.: Wybrane problemy i kierunki filozoficzne, Metodologia badań społecznych, Konstruowanie procesu badawczego, Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych, Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych, Diagnostyka psychopedagogiczna, Psychologia społeczna, Edukacja szkolna, Wychowanie zdrowotne, Pedeutologia z deontologią zawodu, Etyka z elementami logiki, Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej, Wybrane zagadnienia psychologii klinicznej, Język obcy z elementami języka specjalistycznego czy Seminarium magisterskie.

Dalej następuje **rozwijanie, rozszerzanie i pogłębianie treści specyficznych dla wybranych specjalności**, kształtowanie adekwatnych do wyboru umiejętności i kompetencji społecznych. Odbywa się to na następujących grupach zajęć:

2. Przedmioty wybieralne (blok modułów/przedmiotów fakultatywnych):

– na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** są to np.: Zaburzenia ze spektrum autyzmu, Metodyka pracy z rodziną dziecka z autyzmem, Ogólnorozwojowe metody terapii osób z autyzmem, Psychodydaktyczne metody terapii osób z autyzmem, Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej, Stymulacja zmysłów i integracja sensoryczno-motoryczna, Diagnoza i terapia osób z trudnościami w uczeniu się, Metodyka pracy z osobami z werbalnymi i niewerbalnymi trudnościami w uczeniu się, Metodyka rehabilitacji społecznej osób z trudnościami w uczeniu się, Metodyka pracy z rodziną dziecka z trudnościami w uczeniu się, Psychopedagogika osób zdolnych, Metodyka wspomagania procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży, Przedmioty fakultatywne;

– na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** są to np.: Wychowanie resocjalizujące, Metodyka oddziaływania resocjalizującego i socjoterapeutycznego, Teoretyczne podstawy modyfikacji zachowania osób nieprzystosowanych społecznie, Korygowanie i kształtowanie postaw osób nieprzystosowanych społecznie, Teoretyczne podstawy profilaktyki zachowań ryzykownych osób nieprzystosowanych społecznie, Kształtowanie umiejętności prospołecznych osób nieprzystosowanych społecznie, Przedmioty fakultatywne, Trening asertywności osób nieprzystosowanych społecznie, Trening socjoterapii osób nieprzystosowanych społecznie, Trening rozwiązywania konfliktów interpersonalnych osób nieprzystosowanych społecznie, Trening empatii osób nieprzystosowanych społecznie.

3. Blok modułów (przedmiotów) uzupełniających realizację efektów nauczania zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (dla specjalności nauczycielskiej Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się), np.: Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej, Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej, Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej, Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, Trening asertywności i kierowania grupą czy Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie.

Dodatkowo w planach studiów dla obu specjalności przewidziane są praktyki oraz zajęcia ogólnouczelniane lub na innym kierunku studiów.

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, zgodnie z planem studiów realizowanym od roku akademickiego 2019/2020 wszystkie treści programowe i efekty uczenia się są realizowane w ciągu dwóch lat.

W czasie czterech semestrów studiów II stopnia stacjonarnych na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** studenci uzyskują 128 pkt. ECTS realizując ogółem 1230 godzin, w tym na przedmioty obowiązkowe przypada 510 godzin (56 ECTS), przedmioty wybieralne realizowane są w wymiarze 360 godzin (45 ECTS), zaś przedmioty uzupełniające realizację efektów nauczania zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela realizowane są w wymiarze 120 godzin (10 ECTS). Dodatkowo praktyki realizowane są w wymiarze 240 godzin, którym odpowiada 16 pkt. ECTS, zaś na wykład ogólnouniwersytecki przypada 1 pkt ECTS. Szczegółowy plan studiów dla omawianej specjalności dostępny jest na stronie [Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#).

Na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** studenci uzyskują 120 pkt. ECTS realizując ogółem 990 godzin, w tym na przedmioty obowiązkowe przypada 510 godzin (56 ECTS), a przedmioty wybieralne realizowane są w wymiarze 360 godzin (57 ECTS). Dodatkowo praktyki realizowane są w wymiarze 120 godzin, którym odpowiada 6 pkt. ECTS, zaś na wykład ogólnouniwersytecki przypada 1 pkt ECTS. Szczegółowy plan studiów dla omawianej specjalności dostępny jest na stronie [Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#).

Na studiach niestacjonarnych II stopnia na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** studenci uzyskują 128 pkt. ECTS realizując ogółem 975 godzin, w tym na przedmioty obowiązkowe przypada 360 godzin (57 ECTS), przedmioty wybieralne realizowane są w wymiarze 255 godzin (45 ECTS), zaś przedmioty uzupełniające realizację efektów nauczania zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela realizowane są w wymiarze 120 godzin (10 ECTS). Dodatkowo praktyki realizowane są w wymiarze 240 godzin, którym odpowiada 16 pkt. ECTS, zaś na wykład ogólnouniwersytecki przypada 1 pkt ECTS. Szczegółowy plan studiów dla omawianej specjalności dostępny jest na stronie [Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#).

Obecnie na studiach niestacjonarnych II stopnia nie jest realizowana specjalność **Resocjalizacja z socjoterapią**.

Efekty kierunkowe oraz efekty uczenia się są realizowane na poszczególnych przedmiotach na studiach II stopnia.

Przykładowe powiązania pomiędzy przedmiotami a kierunkowymi efektami uczenia się:

Przedmioty z zakresu bloku obowiązkowego na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, np.: **Metodologia badań społecznych** – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: poznanie naukowe – cechy twierdzeń naukowych; typy wyjaśniania w nauce – typy wyjaśniania w badaniach społecznych; etapy procesu badawczego; badania ilościowe, jakościowe i mieszane; etyka w badaniach naukowych; przedmiot badań a problematyka badań, określenie problemu badawczego, pytanie a problem badawczy; rodzaje problemów badawczych; hipotezy – określenie, rodzaje, warunki poprawnego formułowania;

metoda, technika, narzędzie, techniki zbierania danych ilościowych i jakościowych oraz ich dokładna charakterystyka; reguły poprawnego konstruowania narzędzi badawczych; organizacja i przebieg badań – wymiar etyczny i praktyczny. Student, który zaliczył przedmiot, ma pogłębioną wiedzę na temat metodologicznych podstaw dyscypliny naukowej oraz roli metodologii w opisie i wyjaśnianiu zjawisk interesujących pedagoga specjalnego (K_W03, K_W08); zna główne typy wyjaśniania w nauce włącznie z podaniem kontekstu ich zastosowań na gruncie pedagogiki specjalnej (K_W03); wyjaśnia istotę, uwarunkowania i implikacje poznawcze wieloparadygmatyczności prowadzenia badań na gruncie pedagogiki (K_W03); potrafi wskazać błędy możliwe do popełnienia przy formułowaniu problemów badawczych obejmujących zjawiska społeczne (K_U02, K_U07); potrafi wyznaczyć naukowe i pozanaukowe motywy podejmowania określonej problematyki badawczej (K_U02); potrafi uzasadnić postawioną hipotezę, dokonać konceptualizacji i operacjonalizacji wybranych zmiennych (K_U02, K_U07); potrafi zaprojektować dobór próby z populacji pod kątem analizowanego zjawiska wraz z poprawnym wyznaczeniem metody badań, technik i narzędzi badawczych (K_U07); ma świadomość znaczenia prawidłowości przygotowania i przeprowadzenia badań naukowych, wiarygodności i rzetelności wyników i konsekwencji wnioskowania dla celów naukowych i praktycznych (K_K01, K_K06); wykazuje gotowość do ciągłego poszerzania swoich kompetencji zawodowych (K_K01, K_K06); wykazuje etyczną postawę wobec prowadzenia badań naukowych (K_K01, K_K06).

Przedmioty z zakresu bloku obowiązkowego na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią**, np.: **Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej** – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: przegląd terminologii dotyczącej niepełnosprawności, choroby i nieprzystosowania społecznego; wybrane priorytety oraz paradygmaty w pedagogice specjalnej (m.in. jakość życia i środowiska, maksimum integracji minimum segregacji, wsparcie społeczne, wczesna diagnoza i rehabilitacja, podmiotowość, życie zależne, itp.); formy kształcenia uczniów z niepełnosprawnością w Polsce i na świecie (kształcenie specjalne, kształcenie integracyjne w ramach tzw. wspólnego nurtu, edukacja włączająca w ramach tzw. szkoły dla wszystkich, kształcenie w klasie specjalnej przy szkole masowej, model resource room, itp.); integracja, włączanie i inkluzja a niepełnosprawność. Dylematy integracji edukacyjnej osób z niepełnosprawnością. Znaczenie paradygmatu pełnego uczestnictwa i normalizacji w edukacji; modelowe ujęcia niepełnosprawności i ich konsekwencje dla rehabilitacji, resocjalizacji i percepcji społecznej; grupy wykluczone w dyskursie naukowym i społecznym; nowe technologie w służbie osobom z niepełnosprawnościami; projektowanie uniwersalne jako dostępność i uczestnictwo dla wszystkich – wyzwanie dla współczesnych pedagogów specjalnych. Student, który zaliczył przedmiot, zna najnowsze kierunki w definiowaniu, diagnozowaniu, nauczaniu, wychowaniu, rehabilitacji osób z niepełnosprawnością oraz resocjalizacji osób nieprzystosowanych społecznie (K_W01, K_W02, K_W05); zna założenia, cele i inne specyficzne cechy inkluzji oraz ekskluzji społecznej, kulturowej i cyfrowej grup mniejszościowych (K_W06); zna przejawy dyskryminacji i opresji osób z niepełnosprawnością oraz ludzi odmiennych pod innymi względami (K_W09); umie dostrzec te atrybuty technologii informacyjnej, które służą przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu i wspomaganie osoby z niepełnosprawnością w nauce i pracy (K_U01); umie rozpoznać serwisy informacyjne w internecie, które są przyjazne dla niepełnosprawnych (K_U01); umie zastosować w praktyce wybrane programy służące kształtowaniu pożądanych postaw społeczeństwa wobec niepełnosprawności i osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (K_U06); umie napisać

recenzję filmu, książki lub sztuki teatralnej, mając na uwadze sposób przedstawienia postaci osób niepełnosprawnych, nieprzystosowanych, chorych (stereotypy, itp.) (K_U08); jest aktywnym uczestnikiem społeczeństwa informacyjnego (K_K02); jest zachęcany do krytycznego spojrzenia na teorię i praktykę pedagogiki specjalnej, analizując zarówno obszary wyłaniających się szans, jak i zagrożeń (K_K01).

Przedmioty z zakresu bloku wybieralnego/fakultatywnego na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, np.: **Ogólnorozwojowe metody terapii osób z autyzmem** – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: responsywne formy terapii dziecka z autyzmem; dyrektywne formy terapii; znaczenie responsywnej terapii w rozwoju emocjonalnym i umiejętności społecznych dziecka z autyzmem; wpływ rozwoju dziecka na funkcjonowanie całego systemu rodzinnego; wspieranie rodzicielskich kompetencji wychowawczych wzmacniających niedyrektywną terapię dziecka; sposoby radzenia sobie z zachowaniami trudnymi. Student, który zaliczył przedmiot, zna podstawowe metody diagnozy trudności rozwojowych i zaburzeń dzieci z autyzmem i /lub innymi niepełnosprawnościami i ich przyczyn oraz metod możliwych do zastosowania w procesie oddziaływań terapeutycznych (K_W08); posiada umiejętność diagnostycznej oceny trudności rozwojowych dzieci z autyzmem i /lub innymi niepełnosprawnościami (K_U06); potrafi zastosować odpowiednie środki, zadania i aktywności z wybranych metod ogólnorozwojowych adekwatnych w terapii pedagogicznej z dzieckiem z autyzmem i /lub innymi niepełnosprawnościami (K_U09); wykazuje gotowość do odpowiedzialnego, rzetelnego i etycznego postępowania terapeutycznego (K_K05, K_K06).

Przedmioty z zakresu bloku wybieralnego/fakultatywnego na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią**, np.: **Kształtowanie umiejętności prospołecznych osób nieprzystosowanych społecznie** – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: umiejętności, kompetencje i zachowania prospołeczne; rodzaje umiejętności społecznych i ich źródła; teorie socjobiologiczne i teorie wymiany społecznej; altruizm jako problem pedagogiczny, jego charakterystyka i geneza; definicje i klasyfikacje wartości, hierarchia wartości, funkcje wartości; teorie rozwoju moralnego Piageta i Kohlberga; potrzeba wychowania do wartości; wsparcie społeczne osób nieprzystosowanych społecznie; empatia a zachowania prospołeczne; metody rozwijania empatii; interwencja kryzysowa – jej cele, modele i struktura; rozwój moralny a zachowania prospołeczne; trening empatii; motywacja do zachowań prospołecznych (egoizm/altruizm; wolontariat; media); wolontariat w resocjalizacji osób nieprzystosowanych społecznie; popularne programy rozwijające umiejętności prospołeczne a możliwości ich wykorzystania w oddziaływaniach resocjalizacyjnych. Student, który zaliczył przedmiot, definiuje pojęcie umiejętności społecznych i opisuje ich znaczenie na różnych etapach rozwoju i życia człowieka (K_W02); wylicza i opisuje sposoby kształtowania umiejętności prospołecznych, posługując się fachową terminologią (K_W01, K_W03); rozróżnia rodzaje treningów umiejętności społecznych i potrafi dobrać je do potrzeb uczestnika bądź grupy (K_U01, K_U05); organizuje i przeprowadza zajęcia indywidualne i zbiorowe, których celem jest rozwijanie umiejętności prospołecznych (K_U04, K_U05); dokonuje diagnozy i samodzielnej analizy potrzeb szkoleniowych osób nieprzystosowanych społecznie (K_U01, K_U02); postępuje etycznie, identyfikuje możliwe problemy występujące w pracy wychowawczej pedagoga resocjalizacyjnego i podejmuje działania zmierzające do samorozwoju (K_K05, K_K06, K_K07).

Przedmioty z zakresu bloku przedmiotów uzupełniających realizację efektów nauczania zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, np.: **Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej** – przedmiot obejmuje takie treści, jak np.: integracja/włączanie ucznia z niepełnosprawnością w ogólny nurt systemu edukacyjnego – znaczenie podstaw teoretycznych w projektowaniu rozwiązań praktycznych; organizacja środowiska szkoły dla potrzeb edukacji integracyjnej/włączającej; specjalne (indywidualne) potrzeby edukacyjne a potrzeby edukacyjne ogółu uczniów; rodzice w środowisku integracyjnym szkoły; sukcesy i bariery integracji szkolnej; organizacja szkoły dla potrzeb ucznia z niepełnosprawnością intelektualną; organizacja edukacji dzieci ze spektrum autyzmu; edukacja dla wszystkich – ramy rozwiązań legislacyjno-organizacyjnych na rzecz wysokiej jakości kształcenia włączającego dla wszystkich osób uczących się; diagnozowanie gotowości uczniów do integracji szkolnej – Skala Gotowości do Integracji Szkolnej. Analiza gotowości uczniów do przebywania w tej samej przestrzeni fizycznej środowiska szkolnego z uczniem z niepełnosprawnością; analiza gotowości uczniów do tolerancji dla odmienności rówieśnika z niepełnosprawnością; analiza gotowości uczniów do udzielania wsparcia rówieśnikom z niepełnosprawnością; analiza gotowości uczniów do uznawania użyteczności zadaniowej rówieśnika z niepełnosprawnością; wspomaganie tworzenia się rówieśniczych więzi integracyjnych i ewaluacja efektów integracyjnych. Student, który zaliczył przedmiot, zna historyczne i kulturowe uwarunkowania integracji społecznej (K_W02); posiada pogłębioną wiedzę na temat polskich i zagranicznych rozwiązań w zakresie form edukacji integracyjnej/włączającej (K_W05); posiada wiedzę o strukturze i organizacji środowiska klasy szkolnej, integracyjnej/włączającej. Zna metody diagnozy efektów integracji w klasie szkolnej (K_W06); wykorzystuje wiedzę teoretyczną i metodologiczną w celu optymalizowania organizacji edukacji integracyjnej (K_U02); konstruuje i wdraża programy zwiększające skuteczność integracji rówieśniczej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (K_U06); potrafi diagnozować i analizować efekty własnej pracy wychowawczo-integracyjnej w klasie szkolnej (K_U07); wyraża gotowość współdziałania z instytucjami i ekspertami na rzecz optymalizowania sposobów osiągnięcia efektów integracyjnych (K_K01); przejawia postawę odpowiedzialności za pracę integracyjną w środowisku szkolnym i lokalnym (K_K07); utożsamia się z wartościami integracyjnymi w działalności pedagogicznej i środowiskowej (K_K06).

Sekwencja zajęć lub grup zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach, ma na celu zapewnienie absolwentom osiągnięcia zakładanych kierunkowych efektów uczenia się i szczegółowych efektów uczenia się. Sekwencja zajęć w programie studiów w ramach kanonu zajęć obowiązkowych i następnie w ramach danej specjalności uwzględnia zasadę stopniowego pogłębiania wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Formy zajęć

Zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia prowadzone są w formie **wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów i praktyk**. Wykłady, lektoraty językowe (realizowane w formie konwersatoriów do 20 osób), seminaria dyplomowe oraz praktyki są istotne dla właściwego przygotowania absolwentów do pracy naukowej w dyscyplinie pedagogika oraz podjęcia pracy zawodowej. Celowi temu służą również przedmioty o

charakterze metodologicznym, np. na studiach II stopnia w grupie przedmiotów obowiązkowych znajdują się: Metodologia badań społecznych (15 WY, 15 CA), Konstruowanie procesu badawczego (15 CA), Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych (30 CA) i Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych (15 CA). Proporcje między zajęciami aktywizującymi i podającymi sprzyjają osiągnięciu kierunkowych efektów uczenia się oraz szczegółowych efektów uczenia się, określonych w standardach kształcenia nauczycieli. Umożliwiają więc realizowanie ogólnoakademickiego profilu kształcenia.

Zgodnie z profilem ogólnoakademickim studiów zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna wyposażają studentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje niezbędne do uczestniczenia/prowadzenia badań naukowych. Działalność naukowa i podejmowane przez wykładowców badania naukowe stanowią bazę przygotowywania programu studiów dla kierunku Pedagogika specjalna. W planach studiów znajdują się zajęcia związane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie Pedagogika. W planach studiów II stopnia obowiązujących od roku akademickiego 2019/2020 na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się są 23 takie przedmioty, realizowane na studiach stacjonarnych w łącznym wymiarze 630 godzin (71 ECTS), na studiach niestacjonarnych ich wymiar wynosi 450 godziny (71 ECTS). Na specjalności Resocjalizacja z socjoterapią na studiach stacjonarnych znalazło się 15 takich przedmiotów o łącznym wymiarze 555 godzin (72 ECTS).

Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna, na specjalności: **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** (zgodnie z planem studiów II stopnia, obowiązującym od roku akademickiego 2019/2020) zostały zestawione w poniższych tabelach.

Tabela 2. Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się, studia II stopnia stacjonarne

Semestr	Liczba godzin z praktyką	WY	CA	Lektoraty KW	Seminaria SM	Praktyka	Zajęcia kształtujące kompetencje badawcze (% liczby godzin)
1	285	90	135	30	30		68,4%
2	330	75	135	30	30	60	68,2%
3	330	45	135		30	120	40,9%
4	285	60	135		30	60	47,4%
Razem	1230	270	540	60	120	240	51,2%

Na kierunku Pedagogika specjalna w planach studiów stacjonarnych II stopnia na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się są 23 przedmioty związane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika, realizowane w łącznym wymiarze 630 godzin, co stanowi 51,2% całkowitej liczby godzin na tej specjalności (71 ECTS – 55,5% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

*Tabela 3. Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, studia II stopnia niestacjonarne*

Semestr	Liczba godzin z praktyką	WY	CA	Lektoraty KW	Seminaria SM	Praktyka	Zajęcia kształtujące kompetencje badawcze (% liczby godzin)
1	215	60	115	30	10		65,1%
2	285	60	115	30	20	60	64,9%
3	265	25	100		20	120	43,4%
4	210	40	90		20	60	42,9%
Razem	975	185	420	60	70	240	46,2%

Na kierunku Pedagogika specjalna w planach studiów niestacjonarnych II stopnia na specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się są 23 przedmioty związane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika, realizowane w łącznym wymiarze 450 godzin, co stanowi 46,2% całkowitej liczby godzin na tej specjalności (71 ECTS – 55,5% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

*Tabela 4. Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach, od roku akademickiego 2019/2020, specjalność: **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, studia II stopnia stacjonarne*

Semestr	Liczba godzin (bez praktyki)	Liczba tygodni	Średnia liczba godzin tygodniowo	Średnia liczba godzin dziennie
1	285	15	19	4
2	270	15	18	4
3	210	15	14	3
4	225	15	15	3

*Tabela 5. Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach, od roku akademickiego 2019/2020, specjalność: **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się**, studia II stopnia niestacjonarne*

Semestr	Liczba godzin (bez praktyki)	Liczba zjazdów	Średnia liczba godzin w czasie zjazdu
1	215	14	18
2	225	12	19
3	145	8	18
4	150	8	19

* seminaria magisterskie odbywają się zgodnie z harmonogramem w piątki, stąd liczba godzin przypadających na soboty i niedziele jest mniejsza.

Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na studiach stacjonarnych II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna, na specjalności: **Resocjalizacja z socjoterapią** (zgodnie z planem studiów II stopnia, obowiązującym od roku akademickiego 2019/2020) zostały zestawione w poniższych tabelach.

*Tabela 6. Proporcje pomiędzy poszczególnymi formami zajęć na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią**, studia II stopnia stacjonarne*

Semestr	Liczba godzin z praktyką	WY	CA	Lektoraty KW	Seminaria SM	Praktyka	Zajęcia kształtujące kompetencje badawcze (% liczby godzin)
1	270	105	105	30	30		72,2%
2	285	45	120	30	30	60	47,4%
3	270	60	120		30	60	55,6%
4	165	45	90		30		45,5%
Razem	990	255	435	60	120	120	56,1%

Na kierunku Pedagogika specjalna w planach studiów stacjonarnych II stopnia na specjalności Resocjalizacja z socjoterapią jest 15 przedmiotów związanych z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie pedagogika, realizowanych w łącznym wymiarze 555 godzin, co stanowi 56,1% całkowitej liczby godzin na tej specjalności (72 ECTS – 60% ogólnej liczby punktów ECTS na specjalności).

*Tabela 7. Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach, od roku akademickiego 2019/2020, specjalność: **Resocjalizacja z socjoterapią**, studia II stopnia stacjonarne*

Semestr	Liczba godzin (bez praktyki)	Liczba tygodni	Średnia liczba godzin tygodniowo	Średnia liczba godzin dziennie
1	270	15	18	4
2	225	15	15	3
3	210	15	14	3
4	165	15	11	2

W programie studiów II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna znajdują się **przedmioty fakultatywne**, dzięki którym student profiluje ścieżkę kształcenia poszerzając swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje, zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami.

Oferowane studentom zajęcia fakultatywne wynikają z propozycji interesariuszy zewnętrznych, opinii studentów oraz wykładowców, którzy zgłaszają zainteresowanie daną problematyką. W latach 2021/2022-2022/2023 studenci Pedagogiki specjalnej specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** na studiach II stopnia stacjonarnych uczestniczyli m. in. w fakultetach: Wbrew stereotypom – pomyślna starość osób z niepełnosprawnością; Wizerunek osób z niepełnosprawnością w mediach; Inkluzja społeczna i edukacyjna; Młody nauczyciel – teoria versus praktyka. Studenci tej specjalności na studiach niestacjonarnych uczestniczyli m. in. w fakultetach: Wbrew stereotypom – pomyślna starość osób z niepełnosprawnością; Wizerunek osób z niepełnosprawnością w mediach; Dziecko z niepełnosprawnością wzroku w przedszkolu i szkole.

W latach 2021/2022-2022/2023 studenci Pedagogiki specjalnej specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** na studiach II stopnia stacjonarnych uczestniczyli m. in. w fakultetach: Elementy muzykoterapii w resocjalizacji; Praca penitencjarna z wybranymi grupami skazanych.

Studenci studiów II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna wybierają **lektorat z języka obcego z elementami języka specjalistycznego**. Studenci w trakcie studiów II stopnia poszerzają kompetencje do poziomu B2+ (według standardów Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy), przede wszystkim w zakresie praktycznego używania języka specjalistycznego (60 godzin, 4 punkty ECTS – zajęcia w wymiarze po 30 godzin w 1 i 2 semestrze). Lektoraty oferowane studentom kierunku Pedagogika specjalna są prowadzone w profilu społecznym dostosowanym do kierunku studiów. Ponadto na Wydziale są koordynatorzy wyznaczeni do poszczególnych języków obcych. Kompetencje językowe studentów są wykorzystywane w realizacji zajęć, do prowadzenia badań lub uczestniczenia w badaniach naukowych oraz podczas pisania prac dyplomowych i magisterskich.

Zapisy na wykłady **ogólnouniwersyteckie** są prowadzone w systemie USOS przed rozpoczęciem kolejnego semestru (na przełomie września i października oraz lutego i marca). [Wykaz dostępnych wykładów](#) jest ogłaszany na stronie UMCS, co najmniej 2 tygodnie przed rozpoczęciem semestru. W roku akademickim 2022/23 studenci wybierali z propozycji ponad 15 wykładów, zarówno dla studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, były to m. in. Historia sztuki filmowej i filmu eksperymentalnego; Biohacking, vegan, hybrid beauty. Nowoczesne trendy w kosmetyce; Ekologia i ochrona wód śródłądowych; Promieniotwórczość – przyszłość czy zmierzch obecnego świata; Emblematy miłości w tradycji europejskiej; Ofiary, obrońcy, zdobywcy w kulturach słowiańskich – między mitami a faktami; „Nie wstanę! Tak będę leżał” o sposobach radzenia sobie w kryzysie emocjonalnym; Nowe uzależnienia młodego pokolenia i w wielu innych.

Metody kształcenia są uzależnione od formy i specyfiki prowadzonych zajęć. Na wykładach, gdzie przekazywane są podstawy konceptualne dominują metody podające, niemniej wielu prowadzących stosuje też metody, które mają charakter aktywizujący studentów, tj. wykład konwersatoryjny czy problemowy. Z kolei podczas ćwiczeń zdecydowanie dominują metody, które motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, tj. dyskusja, metoda projektów, praca z tekstem, prezentacja.

Prowadzący zajęcia do przekazywania wiedzy najczęściej stosują: wykłady informacyjne i problemowe z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, wykłady konwersatoryjne, pogadanki, objaśnianie/wyjaśnianie. Do kształtowania i rozwijania umiejętności nauczyciele akademicy wykorzystują najczęściej następujące metody: pokaz, ćwiczenia laboratoryjne, prezentacja filmów, dyskusja dydaktyczna, metoda projektów, praca z

tekstem (analiza tekstów źródłowych). Natomiast do rozwijania kompetencji społecznych prowadzący zajęcia stosują ćwiczenia, podczas których studenci samodzielnie wykonują stawiane im zadania, pracując indywidualnie oraz w mniejszych lub większych grupach. Podejmując współpracę z innymi studentami, wymieniają poglądy i poszerzają własne doświadczenia oraz poszukują rozwiązań różnych problemów w oparciu o wiedzę teoretyczną, przygotowują programy zajęć, opracowują konspekty lekcji i projekty edukacyjne. Do rozwijania kompetencji społecznych przyczyniają się też praktyki pedagogiczne, podczas których studenci zdobywają doświadczenia, stosując w praktyce wiedzę i zdobyte umiejętności. Wchodzą też w bezpośrednie relacje z wychowankami i kadrami pedagogicznymi placówek. Do rozwijania i doskonalenia kompetencji badawczych studentów najczęściej stosuje się metody, tj.: objaśnianie/wyjaśnianie, opisy, metoda projektów, metoda z użyciem komputera, praca z tekstem (analiza tekstów źródłowych), które wykorzystywane są podczas wykładów, ćwiczeń i seminariów.

Zakres korzystania z metod i technik kształcenia na odległość

Kształcenie na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia z założenia ma charakter bezpośredni, jednak w okresie pandemii COVID19 od 2020 r. kształcenie na Wydziale odbywało się zdalnie (w pierwszych miesiącach pandemii) lub w formie mieszanej – stacjonarnie w siedzibie uczelni i zdalnie lub tylko zdalnie.

Organizację Kształcenia Zdalnego szczegółowo regulują Zarządzenia J. M. Rektora UMCS oraz [Komunikaty Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#).

Okres pandemii spowodował konieczność wypracowania określonych zasad kształcenia na odległość. Kształcenie zdalne odbywało się z wykorzystaniem platform edukacyjnych: Wirtualny Kampus i aplikacji Teams w ramach ogólnouniwersyteckiej licencji Microsoft Office 365. Wszystkie zajęcia oraz konsultacje pracowników odbywały się w formie zdalnej, w trybie synchronicznym, w godzinach wyznaczonych w planie zajęć. W czasie pandemii zaliczenia i egzaminy, w tym dyplomowe, również odbywały się w trybie zdalnym.

Doświadczenia pandemii przyczyniły się do włączenia metod i technik kształcenia na odległość i wzbogacenia tradycyjnych sposobów pracy. W roku akademickim 2022/2023 zajęcia dydaktyczne na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia odbywają się co do zasady w siedzibie Wydziału przy ul. Głębokiej 43 i 45. Dotyczy to przede wszystkim zajęć wymagających bezpośredniego kontaktu ze studentem, w tym zajęć ćwiczeniowych i seminariów, a zwłaszcza przedmiotów kształtujących umiejętności praktyczne. [Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#) nauczyciele akademicy mogą realizować część wykładową przedmiotu w formie zdalnej po złożeniu stosownych wniosków (wypełniają formularz online). Bez względu na prowadzoną formę zajęć, wzorem lat ubiegłych, nauczyciele akademicy zobowiązani są do założenia na Wirtualnym Kampusie kursu do każdego prowadzonego przedmiotu, gdzie zamieszczają materiały dydaktyczne dla studentów.

Korzystanie z formy pracy na odległość przyczyniło się m. in. do zwiększenia dostępności nauczycieli akademickich dla studentów. Oprócz ustalonych w harmonogramie konsultacji stacjonarnych, studenci korzystają z konsultacji online (1 godzina tygodniowo), po wcześniejszym kontakcie mailowym z wykładowcą.

Obecnie kształcenie na odległość jest wykorzystywane jako pomocnicza forma kształcenia (zgodnie ze Standardami przygotowującymi do wykonywania zawodu nauczyciela

nie więcej niż 25% punktów ECTS student może uzyskać podczas kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość). Nauczyciel akademicki przez Kampus UMCS przesyła studentom opracowane przez siebie materiały: linki do prezentacji, karty pracy, literaturę itd. Jako metody aktywizujące wykorzystuje: quizy, forum, zadanie, „praca grupowa w pokojach”. Nauczyciel uwzględniając temat i cele zajęć dostosowuje podział czasu pracy ze studentami do efektów uczenia się oraz potrzeb i możliwości uczestników zajęć.

Na Wydziale istnieją różne **formy indywidualizacji procesu kształcenia**. Podstawowym sposobem są bloki modułów/przedmiotów do wyboru. Profilowanie indywidualnej ścieżki kształcenia studenta zaczyna się już w pierwszym semestrze od wyboru jednej spośród oferowanych specjalności, co pozwala realizować indywidualne zainteresowania i plany zawodowe. W pierwszym semestrze studenci wybierają również lektorat z języka obcego i seminarium magisterskie. W ramach każdej specjalności student dokonuje wyboru problematyki pracy magisterskiej i promotora, pod opieką którego praca zostanie napisana. Niewielka liczebność studentów w grupach seminaryjnych umożliwia bezpośrednie wsparcie opiekuna każdego seminarzysty – każdy z nich korzysta z osobistej pomocy merytorycznej i metodycznej promotora. W ramach profilowania ścieżki kształcenia studenci realizują również przedmioty fakultatywne.

Studenci szczególnie uzdolnieni o średniej ocen co najmniej 4,5 mają prawo studiowania według [Indywidualnego Programu Studiów](#) (dalej: IPS), w tym Planu Studiów, po zaliczeniu drugiego roku studiów w przypadku jednolitych studiów magisterskich oraz po zaliczeniu pierwszego roku studiów w przypadku studiów I stopnia, zaś studenci studiów II stopnia – po zaliczeniu pierwszego semestru. IPS daje studentom możliwość rozszerzenia zakresu wiedzy w ramach studiowanego kierunku lub specjalności, a także udział w projektach badawczych. Dzięki funkcjonującemu na UMCS [Programowi Dwutorowej Kariery UMCS](#) uzyskują wsparcie studenci o wybitnych osiągnięciach w wymiarze ogólnopolskim lub międzynarodowym.

Studenci realizujący szerszą niż standardową ścieżkę kształcenia (drugi kierunek studiów), odbywający część studiów poza Uniwersytetem, wychowujący dziecko, z niepełnosprawnością lub przewlekle chorzy, korzystający z urlopu ze względów zdrowotnych oraz szczególnie zaangażowani w działalność na rzecz środowiska akademickiego mogą skorzystać z [Indywidualnej Organizacji Studiów](#) (dalej: IOS). Po uzyskaniu zgody Prodziekana ds. studenckich ustalają indywidualne terminy i sposoby realizacji obowiązków, wynikających z programu studiów, np. zmiany grup zajęciowych, częściowej nieobecności studenta na zajęciach i podjęcie indywidualnego trybu realizacji treści, w uzgodnieniu z prowadzącym zajęcia. Uzyskanie zgody na IOS nie zwalnia z obowiązku osiągnięcia efektów uczenia się określonych w programie studiów.

Studenci realizują swoje zainteresowania i poszerzają swoją aktywność w ramach funkcjonującego [Koła Naukowego Pedagogów Specjalnych im. Zofii Sękowskiej](#). Opiekun tego koła wykazuje się własną wysoko ocenianą działalnością naukową i badawczą oraz jest wysoko oceniany w ankietach studenckich za pracę dydaktyczną. Członkowie koła naukowego przy wsparciu opiekuna poszerzają wiedzę naukową związaną z pedagogiką specjalną, uczestniczą w wydarzeniach środowiska lokalnego związanych z tematyką oraz zakresem obejmującym dziedzinę oraz zainteresowanie pedagogiki specjalnej, czynnie uczestniczą w konferencjach, seminariach, warsztatach, wystawach i innych imprezach naukowo-kulturalnych w celu wzbogacenia swojej wiedzy, wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy z różnymi instytucjami, organizują konferencje i spotkania dyskusyjne, a także imprezy okolicznościowe, podczas których rozwijają swoje zdobywają nowe umiejętności i rozwijają kompetencje.

Indywidualizacja procesu kształcenia przejawia się zwłaszcza podczas bezpośredniego kontaktu z nauczycielami akademickimi w ramach zajęć dydaktycznych. Studenci korzystają też z indywidualnego kontaktu z nauczycielami akademickimi poprzez konsultacje – zarówno w pokojach wykładowców, jak też w formie online, w ustalonych terminach.

Wydział przygotowany jest także do przyjmowania studentów z niepełnosprawnością. Jednym z elementów tego przygotowania jest przystosowanie przestrzeni dydaktycznej dla osób z niepełnosprawnością fizyczną – wejście do budynku zaopatrzone jest w podjazd dla wózków inwalidzkich, korytarze są szerokie, wejścia do pomieszczeń umożliwiają wjazd osobom na wózkach inwalidzkich, w budynku są dwie windy. Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają z usług [Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego](#). Biuro zapewnia studentom i doktorantom pomoc asystenta w czynnościach związanych z nauką, których nie są w stanie wykonać samodzielnie. Asystenci towarzyszą studentom z niepełnosprawnościami w drodze na zajęcia, pomagają w prowadzeniu notatek podczas zajęć czy w bibliotece w przygotowaniu materiałów do zajęć, prac zaliczeniowych czy magisterskich. Asystenci wspierają studentów w wykonywaniu innych, indywidualnie dobranych zadań. Ponadto studenci i doktoranci z niepełnosprawnościami mogą korzystać z usług transportowych zapewnianych przez UMCS, gdy niepełnosprawność uniemożliwia im samodzielny dojazd i powrót z zajęć dydaktycznych.

W celu pomocy organizacyjnej i usprawnienia kontaktów między studentami a nauczycielami akademickimi wzmocniona została **funkcja opiekuna roku**, którego zadaniem jest stały kontakt ze studentami i pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów, w tym również zapisu na specjalności oraz grupy seminaryjne. W przypadku braku możliwości udzielenia takiej pomocy przez opiekuna roku, przekazuje on odpowiednie informacje Dziekanowi lub Prodziekanowi ds. studenckich.

Harmonogram zajęć na dany semestr jest upubliczniany przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem przed rozpoczęciem semestru na stronie internetowej Wydziału.

Studenci Pedagogiki specjalnej, studiów II stopnia stacjonarnych pracują w kontakcie bezpośrednim z wykładowcami zazwyczaj 3 dni w tygodniu. Średnie obciążenie tygodniowe wynosi na II roku studiów 5 godzin dziennie, przy czym waha się ono w poszczególne dni od 3 do 8 godzin. Ponadto na studiach stacjonarnych zazwyczaj studenci mają dwa dni w tygodniu wolne od zajęć dydaktycznych. Pomiędzy zajęciami realizowanymi w danym dniu przewidziane są 15 minutowe przerwy.

Pomimo tego, że studenci studiów niestacjonarnych realizują mniej godzin w kontakcie bezpośrednim z wykładowcami niż ich koledzy na studiach stacjonarnych (studenci studiów niestacjonarnych zgodnie z planami studiów realizują około 79% godzin obowiązujących na studiach stacjonarnych II stopnia), to zajęcia odbywają się tylko w weekendy, więc obciążenie godzinowe jest znacznie większe. Na II roku studiów II stopnia zjazdy odbywają się średnio w co drugi weekend, a zajęcia trwają 8-10 godzin zarówno w soboty, jak i w niedziele. Seminaria magisterskie odbywają się w piątki w godzinach popołudniowych i wieczornych, w ustalonych wcześniej terminach.

Praktyki zawodowe

Obligatoryjnym elementem programu studiów są specjalnościowe praktyki, które umożliwiają studentom praktyczne sprawdzenie i wykorzystanie własnych umiejętności psychopedagogicznych w pracy z dziećmi i młodzieżą. Dają sposobność skonfrontowania nabytej wiedzy teoretycznej z wymaganiami rzeczywistości w konkretnych placówkach

edukacyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych. Pozwalają wzbogacić wiedzę i doświadczenie niezbędne przy pisaniu pracy magisterskiej i prowadzeniu własnych badań. Rozwijają umiejętności praktyczne studentów oraz zapoznają ich z zastosowaniem wiedzy i metod oddziaływań edukacyjnych i pedagogicznych w różnych placówkach oświatowych. Zapewniają bezpośredni kontakt studentów z pracodawcami, umożliwiającą prowadzenie badań empirycznych, stanowiących podstawę do przygotowywania pracy magisterskiej oraz ułatwiających wejście na rynek pracy.

Praktyki są integralną częścią kształcenia na studiach prowadzonych na kierunku i są realizowane w wymiarze określonym w planie studiów danego kierunku i stopnia. Celem praktyki jest osiągnięcie efektów uczenia się przypisanych do danego poziomu i kierunku studiów.

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się** studenci są przygotowywani do pracy w szkołach i placówkach ogólnodostępnych i integracyjnych, szkołach z oddziałami integracyjnymi i/lub specjalnymi oraz w szkołach specjalnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, poradniach dla osób z autyzmem dziecięcym, placówkach prowadzących rehabilitację społeczną i zawodową, stąd zgodnie z przepisami zawartymi w Standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela, praktyki zawodowe odbywają się w różnych typach szkół lub w placówkach oświatowych.

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia na poszczególnych specjalnościach obowiązują następujące praktyki, realizowane zgodnie z planem w podanej kolejności:

Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się – łącznie 240 godzin praktyk, 16 punktów ECTS:

- 1) Praktyka ciągła w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (30 godzin) realizowana po 1 semestrze,
- 2) Praktyka ciągła w specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej dla osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się (30 godzin) realizowana po 1 semestrze,
- 3) Praktyka ciągła w placówkach prowadzących terapię dla młodzieży z autyzmem (lub innymi zaburzeniami ze spektrum autyzmu) (60 godzin) realizowana po 2 semestrze,
- 4) Praktyka śródroczna w placówkach ogólnodostępnych w szkołach ponadpodstawowych dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (60 godzin) realizowana w 3 semestrze,
- 5) Praktyka ciągła w szkole podstawowej dla osób z autyzmem (lub innymi zaburzeniami ze spektrum autyzmu) (30 godzin) realizowana po 3 semestrze,
- 6) Praktyka ciągła w szkole ponadpodstawowej dla osób z autyzmem (lub innymi zaburzeniami ze spektrum autyzmu) (30 godzin) realizowana po 3 semestrze.

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** studenci są przygotowywani do pracy w placówkach resocjalizacyjnych, interwencyjnych i socjalizacyjnych, w ośrodkach kuratorskich, placówkach socjoterapeutycznych, wychowawczych, penitencjarnych, karnych, ośrodkach wsparcia dziennego, świetlicach socjoterapeutycznych oraz środowiskowych, praktyki odbywają zatem w różnych typach placówek.

Resocjalizacja z socjoterapią – łącznie 120 godzin praktyk, 6 punktów ECTS:

- 1) Praktyka śródroczna w instytucjach resocjalizacji wolnościowej (60 godzin) realizowana w 2 semestrze,

- 2) Praktyka śródroczna w instytucjach resocjalizacji zakładowej (60 godzin) realizowana w 3 semestrze.

Szczegóły związane z odbywaniem praktyk oraz analizą efektów uczenia się i jakością praktykodawców opisane zostały w [Regulaminie praktyk](#). W imieniu Dziekana Wydziału nadzór nad praktykami sprawuje **Wydziałowy Koordynator ds. Praktyk**. Do jego zadań należy: opracowanie na podstawie danych uzyskanych od Koordynatorów Katedr ds. praktyk zbiorczego wykazu praktyk studenckich realizowanych na Wydziale w danym roku akademickim i umieszczenie go na stronie Wydziału nie później niż w dniu rozpoczęcia roku akademickiego; przygotowanie powołań na Opiekunów praktyk w imieniu Dziekana na dany rok akademicki; opracowanie zbiorczej listy Opiekunów na dany rok akademicki wraz z ich służbowym adresem e-mail i telefonem kontaktowym oraz podaniem kierunku i specjalności, nad którym sprawują opiekę oraz przesłanie jej do Administratora Systemu Obsługi Praktyk w terminie określonym przez Administratora; bieżąca współpraca z Administratorem Systemu Obsługi Praktyk; sporządzenie listy Opiekunów praktyk na podstawie złożonego przez nich sprawozdania z realizacji praktyk w celu dokonania płatności wynagrodzenia dodatkowego za kierowanie i sprawowanie opieki nad studenckimi praktykami zawodowymi i pedagogicznymi w danym roku akademickim; rozpatrywanie wniosków studentów o możliwość realizacji praktyki w innym terminie; realizowanie innych zadań wskazanych przez Dziekana.

Na kierunku Pedagogika specjalna nadzór nad praktykami sprawuje **Koordynator Katedry ds. Praktyk Studenckich**. Do jego zadań należy: opracowanie wykazu praktyk realizowanych na danym kierunku z terminem ich realizacji oraz listą Opiekunów wraz z ich służbowym adresem e-mail i telefonem kontaktowym na kolejny rok akademicki. Wykaz powinien zostać przesłany do Wydziałowego Koordynatora ds. Praktyk do końca września. W przypadku zmiany Opiekuna lista powinna być niezwłocznie zaktualizowana; weryfikacja zgodności zakładanych efektów uczenia się dla danej praktyki zawartych w Zaświadczeniu o odbytej praktyce z kierunkowymi efektami uczenia się dla tej praktyki; organizowanie co najmniej raz w roku akademickim spotkań z Opiekunami praktyk realizowanych na kierunku w celu omówienia organizacji praktyk. Sporządzenie po spotkaniu notatki wraz z podpisaną przez Opiekunów listą obecności; bieżąca współpraca z Wydziałowym Koordynatorem ds. Praktyk Studenckich; realizowanie innych zadań wskazanych przez Dziekana Wydziału.

Bezpośredni nadzór i opiekę nad realizacją praktyki ze strony Wydziału sprawują **Opiekunowie praktyk** powoływani przez Dziekana na każdy rok akademicki. Dbają oni o dobór miejsca praktyk do rodzaju praktyki, zainteresowań i potrzeb studenta oraz weryfikują studentów kierowanych na praktyki w [rejestrze sprawców przestępstw na tle seksualnym](#). Opiekunowie praktyk proponują studentom miejsca do odbycia praktyk (interesariusze zewnętrzni), ale studenci również samodzielnie wybierają miejsce praktyki, pod warunkiem, że podczas ich realizacji zostaną osiągnięte założone efekty uczenia się, a praktykodawca zapewnia właściwe warunki do realizacji praktyki. Ze strony praktykodawcy opiekę nad studentem w miejscu realizacji praktyki sprawuje Opiekun. W czasie realizacji praktyki studenci zdobywają wiedzę o różnych środowiskach edukacyjnych i wychowawczych, poznają specyfikę placówek, w których realizują praktykę. Zdobycie umiejętności w zakresie analizowania sytuacji i zdarzeń, planowania, realizowania i oceniania działań pedagogicznych, organizowania pracy edukacyjnej i wychowawczej. Uczą się współdziałania z Opiekunem praktyki w placówce oraz zdobywają umiejętność planowania i realizacji własnego rozwoju zawodowego. Zdobycie też kompetencji społecznych w zakresie skutecznego współdziałania z Opiekunem praktyk i innymi osobami w celu poszerzenia własnej wiedzy i umiejętności oraz są gotowi do odpowiedzialnego

pełnienia roli zawodowej, przestrzegania etyki zawodowej oraz dbania o dorobek i tradycje zawodu pedagoga.

Obsługa praktyk jest przeprowadzana w [Uczelnianym Systemie Obsługi Praktyk](#). Praktyki w zależności od wybranej specjalności są realizowane m.in. w następujących placówkach: przedszkolach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, szkołach podstawowych ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, internatach, placówkach resocjalizacyjnych, interwencyjnych i socjalizacyjnych, ośrodkach kuratorskich, placówkach socjoterapeutycznych, wychowawczych, penitencjarnych, karnych, ośrodkach wsparcia dziennego, świetlicach socjoterapeutycznych oraz środowiskowych.

Praktyki są kluczowym elementem programu kształcenia nauczycieli. Jeśli praktyki przypadają na czas wolny od zajęć w UMCS (np. wrzesień), to studenci odbywają je w większości w miejscu swojego zamieszkania.

Opiekun praktyk dla danej specjalności i rodzaju praktyki m.in. ustala warunki praktyki i sprawdza jakość usług świadczonych przez praktykodawcę, kontaktuje się z placówką, przygotowuje studentów do odbycia praktyki pod względem merytorycznym, dydaktycznym i organizacyjnym, weryfikuje wybranego praktykodawcę pod kątem zgodności z rodzajem praktyki oraz założonymi do osiągnięcia efektami uczenia się; przekazuje studentowi i Opiekunowi z ramienia placówki program praktyk wraz z koniecznymi do osiągnięcia przez studenta efektami uczenia się; sprawuje nadzór dydaktyczno-wychowawczy nad przebiegiem praktyk; monitoruje działania realizowane podczas praktyki, poprzez kontakt telefoniczny, mailowy; omawia ze studentami odbytą praktykę i dokonuje jej oceny m.in. na podstawie dokumentu potwierdzającego osiągnięcie założonych efektów uczenia się wypełnionego przez praktykodawcę, wpisów w dzienniku praktyk oraz oceny i opinii o praktykancie.

Po odbyciu praktyk Opiekunowie praktyk ze strony praktykodawcy przygotowują zaświadczenie (opinię) o przebiegu praktyk oraz o praktykancie. Praktykę śródroczną studenci rozliczają do końca semestru, w którym odbywają tę praktykę, natomiast praktykę ciągłą, realizowaną we wrześniu – w terminie dwóch tygodni od zakończenia praktyki. Zaliczenia praktyki na podstawie dokumentacji określonej w programie praktyki (studenci zamieszczają w Systemie deklarację praktykodawcy dotyczącą możliwości odbycia praktyki, uzupełniony dziennik praktyk oraz zaświadczenie praktykodawcy o odbyciu praktyki) dokonuje w Internetowym Systemie Obsługi Praktyk Opiekun praktyki ze strony UMCS. Ocena wprowadzona przez Opiekuna w Systemie jest pobierana przez USOS i widoczna w protokole przedmiotu. Opiekun praktyki składa, w ciągu miesiąca od zakończenia praktyki, sprawozdanie z realizacji praktyki Wydziałowemu Koordynatorowi ds. Praktyk, który omawia je z opiekunem praktyki. Wnioski przekazuje Dziekanowi Wydziału.

Praktyki realizowane jako zajęcia przygotowujące do wykonywania zawodu są zintegrowane z prowadzonymi zajęciami zarówno w ramach przygotowania merytorycznego, jak i przygotowania dydaktyczno-metodycznego. Wskazane zajęcia związane są ze specyfiką pracy w danej placówce, w której student odbywa praktykę. Na studiach II stopnia w obowiązujących planach dla specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się** na przykład z praktyką śródroczną w placówkach ogólnodostępnych w szkołach ponadpodstawowych dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (realizowaną w III semestrze) zintegrowane są następujące zajęcia realizowane w II semestrze: Diagnostyka i terapia osób z trudnościami w uczeniu się czy Metodyka pracy z osobami z werbalnymi i niewerbalnymi trudnościami w uczeniu się. Z kolei praktykę ciągłą w

szkole podstawowej dla osób z autyzmem (lub innymi zaburzeniami ze spektrum autyzmu) (realizowaną po III semestrze) poprzedzają zintegrowane z nią następujące przedmioty: Zaburzenia ze spektrum autyzmu, Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej (przedmioty prowadzone w I semestrze) czy Edukacja szkolna (przedmiot prowadzony w III semestrze). Na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** z praktyką śródroczną w instytucjach resocjalizacji zakładowej (realizowaną w III semestrze) zintegrowane są następujące zajęcia realizowane w I semestrze: Wychowanie resocjalizujące i Metodyka oddziaływania resocjalizującego i socjoterapeutycznego.

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Rekrutacja na kierunek Pedagogika specjalna studia II stopnia prowadzona jest wyłącznie w trybie internetowej rejestracji kandydatów w [Systemie Obsługi Rekrutacji](#), tzw. SOR według zasad przyjętych na UMCS. System rekrutacji kandydatów na kierunek Pedagogika studia II stopnia wynika z [UCHWAŁY Nr XXV – 9.27/21 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe na rok akademicki 2022/2023](#) rokrocznie aktualizowanej.

Zgodnie z § 8 powyższej uchwały postępowanie rekrutacyjne przeprowadza Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna powoływana przez Dziekana, w skład której wchodzi przewodniczący, zastępca przewodniczącego – fakultatywnie, sekretarz/e w liczbie nie większej niż dwóch oraz przedstawiciel wydziałowego samorządu studentów delegowany przez właściwą radę wydziałową samorządu studentów. Bieżący nadzór nad przebiegiem rekrutacji sprawuje powoływany przez Rektora Pełnomocnik ds. Rekrutacji.

Na stronie internetowej UMCS w zakładce Kandydat do ubiegłego roku akademickiego, a także na stronie Wydziału w zakładce Prezentacja kierunków studiów oraz w serwisach społecznościowych, takich jak Facebook czy YouTube kandydaci na studia na kierunku Pedagogika specjalna mogli znaleźć informacje dotyczące oferty kształcenia oraz etapów procesu rekrutacyjnego na dany rok akademicki. Kandydaci mogli tam znaleźć również dane

kontaktowe do pracowników z Biura Rekrutacji UMCS, udzielających informacji w językach polskim, angielskim, ukraińskim i rosyjskim. Na stronie Wydziału był zamieszczony opis kierunku i specjalności oraz informacje dotyczące terminarza rekrutacyjnego, miejsca składania dokumentów, zasad kwalifikacji i wymaganych dokumentów. Dopuszczenie do postępowania kwalifikacyjnego możliwe było tylko wtedy, gdy kandydat dokonał rejestracji i wyboru kierunku studiów w systemie SOR oraz wprowadził do systemu swoje wyniki ze świadectwa dojrzałości albo świadectwa dojrzałości i zaświadczenia o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów lub właściwej oceny ze studiów wyższych stanowiącej podstawę kwalifikowania (np. ocena na dyplomie, średnia ze studiów), ponadto uiścił opłatę rekrutacyjną.

Postępowanie rekrutacyjne prowadzone było oddzielnie dla studiów II stopnia. O przyjęcie na kierunek Pedagogika specjalna, studia II stopnia mogli ubiegać się kandydaci, którzy ukończyli studia wyższe – absolwenci z dyplomem licencjata kierunków pedagogicznych, realizowanych zgodnie ze standardami kształcenia nauczycieli. Podstawę kwalifikacji na Pedagogikę specjalną jednolite studia magisterskie stacjonarne stanowią wyniki uzyskane z przedmiotów:

- język polski,
- język obcy nowożytny.

Rekrutacja kandydatów na I rok studiów II stopnia na studiach niestacjonarnych na kierunek Pedagogika specjalna odbywała się na podstawie złożonego kompletu dokumentów do wyczerpania limitu miejsc.

Na studiach magisterskich oferowane były specjalności nauczycielskie (Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się) i nienauczycielskie (Resocjalizacja z socjoterapią).

Uczelnia zapewnia [osobom z niepełnosprawnościami](#) warunki do pełnego uczestnictwa w procesie rekrutacji na kierunek Pedagogika specjalna, a następnie w całym procesie kształcenia. Kandydaci na studia mogą liczyć na bezpłatny transport na uczelnię celem dostarczenia dokumentów oraz wsparcie w procesie rekrutacji w postaci tłumacza języka migowego lub asystenta dydaktycznego.

W razie potrzeby kandydaci kontaktują się z Zespołem ds. Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami i doradcami [Zespołu OPTIMUM UMCS](#) powołanego na rzecz optymalizacji warunków kształcenia studenta z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi. Działania zespołu wpisują się m.in. w zadania podejmowane przez UMCS mające na celu zapewnienie optymalnych warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształcenia i prowadzenia działalności naukowej, jak również w ramach szeroko pojętej strategii dostępności UMCS.

Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się określone są w Regulaminie Studiów UMCS. Określa on w szczególności prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczaniem etapów studiów i finalizacją procesu kształcenia.

Efekty uczenia się stanowią nadrzędny element programów studiów dla kierunku Pedagogika specjalna. Określają one zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych przewidzianych do uzyskania przez studenta w procesie realizacji całego programu studiów na danym etapie kształcenia. W związku z tym, że Wydział dąży do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach studiów stworzony został i ciągle doskonalony jest Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości

Kształcenia, który dostarcza analiz i wniosków dotyczących funkcjonowania poszczególnych elementów procesu kształcenia oraz wskazuje kierunki działań naprawczych.

Stosowane metody weryfikacji efektów uczenia się umożliwiają monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Sposoby te wynikają ze specyfiki zajęć i są zgodne z zapisami w sylabusach, do których każdy student ma dostęp w [Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów](#) (USOS).

Weryfikacja i ocena stopnia osiągania efektów uczenia się na kierunku Pedagogika specjalna obejmuje wszystkie kategorie efektów: wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Jej podstawowym elementem jest sprawdzenie, czy wszystkie z zakładanych efektów kierunkowych są przewidziane do realizacji poprzez system przedmiotów programowych. Zespół Programowy, po korekcie sylabusów dla nowego rocznika, przygotowuje matrycę zbieżności efektów kierunkowych z przedmiotami. W przypadku, gdy któryś z efektów nie został przypisany do przynajmniej jednego przedmiotu, Zespół Programowy wskazuje przedmioty najbardziej właściwe do jego realizacji i przekazuje sugestie ich realizacji do osób prowadzących te przedmioty.

Efekty są weryfikowane przez bieżącą ocenę pracy studenta w trakcie zajęć, prace etapowe, zadania cząstkowe, zadania problemowe, projekty, śródsemestralne kolokwia. Na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia do **weryfikacji wiedzy** stosuje się najczęściej: egzaminy pisemne i ustne, kolokwia, testy wiedzy, prace pisemne, prezentacje multimedialne, prace zaliczeniowe w formie np. scenariuszy zajęć/warsztatów. Do **weryfikacji umiejętności** najczęściej wykorzystywane są: egzaminy pisemne i ustne, eseje, kolokwia, zaliczenia ustne, prace pisemne, prezentacje multimedialne, karty pracy, scenariusze zajęć/warsztatów, projekty, karty oceny udziału w dyskusji, analizy przypadków, arkusze obserwacji aktywności na zajęciach. W zakresie **weryfikacji kompetencji społecznych** stosuje się najczęściej: zaliczenia ustne, prezentacje, prace pisemne, analizy przypadków, karty oceny udziału w dyskusji, zadania wykonywane podczas pracy grupowej, prace zaliczeniowe w formie np. scenariuszy zajęć/warsztatów. Sposób weryfikacji dobierany jest indywidualnie do omawianych treści i efektów uczenia się.

Realizowane na kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia (specjalność nauczycielska) są weryfikowane zgodnie z zasadami weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się określonymi w standardzie kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z późniejszymi zmianami). Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się odbywa się przez zróżnicowane formy sprawdzania, adekwatne do kategorii wiedzy, umiejętności albo kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.

Sprawdzenie i ocenę opanowania języka obcego na poziomie B2 (studia magisterskie) i B2+ (studia II stopnia), w tym języka specjalistycznego umożliwiają przyjęte metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studenta efektów uczenia się takie jak: karta oceny wypowiedzi studenta, karta oceny aktywności studenta, testy śródsemestralne.

Integralną częścią kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna są praktyki zawodowe realizowane w wymiarze określonym w planie studiów, których celem jest osiągnięcie efektów uczenia się przewidzianych standardami kształcenia. Weryfikacja i ocena osiągniętych przez studenta efektów uczenia się w trakcie realizacji praktyk odbywa się poprzez dziennik praktyk oraz zaświadczenie o odbytej praktyce. Weryfikacji zgodności zakładanych efektów uczenia

się dla danej praktyki zawartych w Zaświadczeniu o odbytej praktyce z kierunkowymi efektami uczenia się dla tej praktyki dokonuje koordynator Katedry ds. praktyk studenckich. Opiekun praktyki ze strony placówki ocenia, w jakim zakresie student/praktykant zrealizował zakładane efekty uczenia się oraz wystawia ocenę studentowi za odbytą praktykę.

Wszyscy pracownicy prowadzący zajęcia dydaktyczne archiwizują dokumentację związaną ze sprawdzaniem i potwierdzaniem osiągnięcia zamierzonych efektów uczenia się. Procesem archiwizowania dokumentów potwierdzających efekty kierunkowe zarządza Przewodniczący Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna (rozdz. III Regulaminu funkcjonowania Zespołów Programowych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii <https://www.umcs.pl/pl/regulaminy-i-zasadydzialania-zespolow-i-komisji,24633.htm>).

Za gromadzenie dokumentów potwierdzających efekty uczenia się odpowiedzialni są koordynatorzy przedmiotu oraz prowadzący zajęcia. Okres archiwizacji dokumentów na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia – 2 lata ([Regulamin wprowadzania i weryfikacji sylabusów przedmiotów realizowanych na kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS r. III, § 6, podpunkt 7](#)).

Na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia stosowane są również metody weryfikacji i oceny osiągniętych przez studenta efektów uczenia się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Do tego celu wykorzystywany jest [Wirtualny Kampus UMCS](#), rzadziej Teams. Przyjęte zasady prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w okresie pandemii COVID-19 umożliwiały weryfikację wszystkich efektów uczenia się. Metody weryfikacji efektów uczenia się prowadzące do zaliczenia zajęć obejmowały m.in. testy i egzaminy pisemne przeprowadzone z wykorzystaniem narzędzi informatycznych, np. test z ograniczeniem czasowym, projekty, prezentacje, różnego rodzaju prace pisemne. Zaliczenia i egzaminy ustne odbywały się za pośrednictwem wideokonferencji (BigBlueButton) na Wirtualnym Kampusie, umożliwiającej synchroniczny kontakt audiowizualny.

W celu zabezpieczenia danych dokumentujących przebieg procesu kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość każdy pracownik po zakończeniu semestru zobowiązany jest do pełnej [archiwizacji kursu](#) prowadzonego przez siebie przedmiotu.

Zasady potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną reguluje [Uchwała Nr XXIV – 28.35/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 26 czerwca 2019 r. zmieniająca Uchwałę Nr XXIII – 22.3/15 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 stycznia 2015r. w sprawie potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza edukacją formalną w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#). Na jej podstawie opracowany został Regulamin potwierdzania efektów zdobytych poza systemem studiów na Wydziale, zgodnie z którym Dziekan Wydziału na czas trwania swojej kadencji, powołuje Wydziałową Komisję ds. potwierdzania efektów uczenia się. Wydziałowa Komisja potwierdza efekty uczenia się w formie egzaminu teoretycznego lub praktycznego, po tym jak Senat, na wniosek Kolegium Dziekańskiego określi zasady i warunki ich przeprowadzania.

Przepisy dotyczące zasad odbywania studiów wyższych zawarte są w Regulaminie studiów na UMCS w Lublinie. Zgodnie z nim, studia na kierunku Pedagogika specjalna można podjąć między innymi w wyniku procedury przeniesienia z innej uczelni, pod warunkiem zaliczenia co najmniej pierwszego semestru i spełnienia wszystkich wymogów zawartych w przepisach obowiązujących na poprzedniej uczelni. Podejmując decyzję o przyjęciu, Dziekan określa rok i semestr studiów oraz warunki uzupełnienia przez studenta różnic programowych.

Student może również zmienić kierunek studiów po zaliczeniu co najmniej pierwszego semestru, jeśli różnice programowe umożliwiają przyjęcie na drugi semestr wybranego kierunku lub odpowiedni wyższy. Student może ubiegać się o przeniesienie ze studiów stacjonarnych na niestacjonarne lub ze studiów niestacjonarnych na stacjonarne, jeśli spełnia warunki ustalone na danym wydziale. Warunkiem przeniesienia jest uznanie przez Dziekana dotychczas osiągniętych przez studenta efektów uczenia się oraz uzyskanych punktów ECTS. Wydział dba o to, aby zaliczenia i egzaminy były weryfikacją faktycznej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Studenci są informowani o kryteriach i metodach oceny na pierwszych zajęciach. Wyniki egzaminów i zaliczeń ustnych zgodnie z Regulaminem studiów w UMCS (roz. IV, § 23, pkt. 9) przedstawiane są studentom bezpośrednio po ich przeprowadzeniu, a w przypadku egzaminów i zaliczeń pisemnych najpóźniej w ciągu 7 dni od ich przeprowadzenia.

Wszelkie zasady dotyczące zaliczenia semestru/roku studiów określone są w Regulaminie studiów w UMCS (roz. IV, § 23-33). Wszystkie realizowane przez studenta formy zajęć z danego przedmiotu przewidziane w planie studiów kończą się egzaminem lub zaliczeniem na ocenę i są wpisywane do dokumentów przebiegu studiów. Przy zaliczeniu przedmiotów oraz składaniu egzaminów stosuje się następującą skalę ocen: bardzo dobry (bdb), dobry plus (db+), dobry (db), dostateczny plus (dst+), dostateczny (dst), niedostateczny (ndst). Osiągnięcie pozytywnych ocen z przedmiotów w określonym semestrze stanowi warunek promocji na kolejny semestr.

Zasady, warunki oraz tryb dyplomowania zapewniają potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się na zakończenie studiów. Zasady te określa Regulamin studiów w UMCS w Lublinie (rozdz. V, § 34-40) oraz [Uchwały Senatu](#) (Uchwała Nr XXIV-30.10-13/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad procesu dyplomowania na UMCS w Lublinie dla studentów WPiP z późn.zm.). Przy formułowaniu tematu pracy dyplomowej uwzględnia się specjalność, zainteresowania i preferencje studenta, dostępność i charakter źródeł oraz specyfikę badawczą opiekuna pracy dyplomowej (promotora). Tematy prac dyplomowych zatwierdzane są przez Kolegium dziekańskie na wniosek promotora do końca semestru, w którym rozpoczyna się seminarium dyplomowe (na studiach II stopnia – I semestr).

Zasady przygotowywania prac dyplomowych na studiach II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna przedstawione są w [Regulaminie określającym zasady przygotowywania prac dyplomowych na Wydziale Pedagogiki i Psychologii](#) podanym do wiadomości studentów na stronie internetowej Wydziału w zakładce Student/ Dyplomowanie/ Prace dyplomowe oraz omawiane podczas seminariów dyplomowych. Zgodnie z regulaminem prace dyplomowe podlegają standardom przyjętym dla pisania prac naukowych w dziedzinie nauk społecznych. W dokumencie przedstawione zostały m.in.: elementy składowe prac licencjackich i magisterskich, wymogi edytorskie i redakcyjne.

Prace dyplomowe podlegają ocenie promotora i recenzenta, według znormalizowanego formularza, zamieszczonego w systemie [Archiwum Prac Dyplomowych \(APD\)](#). Obejmuje on m.in.: zgodność treści pracy z tematem określonym w tytule; ocenę struktury pracy (podziału treści, kolejności rozdziałów, kompletności tez, itp.), ocenę merytoryczną; charakterystykę doboru i wykorzystania źródeł; ocenę formalnej strony pracy (spisu treści, przypisów, wykazów bibliograficznych, kompetencji językowej) i całościową ocenę pracy.

Proces dyplomowania wspomagany jest przez Jednolity System Antyplagiatowy (JSA) zintegrowany z systemem Archiwum Prac Dyplomowych (APD), do którego promotor kieruje

pracę dyplomową i analizuje wyniki otrzymane z systemu. Kwestie kontroli prac dyplomowych z wykorzystaniem JSA reguluje [ZARZĄDZENIE Nr 42/2020 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 maja 2020 r. zmieniające Zarządzenie Nr 5/2019 Rektora UMCS z dnia 7 stycznia 2019 r. w sprawie kontroli prac dyplomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.](#)

Proces dyplomowania kończy się egzaminem dyplomowym składanym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Dziekana, w skład której wchodzi: przewodniczący Komisji – Dziekan, Prodziekan lub samodzielny pracownik naukowy, członkowie Komisji: promotor oraz recenzent. Warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie przez studenta absolutorium wszystkich zaliczeń i zdanie wszystkich egzaminów wymaganych programem studiów. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym. Zgodnie z zasadami dyplomowania obowiązującymi na Wydziale zakres egzaminu dyplomowego obejmuje problematykę związaną z pracą dyplomową oraz ustalone zagadnienia kierunkowe i specjalnościowe. Ocena z egzaminu dyplomowego ustalana jest na podstawie odpowiedzi dyplomanta dotyczącej pracy dyplomowej oraz odpowiedzi na pytania odnoszące się do zagadnień kierunkowych/specjalnościowych. Zagadnienia te dostępne są dla studentów w zakładce Student/Dyplomowanie/Zagadnienia na egzamin dyplomowy – [Pedagogika studia I stopnia](#) i [Pedagogika studia II stopnia](#).

Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów są: średnia ocen ze studiów, ocena pracy dyplomowej oraz ocena egzaminu dyplomowego. Ostateczny wynik studiów stanowi suma: 3/5 średniej ocen ze studiów, 1/5 oceny pracy dyplomowej i 1/5 oceny egzaminu dyplomowego, który wyrównywany jest zgodnie z zasadą: do 3,20 – dostateczny (3,0), od 3,21 – dostateczny plus (3,5), przy średniej ocen ze studiów od 3,26, od 3,71 – dobry (4,0), przy średniej ocen ze studiów od 3,51, od 4,21 – dobry plus (4,5), przy średniej ocen ze studiów od 3,76, od 4,51 – bardzo dobry (5,0), przy średniej ocen ze studiów od 4,19 (stanowi o tym § 40 Regulaminu Studiów w UMCS w Lublinie).

Zasady i tryb dyplomowania w warunkach epidemicznych w roku akademickim 2020/2021 precyzowało [ZARZĄDZENIE Nr 54/2021 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 7 czerwca 2021 r. w sprawie przeprowadzania egzaminów dyplomowych z wykorzystaniem technologii informatycznych w związku z przeciwdziałaniem skutkom rozprzestrzeniania się wirusa SARS-COV-2 wśród członków społeczności Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#).

W celu oceny poprawności procesu dyplomowania Zespół Programowy dla kierunku Pedagogika opracowuje specjalne raporty: 1) raport na podstawie analizy struktury ocen z egzaminu dyplomowego i prac dyplomowych; 2) raport na podstawie analizy losowo wybranych prac dyplomowych; 3) raport na podstawie poziomu współczynnika plagiatu wykazanego w JSA „Statystyki JSA” dla obronionych prac. Wnioski zawarte w powyższych raportach przedkłada się Kolegium dziekańskiemu.

Przegląd wylosowanych prac dyplomowych dokonywany jest w oparciu o przygotowaną przez członków Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia [Kartę Przeglądu Pracy Dyplomowej](#), zawierającą następujące kryteria: konstrukcja pracy dyplomowej, zgodność tematu pracy dyplomowej z kierunkowymi efektami uczenia się, zawarcie w pracy rozdziału o charakterze wdrożeniowym, z wskazaniem implikacji praktycznych.

Analiza ostatnich raportów z przeglądu prac dyplomowych wskazuje, że zdecydowana większość prac spełnia wymogi prawidłowej konstrukcji oraz kryterium zgodności tematu, problematyki pracy z kierunkowymi efektami kształcenia. Nieliczne nieprawidłowości dotyczą

m.in.: zbyt małej liczby pozycji bibliograficznych, przewagi publikacji z lat 80. i 90. oraz drobnych błędów edytorskich.

Losy absolwentów kierunku Pedagogika specjalna analizowane są przy wykorzystaniu systemu ELA – ogólnopolskiego systemu monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych. Na tej podstawie Prodziekan ds. jakości kształcenia we współpracy z Zespołem Programowym dla kierunku Pedagogika specjalna opracowuje raporty. Monitoring losów absolwentów kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia w trybie stacjonarnym wskazuje, że względny wskaźnik bezrobocia wśród absolwentów, którzy uzyskali dyplom w 2020 roku wyniósł 4,84, w trybie niestacjonarnym 9,72.

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Brak zaleceń	

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia są osobami zaangażowanymi, rozwijającymi swoje kompetencje oraz prowadzącymi działalność naukowo-badawczą. W roku akademickim 2022/2023 zdecydowana większość przedmiotów realizowanych na ocenianym kierunku prowadzona jest przez nauczycieli akademickich będącymi pracownikami Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Tylko 1 osoba jest zatrudniona na innym Wydziale UMCS – Wydziale Filozofii i Socjologii. **Strukturę zatrudnienia** w bieżącym roku akademickim według stopni i tytułów naukowych oraz według zajmowanych stanowisk przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 8. Struktura zatrudnienia w roku akademickim 2022/2023 - Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne

KIERUNEK: Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne	2022/2023
wskaźnik liczby studentów do pracowników	47/21

liczba pracowników z podziałem na tytuły i stopnie	prof. dr hab. – 0 dr hab. – 6 dr – 12 mgr – 0
pracownicy „praktycy” – zleceniobiorcy	3
liczba w obsadzie pracowników dydaktycznych i naukowo-badawczych	dydaktycznych: 3 badawczo-dydaktycznych: 15
osoby, dla których UMCS jest podstawowym miejscem pracy (procent)	86,59% (1065 godzin)

Tabela 9. Struktura zatrudnienia w roku akademickim 2022/2023 - Pedagogika specjalna, studia II stopnia, niestacjonarne

KIERUNEK: Pedagogika specjalna, studia II stopnia, niestacjonarne	2022/2023
wskaźnik liczby studentów do pracowników	35/16
liczba pracowników z podziałem na tytuły i stopnie	prof. dr hab. – 0 dr hab. – 5 dr – 9 mgr – 0
pracownicy „praktycy” – zleceniobiorcy	2
liczba w obsadzie pracowników dydaktycznych i naukowo-badawczych	dydaktycznych: 1 badawczo-dydaktycznych: 13
osoby, dla których UMCS jest podstawowym miejscem pracy (procent)	96,92% (945 godzin)

Dorobek naukowy osób realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia jest odzwierciedleniem ich aktywności badawczej. Problematyka podejmowana w publikacjach jest zbieżna z zakresem przedmiotów prowadzonych przez pracowników, jest wyrazem ich zainteresowań naukowych. Działania te są spójne ze Strategią UMCS przyjętą [Uchwałą Senatu Nr XXIV – 25.6/19](#), [Strategią Rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#), jak również [Strategicznym Programem Umiejdzynarodowienia Badań UMCS na lata 2020-2024](#).

W latach 2018-2022 osoby prowadzące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, przygotowały 285 **opracowań i publikacji naukowych**, w tym 259 artykułów naukowych oraz 26 książek pod redakcją, monografii i rozdziałów w monografiach. Należy podkreślić, że wiele publikacji znajduje się jeszcze w procesie wydawniczym, dlatego nie zostały uwzględnione w poniższym zestawieniu.

Tabela 10. Liczba publikacji w latach 2018-2022

Publikacje pracowników kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia	2018	2019	2020	2021	2022	Łączna liczba publikacji

Artykuły w czasopismach za 140 punktów	-	-	1	-	-	1
Artykuły w czasopismach za 100 punktów	-	2	8	12	7	29
Artykuły w czasopismach za 70 punktów	-	18	10	19	5	52
Pozostałe artykuły	65	50	37	23	2	177
Monografie	4	6	4	4	1	19
Redakcje monografii	2	-	1	-	-	3
Rozdziały w monografiach	-	-	-	4	-	4
Łączna liczba publikacji w roku	71	76	61	62	15	285

Wśród tych opracowań znalazły się publikacje adresowane zarówno do studentów, jak i do nauczycieli, pedagogów. Przyczyniły się one do pogłębienia wiedzy, umiejętności i kompetencji studentów w zakresie realizowanych przedmiotów na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia. Ponadto wyniki działalności badawczej prezentowane były na łamach wysoko punktowanych czasopism zagranicznych, m.in.: „Journal of Pediatric Nursing-Nursing Care of Children & Families”, „Family Relations”, „Research in Developmental Disabilities”, „Review of the Research”, „Sensors”, „Multidisciplinary Digital Publishing Institute”, „Teaching Education”, „Spinal Cord”, „Research in Developmental Disabilities”, „Rehabilitation Psychology”, „Rehabilitation Counseling Bulletin”, „International Journal of Special Education”, „Review Journal of Autism and Developmental Disorders”, „Sexuality and Culture”, „International Social Work”, „Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics”, „Disability and Rehabilitation”, „Community Work and Family”, „Sexuality and Disability” (5. Zał. własne, Kryterium czwarte 4.1)

Publikacja wyników badań przez pracowników w wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych i krajowych zapewnia realizację celu strategicznego UMCS i Wydziału. Jest istotna dla pozycji naukowej UMCS wśród uczelni polskich, jakości kształcenia oraz stopnia umiędzynarodowienia badań. Warto podkreślić, że w 2022 roku Instytut Pedagogiki uzyskał kategorię naukową B+ w ocenie parametrycznej jednostek naukowych, co tym samym wskazuje na rangę naukową Wydziału. Jest to znaczący sukces pracowników zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową, który przekłada się na jakość kształcenia studentów.

Pracownicy Wydziału, w tym osoby realizujące zajęcia na ocenianym kierunku, aplikują o środki finansowe na prowadzenie **badania naukowych oraz projektów edukacyjnych**. W kontekście badań naukowych należy zwrócić uwagę na działania podejmowane przez Zespół Badawczy NeuroEduLab. Jest to zespół interdyscyplinarny, który powstał w Instytucie Pedagogiki w 2019 roku. Tworzy go 9 osób, spośród których 4 realizują zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia. Celem Zespołu jest prowadzenie badań naukowych z wykorzystaniem zakupionego z dotacji ministerialnej spektroskopu do neuroobrazowania w bliskiej podczerwieni (NIRS). Zespół otrzymał środki na dwa projekty badawcze:

1. [Wykorzystanie spektroskopii w bliskiej podczerwieni \(NIRS\) w neuropedagogice i neuropsychologii w zakresie profilaktyki i terapii wybranych chorób cywilizacyjnych oraz podniesienia jakości systemu edukacji.](#)
2. [Zwiększenie możliwości badawczych urządzenia do spektroskopii w bliskiej podczerwieni \(NIRS\).](#)

Pracownicy realizujący zajęcia na ocenianym kierunku są zaangażowani w następujące projekty badawcze jako członkowie zespołów, eksperci merytoryczni, autorzy raportów, konsultanci:

1. Nowy Dialog – badania w zakresie kształcenia, szkolenia i zatrudnienia osób osadzonych POWR.02.20.00-000009/18 Priorytet II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.20 Wysokiej jakości dialog społeczny w zakresie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.
2. Nowa Szansa – POWR.02.20.00-00-0020/19 Priorytet II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.20 Wysokiej jakości dialog społeczny w zakresie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.
3. Pilotaż programu wdrażającego ideę sprawiedliwości naprawczej na terenie Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie. Zadanie nr 6: Badania, analizy, diagnoza i ich upowszechnianie – opracowanie raportów – cząstkowego i końcowego z realizacji projektu.” Dofinansowanie ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.
4. Zespołowy projekt badawczy [Szkolne samopoczucie uczniów i nauczycieli w kontekście zadań przyszłościowych – 2020/2021.](#)
5. Zespołowy projekt badawczy [Konsekwencje edukacji zdalnej w ocenie studentów kierunków społecznych i humanistycznych](#) (5. Zał. własne, Kryterium czwarte 4.2).

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, są cenieni w kraju za swoją działalność badawczą. Włączają się do udziału w projektach badawczych realizowanych w innych ośrodkach naukowych, czego efektem są wspólne publikacje. Współpracują m.in. Politechniką Lubelską, Uniwersytetem Jana Kazimierza w Kielcach, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, Uniwersytetem Rzeszowskim. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

W latach 2018-2022 pracownicy włączali się także w **projekty edukacyjne**, które stwarzały warunki sprzyjające ich rozwojowi zawodowemu, wymianie informacji, doświadczeń, rezultatów oraz dobrych praktyk. Określone cele i założenia wybranych projektów dydaktycznych realizowane są przy współpracy z innymi Wydziałami UMCS, np. w projekcie [Uniwersalność+](#) (współpraca z Wydziałem Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej oraz Wydziałem Filozofii i Socjologii) czy też w ramach współpracy międzynarodowej: [„Edukacja włączająca bez granic Polska-Norwegia”](#), [„Edukacja włączająca bez granic Polska-Islandia”](#), [„Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym”](#). Na szczególną uwagę zasługuje ostatni z wymienionych projektów, który realizowany jest w ramach Programu Erasmus+. Jego pomysłodawcą i liderem jest nasz Wydział. W skład konsorcjum wchodzi także Uniwersytet z Włoch (Università Degli Studi di Messina) oraz Uniwersytet z Oviedo (Universidad de Oviedo, Facultad de Formación del Profesorado y Educación, Hiszpania). Projekt jest odpowiedzią na trudności części wykładowców akademickich w zakresie kształcenia zdalnego w czasie pandemii COVID-19. Celem projektu jest wzmocnienie zdolności szkół wyższych do

zapewniania wysokiej jakości edukacji cyfrowej sprzyjającej włączeniu społecznemu, a w szczególności udoskonalenie form i metod kształcenia przyszłych nauczycieli (także tych posiadających specjalne potrzeby edukacyjne czy należących do innych edukacyjnie defaworyzowanych grup) poprzez stworzenie otwartej internetowej przestrzeni wyspecjalizowanych, innowacyjnych cyfrowych zasobów edukacyjnych, takich jak: wykłady online, podcasty, materiały edukacyjne, filmy dydaktyczne, scenariusze zajęć, karty pracy, ćwiczenia, zadania) dostosowane do potrzeb uczących się posiadających różnorodne specjalne potrzeby edukacyjne (SPE) zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego dla edukacji (UDL). Realizacja projektu rozpoczęła się w 2021 roku i będzie kontynuowana do kwietnia 2023 roku (5. Zał. własne, Kryterium czwarte 4.3).

Pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia biorą aktywny udział w licznych **szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje i kompetencje do prowadzenia zajęć**. W ramach Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów UMCS funkcjonują jednostki odpowiedzialne za stały rozwój kwalifikacji m.in. nauczycieli akademickich. Jest to **Biuro Rozwoju Kompetencji** (dawniej Biuro Karier) oraz **Biuro ds. Zdalnego Kształcenia**. Dzięki szerokiej ofercie szkoleniowej tych jednostek kadra stale doskonali swoje kompetencje dydaktyczne oraz rozwija umiejętności społeczne i TIK. W ramach oferty BRK nauczyciele bezpłatnie uczestniczyli w różnorodnych warsztatach i kursach adekwatnie do ich potrzeb, np. Kurs moderatora Design Thinking, Kurs z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi. Wśród nich znalazły się również szkolenia w zakresie kształcenia zdalnego, np. Innowacyjne metody dydaktyczne w pracy ze studentami, Praca na WK – tworzenie kursów zdalnych, Szkolenie dla komisji egzaminacyjnych ds. egzaminów zdalnych oraz związane z oceną pracowników i kierunku, np. szkolenie z ocen pracowniczych, szkolenie Zapewnienie jakości kształcenia na podstawie kryteriów jakościowych Polskiej Komisji Akredytacyjnej w uczelni wyższej oraz przygotowanie kierunku do postępowania w sprawie oceny programowej PKA. Ponadto nauczyciele korzystali z oferty **kursów językowych** realizowanych na Uniwersytecie w ramach projektu „Bądź kompetentny i atrakcyjny na rynku pracy” oraz „Zintegrowany UMCS”. W roku akademickim 2021/2022 w kursach języka angielskiego wzięło udział 11 osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Poza tym część osób odbyło kursy i szkolenia, które organizowano poza ich podstawowym miejscem pracy, np. Metoda audytywno-wербalna w terapii dzieci z uszkodzonym słuchem, Stosowanie i interpretacja Systemu ZACHOWAŃ Adaptacyjnych ABAS – 3. Szczegółowe informacje o odbytych kursach i szkoleniach organizowanych przez instytucje poza UMCS znajdują się także w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

W czasie epidemii COVID-19 **formą wsparcia kompetencji dydaktycznych** pracowników realizujących zajęcia na ocenianym kierunku w zakresie wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość były szkolenia i materiały, przygotowane przez pracowników Wydziału. Od września 2020 do marca 2021 roku w ramach wsparcia kadry zrealizowany został wewnętrzny ogólnouniwersytecki projekt dydaktyczny „Podziel się doświadczeniem – metody aktywizujące w nauczaniu zdalnym”, w który włączyli się pracownicy Wydziału. Był to cykl warsztatów przeznaczonych dla prowadzących zajęcia. Celem projektu było podniesienie jakości zajęć dydaktycznych realizowanych w UMCS z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz pokazanie praktycznych elementów i dobrych praktyk do wykorzystania w pracy nauczyciela akademickiego. Przygotowano dla pracowników i studentów [filmowe materiały szkoleniowe z obsługi i wykorzystania platformy Wirtualny Kampus](#) w procesie kształcenia (ponad 20 filmów oraz kilkanaście instrukcji i poradników).

Zapewniono również bezpośrednio [wsparcie w tym zakresie przez specjalistów z naszego Wydziału](#) Działania pracowników Wydziału w zakresie nauczania zdalnego zostały nagrodzone w ramach Gali Laurów Uniwersyteckich Forum Uniwersytetów Polskich. W kategorii Uniwersytecki Projekt Dydaktyczny wyróżniono projekt „[Podziel się własnym doświadczeniem – metody aktywizujące w nauczaniu zdalnym](#)”

Obecnie pracownicy mogą korzystać ze szkoleń oferowanych przez **Biuro ds. Zdalnego Kształcenia**. Dotyczą one m.in. [pracy ze studentami, w tym ze studentami z niepełnosprawnością](#), np. Praktyczne wykorzystanie wiedzy z zakresu projektowania uniwersalnego, Edukacja osób z niepełnosprawnościami – komunikacja, umiejętność radzenia sobie z sytuacją kryzysową, interwencja kryzysowa.

Osoby prowadzące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia tworzą Zespół ds. Optymalizacji Warunków Kształcenia Studenta z Indywidualnymi Potrzebami Edukacyjnymi – [OPTIMUM UMCS](#). Działania Zespołu wpisują się m.in. w zadania realizowane przez UMCS na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Podejmowane inicjatywy mają na celu zapewnienie tym osobom warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej, co wiąże się z szeroko pojętą strategią dostępności UMCS. Zespół tworzą m.in. doradcy ds. optymalizacji warunków kształcenia studentów z niepełnosprawnością wzrokową, słuchową i ze spektrum autyzmu. Członkowie Zespołu służą swoim wsparciem studentom z niepełnosprawnością, jak i pracownikom administracji oraz nauczycielom akademickim, np. pomoc w ustaleniu zakresu racjonalnych adaptacji studiów dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami, pomoc w zakresie dostosowania organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego. Cenną inicjatywą są warsztaty dla nauczycieli akademickich.

Inspirującym wydarzeniem, sprzyjającym podnoszeniu kompetencji dydaktycznych pracowników realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, są [Dni Jakości Kształcenia](#). Po raz pierwszy odbyły się one 14.06.2022 r. na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, pod hasłem: Kompetencje nauczycieli a potrzeby studentów w czasach ciągłej zmiany. Ideą przewodnią była wymiana dobrych praktyk, czemu służyły wykłady, dyskusje, warsztaty. Kolejne spotkanie w ramach Dni Jakości Kształcenia, pod hasłem: Studia II stopnia – szanse i wyzwania, odbyło się 7.12.2022r. na naszym Wydziale. Poświęcono je studiom II stopnia, które analizowano z różnych perspektyw. Uczestnicy spotkania mogli także wziąć udział w warsztatach m.in. z zakresu emisji głosu i nowoczesnych narzędzi dydaktycznych.

Zgodnie ze Strategią UMCS na Wydziale realizowana jest **polityka wspierania mobilności pracowników**. Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku mogą podnosić swoje kompetencje i kwalifikacje korzystając z różnych wyjazdów oraz realizować zadania naukowe i dydaktyczne w ramach Programu Erasmus+ (kryterium 7, Raport PKA).

Ponadto w latach 2018-2022 pracownicy uczestniczyli w licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych. O dużej aktywności naukowej pracowników świadczy ich udział w licznych konferencjach międzynarodowych i krajowych. Pracownicy uczestniczyli w spotkaniach naukowych o zasięgu międzynarodowym między innymi w takich krajach jak: Słowacja, Łotwa, Ukraina, Litwa, Rumunia, Wielka Brytania, Hiszpania, Portugalia, Grecja, Republika Południowej Afryki, Stany Zjednoczone Ameryki (5. Zał. własne, Kryterium czwarte 4.4)

Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku są członkami rad redakcyjnych czasopism („Lubelski Rocznik Pedagogiczny”, „Prima Educatione”) i sekcji naukowych (Sekcja

Pedeutologii PAN, Sekcja Pedagogiki specjalnej KNP PAN, Zespół Edukacji dla Bezpieczeństwa KNP PAN). Kadra aktywnie działa w gremiach społeczno-naukowych (Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych, European Forum for Restorative Justice, European Society of Criminology) i jest powoływana na ekspertów merytorycznych projektów o zasięgu ogólnopolskim, np. „Praktykuj z UMCS. Staże dla studentów Pedagogiki specjalnej”, „Nowy Dialog”, „Nowa Szansa”. Pracownicy pełnią również rolę recenzentów w komisjach powołanych do oceny prac doktorskich, postępowaniach habilitacyjnych czy wnioskach o tytuł naukowy. Są autorami raportów wykonywanych w ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i innymi podmiotami. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika.

Zajęcia dydaktyczne na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, prowadzą przede wszystkim nauczyciele akademicy będący pracownikami Wydziału. Ich dorobek naukowy mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie Pedagogika. Oznacza to, że zakres treściowy przedmiotów jest zbieżny z dorobkiem naukowym wykładowców. Istotnymi czynnikami branżowymi pod uwagę w obsadzie zajęć są: wykształcenie, przygotowanie merytoryczne, doświadczenie zawodowe. Osoby prowadzące zajęcia posiadają kompetencje dydaktyczne także w zakresie wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość oraz do realizacji zajęć w języku obcym na Wydziale w ramach programu Erasmus+. Warto podkreślić, że prowadzenie seminariów magisterskich i innych zajęć kształtujących u studentów kompetencje badawcze powierzane jest osobom legitymującym się doświadczeniem badawczym w dyscyplinie Pedagogika. Promotorami prac magisterskich są nauczyciele akademicy ze stopniem doktora habilitowanego. Zdarza się, że promotorem pracy magisterskiej jest nauczyciel ze stopniem doktora, wówczas recenzentem jest samodzielny pracownik naukowy. Na ocenianym kierunku zatrudniony jest 1 pracownik Wydziału Filozofii i Socjologii, który prowadzi zajęcia z Etyki z elementami logiki.

Pracownicy Wydziału aktywnie angażują się w prowadzenie zajęć poza standardowym programem studiów, np. organizowanie spotkań z naukowcami i osobami z niepełnosprawnością (m.in. osobami ze spektrum autyzmu), wykłady dla słuchaczy Szkoły SuperBabci i SuperDziadka, szkolenia i warsztaty dla nauczycieli szkolnych, warsztaty dla uczniów, instytucji pozaszkolnych. Działania te mają często popularyzatorski charakter i cieszą się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy ich cykliczność. Poza tym pracownicy są także powoływani na biegłych sądowych, kuratorów sądowych, angażują się w gremia związane ze sztuką filmową oraz pełnią funkcje w instytucjach samorządowych. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w indywidualnych charakterystykach każdego pracownika oraz w kryterium 6.

Cenną praktyką jest **włączanie studentów do pracy badawczej**. Jest to realizowane podczas przygotowywania prac magisterskich oraz poprzez udział studentów w kołach naukowych. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia, są opiekunami dwóch studenckich kół naukowych: Naukowe Koło Pedagogów Specjalnych im. Zofii Sękowskiej „Sięgam poMoc”; Koło Naukowe Twórczych Pedagogów Resocjalizujących. Zaangażowanie i aktywność w pracach naukowych kół umożliwia studentom zdobycie wiedzy i umiejętności, rozwijanie pasji, zdobycie doświadczenia w prowadzeniu własnych badań. Inicjatywy podejmowane w kołach naukowych są doskonałą okazją do realizacji wspólnych projektów, np. warsztaty arteterapeutyczne dla nieletnich, warsztaty arteterapeutyczne, mające na celu promocję kierunku i specjalności. Efektem włączania studentów w prowadzenie działalności naukowej były przygotowane wspólnie z pracownikami naukowymi publikacje:

- Lewicka-Zelent A., **Klimczak W.**, Trojanowska E., 2020, Przemoc w rodzinie wobec kobiet z wyższym wykształceniem. Indywidualne studium przypadku, UMCS Lublin, ss. 180.
- Lewicka-Zelent A. E., **Pytka A.**: Doświadczanie stresu zawodowego funkcjonariuszy Służby Więziennej, „The Prison System Review”, vol. 112, nr III, 2021, s. 65-82.
  - Lewicka-Zelent A. E., **Pytka A.**: Empatia i wypalenie zawodowe u pracowników Służby Więziennej, „Praca Socjalna”, vol. 35, nr 6, 2021, s. 99-116.

• **Polityka kadrowa** prowadzona na Wydziale realizowana jest w oparciu o [Statut UMCS](#) oraz rozporządzenia właściwe dla poszczególnych Instytutów. Dziekan Wydziału odpowiedzialny jest za zatrudnianie kadry na stanowiska dydaktyczne, natomiast Dyrektor Instytutu za zatrudnianie kadry na stanowiska badawczo-dydaktyczne i badawcze. W obu przypadkach wniosek [kierowany jest do Rektora](#), obowiązuje droga konkursowa. Pracownicy są zatrudniani zgodnie z obowiązującymi zasadami określonymi w Statucie UMCS, Kodeksie Pracy, Ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym oraz Ustawie o Stopniach i Tytułach Naukowych.

Każdy pracownik Wydziału **podlega systematycznej ocenie okresowej**, co reguluje [Zarządzenie Rektora UMCS](#). Ocena dokonywana jest na podstawie wypełnionego przez pracownika arkusza oceny oraz oceny bezpośredniego przełożonego w zakresie wykonywania poleceń dotyczących zadań powierzonych nauczycielowi akademickiemu w ramach jednostki, którą kieruje. W ocenie okresowej nauczyciela akademickiego uwzględnia się oceny cząstkowe dotyczące: 1) jego działalności naukowej, jeśli należy do grupy pracowników badawczo-dydaktycznych i badawczych; 2) jego działalności dydaktycznej, jeśli należy do grupy pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych; 3) jego działalności organizacyjnej; 4) przestrzegania przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także o własności przemysłowej.

Ocenę działalności dydaktycznej przeprowadza się także w oparciu o opinie studentów i doktorantów wyrażone w [ankietach oceny zajęć](#). UMCS umożliwia studentom i doktorantom dokonanie co najmniej raz w roku akademickim oceny danego nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem. Ankieta oceny zajęć studentów i doktorantów jest anonimowa i dobrowolna, udostępniana wszystkim studentom i doktorantom w trakcie trwania sesji egzaminacyjnej i poprawkowej, w formie elektronicznej za pomocą systemu informatycznego. Uzyskane wyniki służą do oceny jakości prowadzonych zajęć, podejmowania inicjatyw naprawczych oraz realizacji polityki kadrowej UMCS. W przypadku niskich ocen (średnia poniżej 3,5) Dziekan przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z pracownikiem. Jeśli niskie oceny powtarzają się, to wykładowca nie może prowadzić określonych zajęć. Jednak niskie oceny zdarzają się rzadko. Wyniki ankiet pracowników są dostępne w systemie USOS i są ważnym czynnikiem motywującym do podnoszenia kompetencji dydaktycznych.

Należy podkreślić, że pracownicy Wydziału co roku są bardzo wysoko oceniani przez studentów, w tym na studiach II stopnia. Nie uległo to zmianie w okresie kształcenia zdalnego, np. w roku akademickim 2020/21 w semestrze zimowym [średnia ocen pracowników Wydziału wynosiła 5.48](#), na podobnym poziomie utrzymała się [w semestrze letnim – 5.51](#). W roku akademickim 2021/22 [w semestrze zimowym średnia ocen osiągnęła wartość 5.35](#).

W dokonywanej ocenie działalności dydaktycznej nauczyciela akademickiego uwzględnia się również sprawozdanie z hospitacji, przeprowadzonej przez bezpośredniego przełożonego ocenianego tj. kierownika jednostki organizacyjnej lub kierownika wewnętrznej jednostki organizacyjnej albo osobę przez nich wyznaczoną, posiadającą stopień co najmniej doktora

habilitowanego. [Hospitacja](#) przeprowadzona jest na zasadach określonych na danym Wydziale. Do roku akademickiego 2021/2022 na Wydziale zajęcia były hospitowane dwa razy w każdym roku, [natomiast od bieżącego roku akademickiego hospitacje odbywają się raz](#) w roku.

Polityka kadrowa Wydziału ukierunkowana jest na wszechstronne wspieranie rozwoju naukowego pracowników oraz potencjału dydaktycznego. [Za istotne jej cele przyjęto wspieranie indywidualnej aktywności kadry w następujących obszarach](#): uzyskiwanie stopni naukowych, wspieranie pracy naukowej, wspieranie pracy dydaktycznej, dystrybucja środków finansowych na podnoszenie jakości kształcenia, wspieranie kompetencji osób obsługujących proces kształcenia. Wymiernym efektem wspomnianej polityki jest **rozwój kadry naukowej**. W ostatnich 5 latach 3 osoby realizujące zajęcia na ocenianym kierunku uzyskały stopień doktora (2019 – 2; 2021 – 1) a 4 stopień doktora habilitowanego (2018 – 2; 2020 – 1, 2021 – 1).

Osobą odpowiedzialną za politykę w zakresie rozwoju naukowego kadry jest Dyrektor Instytutu, natomiast osobą odpowiedzialną za politykę w zakresie działalności dydaktycznej jest Dziekan Wydziału, którzy wspierają i motywują pracowników do podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych. Doskonałym narzędziem jest [system nagród JM Rektora UMCS](#). Z regulaminu wynika, że nauczyciel akademicki może otrzymać nagrodę ze względu na osiągnięcia naukowe, artystyczne, dydaktyczne, organizacyjne lub za całokształt dorobku. Nagroda może mieć charakter indywidualny lub zespołowy. Należy podkreślić, że wielu pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku uzyskało nagrody w różnych kategoriach, zarówno indywidualne, jak i zespołowe. Cennym narzędziem jest również [dodatek do wynagrodzenia z tytułu wysokiej aktywności naukowo-badawczej i artystycznej](#).

Podobną rolę jak system nagród JM Rektora UMCS pełnią odznaczenia, które podkreślają rangę i pozycję nauczyciela akademickiego. Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania kadra Wydziału jest odznaczana [Medalami Komisji Edukacji Narodowej, Medalami Brązowymi i Srebrnymi za Długoletnią Służbę](#).

Warto także w tym miejscu wspomnieć o [dyplomach Homo Didacticus](#), przyznawanych na podstawie oceny zajęć dydaktycznych dokonywanej przez studentów. Otrzymują je pracownicy prowadzący zajęcia na bardzo wysokim poziomie. Wyróżnienia te są przyznawane od 2022 roku. Wśród nagrodzonych są także osoby realizujące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna, studia II stopnia.

Kolejnym **narzędziem służącym do motywowania i wspierania** pracowników w zakresie ich kompetencji naukowych i dydaktycznych są **Inspiracje Metodologiczne**, organizowane na Wydziale od 2019 roku. Zajęcia w formie wykładów i warsztatów, prowadzone przez badaczy z innych ośrodków akademickich (m.in. dr hab. Oleg Gorbaniuk, prof. KUL; dr hab. Hanna Kędzierska, prof. UWM), poszerzają wiedzę kadry i jej umiejętności badawcze.

Również w 2019 roku zostały zainicjowane wykłady z cyklu **Czwartki Badawcze**, niezwykle inspirujące w kontekście własnej aktywności naukowej pracowników. Cieszą się one dużym zainteresowaniem kadry. Prelegentami są badacze z różnych ośrodków naukowych w Polsce oraz przedstawiciele uniwersytetów zagranicznych (m.in. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, prof. UAM; dr hab. Hanna Kędzierska, prof. UWM; prof. dr hab. Hana Cervinkova, Instytut Antropologii, Maynooth University, Irlandia; dr hab. Violetta Kopińska, prof. UM; dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik, prof. UAM; prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, prof. UW).

Wspieranie i motywowanie kadry realizowane jest również podczas organizowanego w Instytucie Pedagogiki od 2020 roku [Festiwalu Badawczego Katedr](#). Uczestnicząc w tym

wydarzeniu, pracownicy mogą poznać tematyką badawczą poszczególnych Katedr, indywidualne osiągnięcia badawcze i dydaktyczne.

Należy także wspomnieć o wspierającej i motywacyjnej roli comiesięcznych zebrań Katedr oraz indywidualnych i grupowych spotkań z Dyrektorem Instytutu. Można na nich omówić problemy, jakie związane są z prowadzoną działalnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną. Ważną rolę pełni także przygotowywany przez pracowników naukowo-badawczych plan rozwoju naukowego, obowiązujący w danym roku akademickim.

Wskazane narzędzia służące do motywowania i wspierania pracowników zapewniają ich systematyczny rozwój w zakresie kompetencji naukowych i dydaktycznych.

W sprawach konfliktowych i spornych pracownicy uzyskują wsparcie Rzecznika Praw Akademickich czy Akademickiego Centrum Mediacji. Ponadto na UMCS wdrażany jest Plan Równości Płci.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku Pedagogika specjalna studia II stopnia (specjalności Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się, Specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej) spełniają wymagania wynikające z art. 68, ust. 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku. Ponadto reguły doboru pracowników są zgodne ze **Standardami kształcenia przygotowującymi do wykonywania zawodu nauczyciela**. Kształcenie służące realizacji efektów uczenia się jest realizowane przez nauczycieli akademickich posiadających kompetencje zawodowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć. W kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela w ramach przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, przygotowania merytorycznego biorą udział osoby prowadzące badania naukowe w dyscyplinie naukowej Pedagogika lub Psychologia.

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

L.p.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Studenci kierunku Pedagogika specjalna na Wydziale mają do dyspozycji nowe **obiekty w Kampusie Zachodnim** przy ul. Głębokiej 45 i 43, w pobliżu miasteczka akademickiego. Kompleks składa się z 3 części: część A zajmuje Wydział Politologii i Dziennikarstwa, część B Instytut Psychologii, a część C Instytut Pedagogiki. Budynki Wydziału ze względu na ich

bliską odległość, umożliwiającą studentom kierunku Pedagogika specjalna korzystanie ze wspólnej infrastruktury dydaktycznej. Zajęcia planowane są w obydwu obiektach w zależności od potrzeb i specyfiki przedmiotu. Studenci mają do dyspozycji przestronne miejsca odpoczynku (kanapy, fotele) umiejscowione na terenie budynków.

W Instytucie Pedagogiki (budynek C) odbywa się większość zajęć studentów kierunku Pedagogika specjalna. Budynek ma 5 kondygnacji i zajmuje 26 880 m³, a jego powierzchnia użytkowa to 6 246,21 m². Znajdują się tu: lobby z przeszkleniem w dachu, szatnia, portiernia, dwie aule dydaktyczne oraz biblioteka i barek. W budynku znajdują się też biura administracji, dziekanaty oraz Sala Rady Instytutu, Izba Pamięci Wydziału. Na kolejnych kondygnacjach mieszczą się sale dydaktyczne oraz pokoje pracowników. Na każdym piętrze znajdują się toalety, w tym osobne dla osób z niepełnosprawnościami. W budynku C znajdują się ponadto: pracownia terapeutyczna, laboratorium badawczo-dydaktyczne składające się z 4 pomieszczeń, z lustrem weneckim, kamerą, mikrofonami, pomieszczeniem do zajęć ze studentami oraz gabinet pomocy psychologicznej. Swoje pomieszczenia mają tu również studenckie koła naukowe i lektorzy. Pokoje, sale i aule wyposażone są w klimatyzację sterowaną indywidualnie i wentylację sterowaną centralnie z systemu BMS (automatyki zarządzania budynkiem). Komunikacja oraz kształcenie na odległość odbywa się z każdego gabinetu i wszystkich pomieszczeń dydaktycznych. Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają ze **specjalistycznych sal dydaktycznych**, m.in. Pracowni Rozwoju Zasobów Ludzkich, sali teatralnej, pracowni plastycznej, sali muzycznej, pracowni fotograficznej i pracowni tanecznej, które posiadają odpowiednie warunki i profesjonalne wyposażenie, m.in. w pomoce dydaktyczne, sprzyjające realizacji przez studentów zadań wynikających z programu studiów. Studenci kierunku Pedagogika specjalna mogą korzystać z zasobów [Laboratorium Badań nad Neuroedukacją](#) zlokalizowanego w budynku Instytutu Pedagogiki. Laboratorium obejmuje trzy pomieszczenia: salę seminaryjną z dostępem do tablicy multimedialnej, testów psychologiczno-pedagogicznych, dwóch stanowisk komputerowych, pokój przystosowany do badań psychologiczno-pedagogicznych oraz pokój przystosowany do badań neuroobrazowych (wyciszony i zaciemniony). Wszystkie pomieszczenia wyposażone są w lustra weneckie. Laboratorium dysponuje nowoczesnym wyposażeniem.

Baza badawczo-dydaktyczna Instytutu umożliwia studentom pedagogiki specjalnej rozwijanie ich potencjału naukowego i zainteresowań.

Budynek B zajmowany przez **Instytut Psychologii** posiada 2763,3 m² powierzchni użytkowej. Znajdują się w nim: portiernia, szatnia, biblioteka i czytelnia, 2 pomieszczenia pracy cichej dla studentów oraz lokal przeznaczony na kafenię. Budynek posiada 16 sal dydaktycznych (w tym pracownia komputerowa i aula). Aula ma powierzchnię 269,7 m². Średnia powierzchnia sali ćwiczeniowej wynosi ok. 69 m². W budynku zlokalizowany jest również pokój terapeutyczny, pracownia testów i wypożyczalnia testów, laboratorium badawczo-dydaktyczne składające się z 4 pomieszczeń, z lustrem weneckim, kamerą, mikrofonami, pomieszczeniem do zajęć ze studentami, Akademickie Centrum Wsparcia, gabinet pomocy psychologicznej. Swoją siedzibę mają tu też studenckie koła naukowe i lektorzy. W budynku zastosowane są rozwiązania grupy Harman Professional Solutions, które umożliwiają wykładowcom łatwe i bezproblemowe użytkowanie multimedii w każdym z pomieszczeń dydaktycznych. Każda sala dydaktyczna ma automatyczny system klimatyzacji i rolet. Sale dydaktyczne w części B oraz aula mają urządzenia służące do streamingu. We wszystkich salach przewidziano miejsca dla osób z niepełnosprawnościami. Sale te pozwalają na korzystanie z dodatkowego wyposażenia, które zostało zakupione z funduszy studiów

podyplomowych i obecnie obejmuje: testy do diagnozy rozwoju dzieci, tj. Dziecięca Skala Rozwojowa i Test Sortowania Kart a także programy komputerowe: Spektrum Autyzmu Pro i Logopedia Pro – pakiet Platinum, oraz pomoce tyflotechniczne, tj. DraftsMan – the tactile Drawing Board, brajlowska maszyna do pisania Jot-a-Dot i ręczna lupa elektroniczna Luna 6.

Wokół obiektów wykonano infrastrukturę zewnętrzną w postaci dróg dojazdowych wraz z miejscami parkingowymi dla samochodów, w tym dla osób z niepełnosprawnościami oraz rowerów.

Budynki oraz ich otoczenie pod względem rozwiązań technicznych i funkcjonalnych są [przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami](#) i w całości dla nich dostępne. Wejścia do budynków znajdują się w poziomie terenu lub różnica wysokości jest możliwa do pokonania za pomocą nachylenia stref wejściowych. Od strony parkingów dostęp do budynków zapewnia rampa o spadku 5,9%. W każdym budynku znajdują się dwie windy, które umożliwiają dostęp na wyższe kondygnacje. Budynki Wydziału wyposażone są w toalety dla osób z niepełnosprawnościami z instalacją przyzywową, a wszystkie przejścia i drzwi mają odpowiednią szerokość do poruszania się na wózkach. Wszystkie wprowadzone systemy umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami mobilność osobistą jak największą samodzielność. Obiekty zostały zaprojektowane tak, korzystały one w pełni z infrastruktury, kształcąc się i rozwijając swoje talenty, kreatywność, a także umiejętności umysłowe i fizyczne. Budynki zostały zaprojektowane, zgodnie z zapisami art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. Inne udogodnienia w budynku to: szerokie korytarze; windy z komunikatami głosowymi oraz oznaczeniami w alfabecie Braille'a; tabliczki informacyjne z oznaczeniami w alfabecie Braille'a; reliefowe mapy kampusu.

Aktualnie jest przygotowywany system dodatkowego oznakowania budynku Instytutu Psychologii na podstawie raportu wykonanego przez pracowników Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego UMCS, którzy pracowali w obiekcie na przełomie 2021 i 2022 r. Nad zapewnieniem właściwych standardów pracy i studiowania osobom ze zróżnicowanymi potrzebami czuwa **Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami**. Zespół podejmuje kolejne działania mające na celu stałe podnoszenie standardów dostępności budynków Wydziału oraz jego strony internetowej oraz podnoszenie jakości kształcenia studentów ze SPE. **Studenci słabowidzący i niewidomi** korzystają ze stanowisk komputerowych ze specjalistycznym sprzętem i oprogramowaniem. Stanowiska znajdują się w: Bibliotece Głównej UMCS, w Oddziale Informacji Naukowej (ul. Radziszewskiego 11, I piętro) – wyposażenie: stanowiska komputerowe z oprogramowaniem JAWS, SuperNova (powiększanie tekstu, sterowanie kolorem, kontrastem, jasnością, czytanie i literowanie dowolnego tekstu z ekranu, szybka i funkcjonalna obsługa brajla), syntezytor mowy IVONA, klawiatura komputerowa z nakładką, klawiatura powiększona, trackball. Studenci i doktoranci z dysfunkcją narządu wzroku lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą lub znacznie utrudniającą dostęp do materiałów w wersji tradycyjnej, korzystają z **Akademickiej Biblioteki Cyfrowej**, która umożliwia pobieranie pełnych wersji książek i podręczników akademickich ze wszystkich dziedzin w formatach odczytywanych przez programy udźwiękawiające.

Wychodząc naprzeciw potrzebom **studentów niesłyszących**, Wydział we współpracy z Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów oferuje możliwość korzystania z usługi tłumacza PJM on-line. Dziekanat Wydziału dysponuje zestawem do obsługi tłumacza języka migowego on-line, który składa się z laptopa, słuchawek z mikrofonem oraz kamery internetowej. Na

szczególną uwagę zasługuje fakt, że studenci z niepełnosprawnością w obszarze narządu słuchu korzystają z nowych udogodnień sprzętowych. Portiernia, pomieszczenia dziekanatu i bibliotek wyposażone są w tzw. pętle indukcyjne.

Do końca września 2022 roku UMCS realizował **projekt „[Dostępny UMCS](#)”**, współfinansowany ze środków EFS w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Celem głównym projektu było zwiększenie dostępności edukacyjnej UMCS skierowanej do osób z niepełnosprawnościami poprzez wdrożenie rozwiązań niwelujących zidentyfikowane bariery w zakresie dostępności strukturalnej, architektonicznej, technologicznej, proceduralnej i wsparcia edukacyjnego oraz podniesienie świadomości niepełnosprawności i kompetencji u co najmniej 64 pracowników uczelni w zakresie świadczenia wysokiej jakości obsługi i dydaktyki dla osób z niepełnosprawnościami. Obydwa budynki, tj. budynek Instytutu Pedagogiki i budynek Instytutu Psychologii, wyposażone są w **infrastrukturę sieciową** (wi-fi oraz stacjonarną), która umożliwia korzystanie z Internetu zarówno pracownikom, jak i studentom w ramach usługi EduRoM. Kadra wykorzystuje urządzenia zakupione przez jednostkę oraz w ramach programów centralnych, natomiast studenci korzystają z urządzeń własnych oraz wykorzystywanych w przewidzianych programem studiów zajęciach informatycznych komputerów w pracowni komputerowej. W pracowni komputerowej w Instytucie Pedagogiki znajduje się 18, a w Instytucie Psychologii 20 stanowisk komputerowych z pakietem Office, IBM SPSS Statistics i stałym dostępem do Internetu.

Pracownicy oraz studenci dysponują prawem do korzystania z oprogramowania IBM SPSS w wersji 26.00 (PS IMAGO PRO 6) dostarczonego przez firmę Predictive Solutions Sp. z o.o. Zainteresowani otrzymują licencję na początku października każdego roku. Dystrybucja oprogramowania odbywa się m.in. za pomocą usługi OneDrive – wersje instalacyjne oprogramowania dostępne są po uprzednim zalogowaniu się na uniwersyteckie konto Microsoft Office 365.

Studenci mają zapewnione **kształcenie zdalne poprzez platformę on-line Wirtualny Kampus oraz** dodatkowo komercyjny moduł Microsoft Corporation – Teams. W ramach Wirtualnego Kampusu wykorzystywana jest platforma MOODLE do wspomaganie tradycyjnego kształcenia studentów pedagogiki poprzez zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Na platformie prowadzone są zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, zapewniające synchroniczną i asynchroniczną interakcję między studentami i osobami prowadzącymi zajęcia. Wirtualny Kampus umożliwia kompleksowe realizowanie zajęć w formule e-learning. W takim przypadku na platformie odbywa się cały proces dydaktyczny: udostępniane są wszystkie materiały dydaktyczne opracowane w formie elektronicznej, prowadzone są zajęcia oraz organizowane zaliczenia. Możliwe są także inne warianty, np. kiedy część zajęć przybiera formę zdalną, pozostała zaś zachowuje formę tradycyjną – mamy wtedy do czynienia z tzw. systemem mieszanym (blended learning), wykorzystywanym na kierunku.

Stosowane jest także inne rozwiązanie, w którym na platformie udostępniane są jedynie materiały dydaktyczne, a zajęcia i zaliczenie odbywają się w formie tradycyjnej. W latach 2020-2022 na Wirtualnym Kampusie Wydziału założono łącznie **6034 kursów** (dane na dzień 28.08.2022).

Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają z infrastruktury UMCS. **Poza obiektami Wydziału zajęcia odbywają się w [Centrum Kultury Fizycznej UMCS](#)**, które mieści się przy ul. Langiewicza 22 w Lublinie. Ta międzywydziałowa jednostka organizacyjna i

dydaktyczna świadczy usługi w dziedzinie kultury fizycznej dla potrzeb studentów różnych wydziałów UMCS. Do zadań jednostki należy prowadzenie zajęć dydaktycznych wychowania fizycznego oraz zajęć treningowych. Wychodząc naprzeciw potrzebom studentów, jednostka współorganizuje różne imprezy sportowe i rekreacyjne, np.: Bieg o Puchar JM Rektora UMCS, Międzywydziałowe Mistrzostwa UMCS w piłce nożnej, Drzwi Otwarte UMCS, Kozienalia na Sportowo, zawody sportowe dla osób z niepełnosprawnościami. W ramach działalności prozdrowotnej pracownicy CKF prowadzą zajęcia z gimnastyki korekcyjnej i leczniczej dla studentów z dysfunkcją aparatu ruchowego oraz zajęcia sportowe dla pracowników UMCS.

Studenci odbywają **praktyki zawodowe** zgodnie z programem studiów w instytucjach edukacyjnych, pozaszkolnych, systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, a także sądownictwa, penitencjarystyki i policji. Rodzaj placówki jest uzależniony od specjalności oraz rodzaju praktyki, aby zapewnić osiągnięcie efektów uczenia się przyporządkowanych danej praktyce. Opiekun praktyk przed rozpoczęciem praktyki weryfikuje (przeglądając strony internetowe placówek) czy infrastruktura i wyposażenie placówki umożliwi realizację programu praktyk. Natomiast po odbyciu praktyk mają miejsce rozmowy opiekunów ze studentami na temat ich oceny infrastruktury tych placówek. Studenci kierunku Pedagogika specjalna **korzystają z zasobów Biblioteki Instytutu Pedagogiki, Biblioteki Instytutu Psychologii oraz Biblioteki Głównej. Zasoby tych bibliotek zapewniają studentom kierunku Pedagogika specjalna dostęp do literatury zalecanej w sylabusach realizowanych na studiach.**

Księgozbiór Biblioteki Instytutu Pedagogiki obejmuje podstawowe i uzupełniające pozycje z zakresu pedagogiki i psychologii. Biblioteka ta jest jedną z największych bibliotek specjalistycznych UMCS. W swoich zbiorach posiada ok. 42 500 vol. książek i ponad 3400 vol. czasopism. W nowoczesnej czytelnicy do dyspozycji studentów, w tym kierunku Pedagogika specjalna, jest 6 komputerów z dostępem do internetu, baz danych, czasopism elektronicznych oraz ebooków w sieci BG UMCS. Wydzielone, przeszklone pomieszczenie z 2 stanowiskami komputerowymi, służy studentom do nauki indywidualnej lub grupowej.

Literatura przedmiotowa jest uzupełniana na bieżąco, zgodnie z profilem i programem studiów oraz potrzebami studentów, którzy, obok pracowników, **mogą zgłaszać propozycje tytułów do zakupu przez bibliotekę.** W czytelnicy wydziałowych bibliotek ([Biblioteki Instytutu Pedagogiki](#) i [Instytutu Psychologii](#)) znajdują się komputery z dostępem do internetu oraz pomieszczenia do cichej nauki.

Do udostępniania książek wykorzystywany jest system biblioteczny Virtua. Od grudnia 2022 roku wdrożony został nowoczesny, działający w chmurze system **Alma, który współpracuje z wyszukiwarką zasobów Primo.** Są to najlepsze narzędzia, które wykorzystują największe biblioteki na świecie. W Polsce system ALMA użytkują już z powodzeniem: Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wojewódzkie Biblioteki Publiczne w Lublinie i w Kielcach. System połączony jest z dużymi bibliotekami akademickimi i naukowymi oraz z dużą grupą bibliotek publicznych z województw: lubelskiego, łódzkiego i świętokrzyskiego. Wszystkie biblioteki podejmują pracę w jednym środowisku katalogowym, dzięki czemu ich czytelnicy otrzymują jak najszerzy dostęp do szybkiej i ujednoczonej informacji o zbiorach bibliotecznych zlokalizowanych na terenie całej Polski. Tym samym każdy z czytelników posiada dostęp do połączonych katalogów Biblioteki Narodowej – bazy zawierającej ponad 25 mln jednostek zbiorów. Katalog online PRIMO umożliwia szybkie i proste wyszukiwanie zbiorów dostępnych w bibliotece UMCS i w bibliotekach zlokalizowanych na terenie całej Polski.

Studenci kierunku Pedagogika specjalna korzystają również z [Biblioteki Głównej](#) mieszczącej się w kampusie głównym miasteczka akademickiego UMCS.

Strona internetowa Biblioteki Głównej UMCS umożliwia dostęp do: multiwyszukiwarki, katalogu biblioteki, czyteln online, biblioteki cyfrowej, zasobów cyfrowych, katalogów kartkowych, bibliografii oraz baz testowych. Za pośrednictwem zasobów elektronicznych Biblioteki Głównej UMCS studenci mają dostęp do e-podręczników.

Studenci Pedagogiki specjalnej mają też zdalny [dostęp do e-zasobów i portali otwartej nauki o zasięgu międzynarodowym](#) zgodnie z polityką otwartego dostępu realizowaną przez UMCS.

Ponadto pracownicy i studenci **samodzielnie kształtują księgozbiór biblioteczny** za pomocą elektronicznego formularza: „[Propozycje zakupu książek](#)”, na którym składają propozycje zakupu tytułów w zakresie literatury dydaktycznej i naukowej brakujących w zbiorach biblioteki wydziałowej. Usługa kształtowania księgozbioru naukowego i dydaktycznego rozszerzona jest również o składanie zamówień w zakresie e-książek dostępnych w portalu IBUK libra PWN przez przesłanie do Biblioteki UMCS elektronicznego formularza propozycji zakupu wybranego tytułu.

Pracownicy i studenci bezpośrednio wpływają na kształtowanie oferty systemu biblioteczno-informacyjnego w zakresie elektronicznej literatury zagranicznej poprzez uruchomioną przez Bibliotekę UMCS usługę „[Zakup decyzją Czytelnika – e-Book Collection](#)”.

Sprzęt i wyposażenie dostępne dla studentów i pracowników podlega ciągłemu monitoringowi technicznemu przez pracowników do tego wyznaczonych. Każdy z użytkowników ma możliwość zgłaszania usterek, również poprzez linki odnoszące do formularza kontaktowego na Wydziale. Użytkownicy korzystają z dwóch rodzajów formularzy do zgłaszania awarii:

- [Zgłoszenia awarii sprzętu komputerowego](#)
- [Zgłoszenie usterek technicznych w budynku Wydziału.](#)

Cyklicznie realizowane są [ankiety wśród studentów](#) i pracowników na temat potrzeb dydaktycznych i lokalowych.

Infrastruktura Wydziału oraz placówek systemu oświaty, w których studenci obu specjalności (Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się, Specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej) kierunku Pedagogika specjalna odbywają praktyki zawodowe pozwalają na osiągnięcie efektów uczenia się określonych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
-----	---	--

1.	brak zaleceń	
----	--------------	--

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Jednym z ważnych celów powiązanych z jakością kształcenia na UMCS jest poszerzenie obszaru współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wszelkie działania podejmowane w tym zakresie wpisują się w Strategię Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przyjętą Uchwałą Senatu Nr XXIV – 25.6/19 oraz Strategię rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS. Na poziomie Wydziału uszczegółowionym ich dokumentem jest Regulamin współpracy Wydziału Pedagogiki i Psychologii z interesariuszami zewnętrznymi. Bezpośrednio **za współpracę na UMCS odpowiada Rektor UMCS oraz Prorektor ds. Rozwoju i Współpracy z Gospodarką, natomiast na Wydziale: Dziekan Wydziału, Prodziekan ds. Jakości Kształcenia oraz pełnomocnik Dziekana ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym**, który koordynuje podejmowane działania. Na Wydziale funkcjonuje Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym składający się z przedstawicieli Katedr. Dzięki staraniom członków Zespołu oraz Pełnomocnika – Koordynatora Zespołu, współpraca z partnerami przebiega efektywnie.

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym stanowi ważny czynnik ściśle powiązany z jakością kształcenia na Wydziale. Dlatego podejmowane są stale działania na rzecz zwiększania zasobów Wydziału w postaci współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, którzy mają realny wpływ na proces konstruowania, realizacji i doskonalenia programu studiów oraz rozwój kierunku Pedagogika specjalna.

Współpraca ta przebiega w dwóch płaszczyznach: nieformalnej opartej na ustnej umowie między Wydziałem a partnerami na realizację konkretnych – stosunkowo niewielkich działań, oraz formalnej – na podstawie zawartych umów lub porozumień w formie pisemnej – w przypadku współpracy długoterminowej, dotyczącej podejmowania ważnych działań. Wykaz formalnych interesariuszy **aktualnie obejmuje 61 placówek i instytucji**. W latach 2018/19 – 2021/22 na Wydziale podpisano 55 porozumień/umów o współpracy, w tym w roku 2019 – 3, 2020 – 3, 2021 – 14, 2022 – 30, 2023 – 5. Podjęto rozmowy inicjujące współpracę formalną z kolejnymi Partnerami w roku 2022/23. Warto podkreślić, że **wśród interesariuszy zewnętrznych znajdują się m.in. absolwenci Wydziału**, którzy znają jego specyfikę, co umożliwia uzyskanie cennych wskazówek dotyczących kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna w kontekście potrzeb rynku pracy (np. w Szkole Podstawowej nr 3 w Lublinie, Niepublicznym Przedszkolu „Promyczki” w Lublinie oraz Niepublicznej Szkole Podstawowej „Skrzydła” w Lublinie pracują nauczyciele, którzy ukończyli studia na naszym Wydziale, natomiast w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie i Poradni Dla Osób z Autyzmem pracują pedagodzy, terapeuci, którzy ukończyli studia na Wydziale, w ramach kierunku Pedagogika specjalna). Współpraca podjęta jest z: samorządami i jednostkami administracji rządowej (np. Ministerstwo Sprawiedliwości, Urząd Miasta Lublin, Lubelski Urząd Wojewódzki, Centralny Zarząd Więziennictwa Polskiego), instytucjami oświatowymi (szkoły i przedszkola ogólnodostępne, integracyjne i specjalne, ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, bursy i internaty), instytucjami pozarządowymi

(stowarzyszenia, fundacje – m.in. Fundacja ALPHA, Stowarzyszenie Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego „Wodnik Szuwarek” w Firleju, Stowarzyszenie „Jesteśmy wśród Was” działające przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie), instytucjami kulturalnymi (domy kultury), instytucjami penitencyjnymi (zakłady karne, zakłady poprawcze), instytucjami pomocy społecznej (np. domy dziecka) czy przedstawicielami sektora biznesowego (np. IKEA, SKEDNE, DXC Technology). Poza tym współpraca inicjowana jest z poziomu Uniwersytetu dzięki czemu Wydział podejmuje współpracę z ponad 60 Szkołami Partnerskimi. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym usprawniona jest dzięki kontaktom z mediami. Chodzi przede wszystkim o inicjowanie nowych wspólnych działań. W bazie ekspertów do kontaktów z mediami znajduje się obecnie 11 pracowników Wydziału. W latach trwania obostrzeń pandemicznych w zdecydowanej większości współpraca przebiegała zdalnie. Możliwe do przeprowadzenia działania, np. seminaria, szkolenia, spotkania odbywały się zazwyczaj na Wirtualnym Kampusie UMCS lub Teams.

Ponadto należy podkreślić, że **Partnerzy wchodzą w skład jednostek organizacyjnych Wydziału:**

- Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (określanie polityki jakości kształcenia i dostosowanie jej do misji oraz strategii rozwoju Wydziału, wypracowanie sylwetki absolwenta Wydziału; współtworzenie procedury zapewniania jakości kształcenia na Wydziale; uczestniczenie w ewaluacji procesu kształcenia i jego obsługi; monitorowanie procesu kształcenia; oraz formułowanie zaleceń w zakresie doskonalenia jakości kształcenia);
- Zespołu Programowego dla kierunku Pedagogika specjalna (współtworzenie programu kształcenia, uczestnictwo w ewaluacji efektów uczenia się, opiniowanie zmian w kierunkowych efektach uczenia się).

Współpraca Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi obejmuje kilka ważnych obszarów:

- Zgłaszanie pomysłów unowocześnienia i doskonalenia oferty kształcenia na Wydziale (na spotkaniach Zespołu Programowego, w ankietach ewaluacyjnych, na corocznym spotkaniu członków Zespołu z interesariuszami. Sugestie interesariuszy były uwzględniane w programach poszczególnych przedmiotów specjalnościowych na kierunku Pedagogika specjalna;
- Opiniowanie programów kształcenia, w tym efektów uczenia się, szczególnie na nowotworzonych kierunkach i specjalnościach oraz w modyfikowanych dokumentach kierunku Pedagogika specjalna (kryterium 10, Raport PKA);
- Organizowanie zajęć dydaktycznych dla studentów w siedzibach interesariuszy zewnętrznych (np. zajęcia realizowane na terenie Fundacji Alpha w Centrum Terapii Autyzmu Alpha, Domu Pomocy Społecznej w Matczynie (coroczne wizyty i obserwacje oraz uczestnictwo w organizowanych w placówce zajęciach), obserwacja zajęć w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Profesor Zofii Sękowskiej w Lublinie, wizyta w Areszcie Śledczym w Krasnymstawie, wizyta w Areszcie Śledczym w Lublinie;
- Realizację praktyk studenckich u interesariuszy zewnętrznych.

Nad przebiegiem współpracy w ramach praktyk studenckich czuwa bezpośrednio Opiekun praktyki. Opiekun praktyki m.in. ustala program praktyki i sprawdza jakość usług świadczonych przez praktykodawcę, kontaktuje się z praktykodawcą, przygotowuje studenta do odbycia praktyki pod względem dydaktycznym i organizacyjnym, weryfikuje wybranego

praktykodawcę pod kątem zgodności z kierunkiem studiów oraz założonymi do osiągnięcia efektami uczenia się; sprawuje nadzór dydaktyczno-wychowawczy nad przebiegiem praktyk; monitoruje działania realizowane podczas praktyki, np. przez kontakt telefoniczny, mailowy; omawia ze studentem odbytą praktykę i dokonuje jej oceny na podstawie wymaganej w programie danej praktyki dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie założonych efektów uczenia się, wypełnionego przez praktykodawcę zaświadczenia oraz opinii i oceny o praktykancie. Opiekun praktyki składa, w ciągu miesiąca sprawozdanie z realizacji praktyki Wydziałowemu Koordynatorowi ds. Praktyk, który omawia je z opiekunem praktyki. Wnioski przekazuje Dziekanowi Wydziału.

W ramach specjalności II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna w zakresie współpracy studenci mieli możliwość realizowania praktyk w następujących placówkach:

- na specjalności **Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się** – m.in. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Lublinie, Szkole Podstawowej Specjalnej nr 26 im. Janusza Korczaka w Lublinie, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Profesor Zofii Sękowskiej w Lublinie, Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Henryka Sienkiewicza w Świdniku, Poradni dla Osób z Autyzmem w Lublinie

- na specjalności **Resocjalizacja z socjoterapią** – m.in. w: Areszcie Śledczym w Lublinie, Zakładzie Karnym w Opolu Lubelskim, Zakładzie Karnym we Włodawie, Sądzie Okręgowym w Lublinie, Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Lublinie.

- **Realizację zadań dydaktycznych na kierunku Pedagogika specjalna przez przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych** – prowadzone przedmioty w poszczególnych latach:

- na specjalności drugiego stopnia Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i trudnościami w uczeniu się – Barbara Tomala-Chudzik (2018/19 – 2021/22) – Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej; Beata Sokołowska (2018/19) – Ogólnorozwojowe metody terapii dziecka z autyzmem

- **Organizowanie wizyt, spotkań z udziałem studentów i pracowników Wydziału u interesariuszy zewnętrznych:** wizyty w Domu Pomocy Społecznej w Matczynie, w Fundacji ALPHA i Poradni dla Osób z Autyzmem, uczestnictwo Studentów w spotkaniu sieciującym PFRON

- **Przygotowywanie ekspertyz i opinii specjalistycznych** – ekspertyzy i raporty przyczyniających się do adaptacji narzędzi do potrzeb dzieci ze SPE (Specjalne Potrzeby Edukacyjne) i niepełnosprawnościami: Projekt IBE „Opracowanie i upowszechnienie narzędzi diagnostycznych do oceny zdolności poznawczych dzieci i młodzieży”

- **Organizowanie wydarzeń dydaktycznych we współpracy i przy udziale interesariuszy:**

- Panel „Samorzecznictwo (self-advokatura) – inspiracje i wyzwania”, panel zrealizowany w ramach projektu „Dostępny UMCS” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego we współpracy z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego UMCS.24.05.2022 r.

- Międzynarodowe E- Sympozjum „Kreowanie Kultury Dostępności w Edukacji z Półwieczem Lubelskiej Szkoły Pedagogiki Specjalnej w Tle”, 7.03.2022, platforma Teams

- **Realizację badań naukowych przez pracowników we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym**, których wyniki wykorzystywane są podczas zajęć dydaktycznych ze studentami i stanowią treści kształcenia w programie studiów, np.

- Badania w ramach grantu przedwdrożeniowego, w efekcie którego we współpracy z firmami przygotowywany jest produkt – aplikacja diagnostyczna, z której będą korzystać studenci podczas zajęć

- Projekt „Modelu pracy zespołu do spraw przygotowania osoby z niepełnosprawnością intelektualną w placówkach edukacji do zatrudnienia na otwartym rynku pracy” w ramach projektu „Mikro innowacje – makro korzyści” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego (we współpracy z członkami Stowarzyszenia „Wodnik Szuwarek”). Projekt realizowany był w latach 2018/2019. Jego celem było przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną do odnalezienia się na rynku pracy. W projekcie tym zaproponowano stworzenie mechanizmów przejścia osób z niepełnosprawnością intelektualną z etapu edukacji na rynek pracy, na indywidualnie dobrane stanowiska pracy przy wsparciu instruktora „cienia”.

- Projekt badawczo-szkoleniowy („Nic o nas bez nas. W stronę niezależnego życia”) rozpoczęty w lutym 2022r. we współpracy z Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Lublinie

- „Projekt „Edukacja włączająca bez granic – Polska – Norwegia”- projekt był realizowany od 01.03. 2022 do 30.06.2022 r.

- Projekt NCBiR i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie „Uniwersalność +” – zadanie: Realizacja zajęć z „Projektowania uniwersalnego” na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (III.2021-VI.2023)

- Dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni i dr Dorota Chimicz w odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłoszone przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie przygotowały w oparciu o zawarte w dniu 5 maja 2022 roku Porozumienie o współpracy między Wydziałem Pedagogiki i Psychologii UMCS a Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Lublinie działania, które obejmować będą realizację przedsięwzięć o charakterze badawczo – naukowym, w tym mających na celu opracowywanie rozwiązań metodycznych w podejmowanej przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w pracy resocjalizacyjnej z osadzonymi o różnych rodzajach niepełnosprawności; przedsięwzięcia o charakterze szkoleniowym dla funkcjonariuszy i pracowników jednostek organizacyjnych okręgu lubelskiego w zakresie prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych wobec skazanych z cechami niepełnosprawności; przedsięwzięcia o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla funkcjonariuszy i pracowników Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie oraz podległych jednostek w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

- Badania nastawienia wobec edukacji włączającej prowadzone w ramach działań SCWEW

- **Realizację badań w instytucjach otoczenia zewnętrznego w celu przygotowania prac dyplomowych**

- **Realizację różnorodnych działań przez koła naukowe:**

Na Wydziale działają: Rada Wydziałowa Samorządu Studentów WPiP oraz 6 kół naukowych, które podejmują liczne aktywności we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym pod opieką naukową pracowników Wydziału. Opiekunowie nadzorują przebieg współpracy i monitorują ją na bieżąco. Raz w roku przedstawiają na Kolegium Dziekańskim sprawozdania ze współpracy, co umożliwia jej doskonalenie, wprowadzania zmian np. w metodach kształcenia studentów.

- Koło Naukowe Twórczych Pedagogów Resocjalizujących: zrealizowało np. 08.12.2020 i 09.12.2020 zdalne warsztaty z nieletnimi – Ośrodek Kuratorski nr 2 w Świdniku (Sąd Okręgowy w Lublinie); 11.06.2019 w Areszcie Śledczym w Lublinie – ABC Metoda Arteterapii (Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie, AŚ w Lublinie); 01.06.2019 Dzień Dziecka AŚ w Lublinie (Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie, AŚ w Lublinie);

- Naukowe Koło Pedagogów Specjalnych – podejmowane działania, np. prowadzenie Instagrama Koła, prowadzenie fanpagu na portalu społecznościowym Facebook, uczestnictwo członków Koła w kursie organizowanym przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną, cykliczne zajęcia o charakterze arteterapeutycznym organizowane dla pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej w Matczynie, seminaria z udziałem interesariuszy (w czasie pandemii w formie online)

o **Prowadzenie warsztatów i szkoleń** z listy Warsztaty dla szkół i instytucji współpracujących oraz spoza listy, zgodnie z potrzebami partnerów:

- Prowadzenie konsultacji dla rodziców dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, prowadzenie warsztatów na temat radzenia sobie z emocjami w grupach dzieci 5- i 6-letnich, doradztwo psychologiczne – wsparcie rodziców i nauczycieli dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, Przedszkole nr 5 w Lublinie, Al. Raławickie 42 b, dr Małgorzata Brodacka

- Szkolenia dla funkcjonariuszy i pracowników jednostek organizacyjnych okręgu lubelskiego w zakresie prowadzenia oddziaływań resocjalizacyjnych wobec skazanych z cechami niepełnosprawności, przedsięwzięcie o charakterze informacyjno-edukacyjnym dla funkcjonariuszy i pracowników Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Lublinie oraz podległych jednostek w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami., Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Lublinie (od maja 2022), dr Dorota Chimicz, dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS

- Superwizje pracy nauczycieli z zachowaniami trudnymi osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, SCWEW (Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą) w Świdniku – warsztaty dla Wizytatorów Kuratorium Oświaty, spotkania szkoleniowo – konsultacyjne dla dyrektorów szkół specjalnych województwa lubelskiego oraz przedstawicieli środowiska zewnętrznego, dr hab. Anna Prokopiak

- Konsultacje i szkolenia, SCWEW, „Ocenianie uczniów w klasie zróżnicowanej”, „Praca z uczniem z niepełnosprawnością sprzężoną oraz przejawiającym zachowania opozycyjno-buntownicze”, dr hab. Anna Prokopiak

- Konsultacje szkoleniowe, ORE, „Jak wspierać nauczycieli w procesie optymalizacji procesu edukacyjnego”, dr hab. Anna Prokopiak

- Szkolenie dla nauczycieli i rodziców w zakresie treningów umiejętności społecznych uczniów ze spektrum autyzmu, Samorządowe Centrum Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Siedlcach, dr hab. Anna Prokopiak

- Szkolenie dla nauczycieli i rodziców z zakresu odżywiania osób ze spektrum autyzmu, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bystrzycy, dr hab. Anna Prokopiak

- Szkolenie „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzonym rozwojem psychoruchowym”, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Skierniewicach im. Janusza Korczaka w Skierniewicach, Stowarzyszenie „Ich Lepsze Jutro” w Tarnowie, Przedszkole „Zielony Krokodyl” w Ostrowcu Świętokrzyskim, dr Magdalena Wójcik

- Szkolenie „Integracja odruchów niemowlęcych dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym”, Przedszkole „Zielony Krokodyl” w Ostrowcu Świętokrzyskim, dr Magdalena Wójcik
- Współorganizacja webinaru z Marion Hirsch, prof. z Glasgow, Fundacja Alpha i Radomski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

- **Interesariusze korzystają również z oferty Wydziału podczas corocznego Lubelskiego Festiwalu Nauki.** Wśród bogatej oferty warsztatów znalazły się m.in. poniższe propozycje osób realizujących zajęcia na ocenianym kierunku i studentów:

- Szkolenie Arteterapia z elementami dramy, W szponach uzależnienia, czyli kto tu rządzi...; dr Katarzyna Korona (2019):
- Szkolenie Arteterapia z elementami dramy, dr Katarzyna Korona (2021 i 2022)

Kolejną formą współpracy z otoczeniem zewnętrznym jest realizacja projektów dydaktycznych, np.

- Projekt Praktykuj z UMCS – staże dla studentów kierunku Pedagogika specjalna, jednostka organizacyjna: Biuro ds. Kształcenia Ustawicznego we współpracy z Wydziałem Pedagogiki i Psychologii – cel projektu to podniesienie kompetencji zawodowych i umiejętności praktycznych studentów ostatnich dwóch semestrów studiów stacjonarnych II stopnia na kierunku Pedagogika specjalna poprzez realizację wysokiej jakości staży u potencjalnych pracodawców

- Projekt pilotażowy „Specjalistyczne Centrum Wspierające Edukację Włączającą – SCWEW w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 w ramach II Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Efektywne Polityki Publiczne dla Rynku Pracy, Gospodarki i Edukacji”, Działanie 2.10 „Wysoka jakość Systemu Oświaty”

Nawiązywanie i przebieg współpracy Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest stale monitorowane, poddawane ocenie i doskonaleniu, zwłaszcza przez: Dziekana Wydziału, Prodziekana ds. Jakości Kształcenia, Kolegium Dziekańskie, pełnomocnika Dziekana ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym, Wydziałowy Zespół ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym i Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia.

Asystent Dziekana prowadzi ewidencję zawartych umów i porozumień (ich wzory akceptowane są przez radców prawnych UMCS) z partnerami Wydziału, dzięki czemu Dziekan Wydziału stale monitoruje sposoby, częstość podejmowanej i realizowanej współpracy. Podczas planowania zajęć na kolejny semestr Dziekan, Prodziekan, Kierownicy Katedr, Koordynator kierunku Pedagogika specjalna ustalają liczbę interesariuszy zewnętrznych prowadzących zajęcia na kierunku, uwzględniając przy tym możliwość osiągnięcia efektów uczenia się. Nauczyciele akademicy w porozumieniu z wyżej wymienionymi osobami ustalają spotkania, wizyty z udziałem studentów w placówkach partnerskich, co umożliwia stały monitoring tej współpracy (w Aktualnościach na stronie Wydziału zamieszczają notatkę, zdjęcia lub zdają ustnie relację Dziekanowi Wydziału z przebiegu wyjazdu).

Corocznie członkowie Zespołu ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym dokonują analizy i oceny współpracy Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Przygotowują sprawozdanie. Na ich podstawie pełnomocnik Dziekana sporządza sprawozdanie zbiorcze i omawia z Prodziekanem ds. Jakości Kształcenia. Prodziekan przedstawia sprawozdanie roczne na Kolegium Dziekańskim na początku każdego roku akademickiego. Do końca października na Wydziale organizowane jest cyklicznie spotkanie z partnerami. Na spotkaniu ogólnym Dziekan omawia dotychczasową współpracę, wyznacza dalsze jej kierunki. Jego pełnomocnik

szczegółowo omawia wnioski ze współpracy z poprzedniego roku, proponuje kolejne działania. Odbywa się dyskusja. Następnie przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych spotykają się z pracownikami kierunku Pedagogika specjalna i planują współpracę na nowy rok akademicki. Poza tym cenne zwrotne informacje na temat współpracy dostarczają ankiety ewaluacyjne, które wypełniają po każdym roku współpracy opiekunowie z Wydziału i opiekunowie ze strony interesariuszy zewnętrznych odpowiedzialni za przebieg zadań zgodnych z zawartą umową lub porozumieniem. Takie coroczne spotkanie stacjonarne lub zdalne (co preferują od czasu pandemii nasi partnerzy), a także okazjonalne spotkania w ciągu roku akademickiego zapewniają ciągły monitoring, ocenę i doskonalenie współpracy oraz jej wpływ na program studiów i doskonalenie jego realizacji.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

W UMCS oraz na Wydziale jednym z głównych priorytetów procesu kształcenia i badań naukowych jest umiędzynarodowienie. Działania podejmowane na Wydziale ściśle wpisują się w Strategię Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej przyjętą [Uchwałą Senatu Nr XXIV - 25.6/19](#)), [Strategię rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS](#) oraz [Strategiczny Program Umiędzynarodowienia Badań UMCS na lata 2020-2024](#). Założone cele realizowane są na wiele sposobów, a o ich skuteczności decydują wysokie wskaźniki umiędzynarodowienia, ustalane przez podmioty zewnętrzne (świadczą o nich wyniki różnorodnych rankingów w krajowym środowisku akademickim we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, np. Ranking Szkół Wyższych Perspektywy).

Od wielu lat UMCS jest partnerem programu Study in Poland. W roku akademickim 2020/21 UMCS zajął 10 pozycję w kraju wśród uczelni pod względem liczby studentów zagranicznych (1663), w tym znalazł się na 7 pozycji w kategorii liczba studentów z Ukrainy oraz na 2 pozycji – studenci z Białorusi ([Raport - studenci zagraniczni 2021](#)). W poprzednich latach UMCS znajdował się w czołówce rankingowej (w 2017 r. Uniwersytet zajął 1. Miejsce w kategorii „Umiędzynarodowienie uniwersytetów”). W 2021 roku Uniwersytet uplasował się na 1201 pozycji rankingowej Times Higher Education World University Ranking (THE WUR) 2022, a w ogólnym zestawieniu polskich uczelni uzyskał wysoką 9. pozycję spośród wszystkich 23 instytucji z Polski ([UMCS w Times Higher Education World University Ranking 2022](#)). Na

Uniwersytecie w roku 2018/19 – 1671 studentów, w 2019/20 – 1659, w 2020/21 – 1643, w 2021/22 – 1550 studiowało z 52 państw.

Na Wydziale w latach 2019 – 2023 studiowali studenci z: Ukrainy, Białorusi, Armenii, Litwy, Kazachstanu. Na Wydziale w roku 2018/19 studiowało - 55 studentów, w 2019/20 – 73, 2020/21 – 71, 2021/22 – 65 osób. W roku 2022/2023 studia rozpoczęło 58 studentów zagranicznych.

Studenci cudzoziemcy oraz nauczyciele akademicki zagraniczni, studenci i pracownicy z Polski, wyjeżdżający do zagranicznych ośrodków akademickich, uzyskują cenne, niezbędne wsparcie ze strony: Dziekana Wydziału, Prodziekana ds. Jakości Kształcenia, dwóch Koordynatorów wydziałowych ds. programu Erasmus+ (odpowiednio dla Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii), pracownika administracji na Wydziale delegowanego do kontaktu z nimi, Wydziałowy Zespół ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej, pracowników Biura ds. Obsługi Studiów i Studentów Zagranicznych UMCS, Centrum Współpracy Międzynarodowej (Zespół ds. Międzynarodowych Programów Badawczych, Zespół ds. Wyjazdów Zagranicznych), Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców. W razie potrzeby angażowani są pracownicy innych jednostek administracji, np. Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego, Centrum Kształcenia i Obsługi studiów, Biuro ds. Zdalnego Kształcenia. Propozycja oferty Uniwersytetu dla studentów z za granicy dostępna jest na stronie internetowej [Study in Poland – UMCS](#). Studenci i pracownicy zagraniczni korzystają z aplikacji [UMCS Guide](#), zwłaszcza w celu uzyskania informacji dotyczących codziennego funkcjonowania, poruszania się po Lublinie i kampusie uniwersyteckim.

Wszyscy zainteresowani umiędzynarodowieniem w szerokim znaczeniu mogą uzyskać niezbędne informacje na stronach wszystkich wymienionych jednostek, od wskazanych osób oraz na specjalnie dedykowanych im obszarach internetowych. Poza tym informacje o wymianie międzynarodowej w ramach różnorodnych projektów, programów i innych formach pozyskują ze strony (np. CEEPUS, MOST, ERASMUS, Fundusz Wyszehradzki) ([Wymiana międzynarodowa i krajowa](#)). Natomiast na Wydziale studenci i pracownicy czerpią informacje ze stron: [Wydziałowa strona Erasmus+](#), [Programy wymiany studenckiej](#). Nasi zagraniczni partnerzy oraz kandydaci na studia uzyskują cenne informacje o ofercie dydaktycznej, obsłudze studiów, udzielanym wsparciu itd. z materiałów w formie papierowej i elektronicznej w języku angielskim (np. sylwetki absolwentów, nazwy kursów). Zależnie od aktualnych potrzeb, ważne informacje tłumaczone są również na inny język obcy (np. te dotyczące pomocy obywatelom Ukrainy w czasie trwającej wojny).

Obecnie Wydział ma podpisane **umowy partnerskie z 31 Uniwersytetami**. Ich dokładny wykaz znajduje się na stronie [Uniwersytety partnerskie](#), niemniej jednak cały czas podejmowane są działania na rzecz zawierania kolejnych porozumień. W ostatnich latach partnerami Wydziału zostali: Università Degli Studi Di Messina (Włochy), Necmettin Erbakan University w Konya (Turcja), Universidad de Alicante (Hiszpania), Sigmund-Freud-Privat Universität Wien (Austria), Universidade Dos Açores (Portugalia) a w ostatnich miesiącach trzy uniwersytety z Grecji, tj. University of the Aegean, University of Western Macedonia (Kozani) i University of Macedonia (Thessaloniki) oraz uniwersytet z Turcji tj. Bahçeşehir University (Stambuł), uniwersytet z Rumunii – University Ovidius of Constanta i Ghent University (Belgia). Wydział znajduje się w 12 sieciach współpracy międzynarodowej ([Współpraca wydziałowa](#)). Od 2022 roku Uniwersytet (w tym także nauczyciele akademicki

kształcący na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia) współpracują w ramach sieci europejskiej współpracy międzynarodowej Athena ([UMCS w sieci Athena](#)).

Jednym z ważniejszych obszarów umiędzynarodowienia procesu kształcenia na Wydziale jest wymiana międzynarodowa, która przynosi wymierne obustronne korzyści.

Tabela 11 Studenci z innych państw (poza Erasmus+) w latach 2019-2023 na Wydziale

Rok akademicki	Studenci przyjeżdżający
2022/2023	58 (w tym 22 zrekrutowanych w 2022/23)
2021/2022	65
2020/2021	70
2019/2020	73
2018/2019	55

W latach 2018/19-2022/23 corocznie na Wydział rekrutowanych jest powyżej 54 studentów z innych państw: Ukrainy, Białorusi, Litwy oraz Kazachstanu.

Tabela 12. Uczestnicy Erasmus+ w latach 2019-2023 na Wydziale

Rok akademicki	Pracownicy wyjeżdżający	Pracownicy przyjeżdżający	Studenci wyjeżdżający	Studenci przyjeżdżający
2022/2023	3 zaplanowane 7 zrealizowanych	5 zaplanowanych 1 zrealizowana	1	33
2021/2022	7	2	7	34
2020/2021	0	0	0	11
2019/2020	12	1	2	30
2018/2019	6	0	3	27

W roku akademickim 2022/23 w ramach programu Erasmus+ na Wydziale rozpoczęło studia 33 studentów z takich państw, jak: Brazylia, Hiszpania, Włochy, Turcja oraz Słowacja. W poprzednich latach, studia na Wydziale realizowali studenci z: Hiszpanii, Portugalii, Turcji, Niemiec, Francji, Czech, Holandii, Włoch, Rumunii i Brazylii.

W roku 2018/19 wyjechało za granicę w ramach praktyk 4 absolwentów Wydziału (krajem praktyk była Wielka Brytania), a w roku akademickim 2022/23 swój wyjazd do Hiszpanii planuje kolejna absolwentka.

W latach 2019-2023 na Wydział zapraszano także nauczycieli akademickich z instytucji partnerskich. W organizacji tych wizyt udział brali nauczyciele realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia - dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni oraz dr Dorota Chimicz. W tym okresie odbyły się następujące wizyty:

- 18-22.10. 2019 – Dóra Győri-Dani z Szegedi Tudományegyetem (University of Szeged, Węgry) w ramach mobilności nauczycieli akademickich programu Erasmus+,
- 18-22.10.2021 – nauczyciele akademicy włoskiego Uniwersytetu Degli Studi di Messina: prof. Francesco Pira, dr Cristina Arizzi oraz dr Caterina Trifirò. Wizyta odbyła się w ramach projektu „Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym”

realizowanego na naszym Wydziale we współpracy z Uniwersytetem z Mesyny (Włochy) i Uniwersytetem w Oviedo (Hiszpania). Celem spotkania było przeprowadzenie programu szkoleniowego, służącego podniesieniu kompetencji wykładowców akademickich z zakresu kształcenia zdalnego oraz wymianie wiedzy i doświadczeń w tym obszarze. Partnerzy brali udział w warsztatach, spotkaniach i hospitacjach umożliwiających nabycie nowych kompetencji w zakresie edukacji cyfrowej.

- 24-27.04.2022 – wizyta prof. dra Sebastiana Kurtenbacha z Münster University of Applied Sciences w Niemczech. Wizyta miała charakter dydaktyczno-szkoleniowy i odbyła się w ramach mobilności edukacyjnej Programu Erasmus+. Podczas pobytu w Lublinie Profesor uczestniczył w szkoleniu dotyczącym funkcjonowania Programu Erasmus+ w Instytutach Pedagogiki i Psychologii, brał także udział w spotkaniach z Władzami, Koordynatorami i Pracownikami Wydziału. Profesor Kurtenbach przeprowadził wykład dla studentów pedagogiki, pt. Contextual effects and radicalization dynamics. Spatial effects on the susceptibility towards radicalization.
- 24 -28.11.2022 r. – przyjazd prof. Francesco Piry z Università Degli Studi Di Messina (Włochy) – który przeprowadził 4 wykłady dla studentów Wydziału.

Podnoszeniu stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna sprzyjają także aktywności związane z **mobilnością akademicką nauczycieli akademickich**. Łącznie w roku 2018/19 wyjechało w celach dydaktycznych za granicę 6 pracowników Wydziału, w 2019/20 – 8 pracowników (w tym 2 z kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia), w 2020/21 – ze względu na restrykcje związane z pandemią Covid-19 mobilności nie odbyły się, w roku 2021/22 – 7 pracowników (w tym 2 z kierunku Pedagogika specjalna). W roku akademickim 2022/23 zaplanowano i dofinansowano mobilności akademickie 10 pracowników Wydziału, w tym dwóch pracowników realizujących zajęcia na kierunku – Pedagogika specjalna– studia II stopnia. Do marca 2023 zrealizowano 7 wyjazdów w celach dydaktycznych, pozostałe 3 odbędą się w kwietniu 2023.

Z przyczyn epidemiologicznych związanych z pandemią Covid-19 oraz trwającej wojny w Ukrainie w znacznym stopniu ograniczona została mobilność studentów i kadry. Zdecydowana większość wydarzeń dydaktycznych, w tym mobilności, zostało wstrzymanych. Żywimy jednak nadzieję, że powrócimy w przyszłości do współpracy, tym bardziej, że przed rozpoczęciem wojny podjęte były rozmowy na temat podpisania kolejnych umów z uczelniami w Ukrainie.

Duże zainteresowanie studentów zagranicznych programem Erasmus+ na Wydziale wynika z bogatej oferty dydaktycznej w języku angielskim przygotowanej także przez nauczycieli akademickich realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna. W ofercie na rok akademicki 2022/2023 znalazły się 22 kursy realizowane w [Instytucie Pedagogiki](#) oraz 15 – w [Instytucie Psychologii](#). Studenci programu Erasmus+ mają możliwość wyboru zajęć realizowanych na Wydziale zgodnie z ich zainteresowaniami oraz planami studiów realizowanych na ich uczelniach macierzystych. Zdecydowanie mniejsza liczba studentów z Polski wyjeżdża do uczelni Partnerskich, co w dużej mierze wynika z często ubogiej oferty dydaktycznej oferowanej w języku angielskim, braku dopasowania oferowanych kursów do planu realizowanych studiów oraz wysokich kosztów związanych z utrzymaniem się za granicą (np. wypłacane indywidualne stypendia dla studentów wyjeżdżających na studia w ramach Programu Erasmus+ często okazują się niewystarczające). W czasie pandemii studenci

obawiali się, że nie będą mogli studiować stacjonarnie, gdyż większość uczelni przez ponad dwa lata pracowała zdalnie.

W celu promowania wymiany międzynarodowej na Wydziale od roku 2020 organizowane jest cyklicznie wydarzenie promująco-informacyjne pod nazwą Erasmus Days, a dodatkowo w Instytucie Pedagogiki – International Research Day. W organizacji obu tych wydarzeń biorą udział nauczyciele akademicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia.

Wydarzenie, jakim są **Erasmus Days** organizowane jest przez członków Wydziałowy Zespół ds. Erasmusu i Współpracy Międzynarodowej pod przewodnictwem Prodziekana ds. Jakości Kształcenia oraz wymiany międzynarodowej kadry dydaktycznej. Głównym celem przedsięwzięcia jest promocja Wydziału a także Programu Erasmus+ wśród studentów i pracowników Wydziału. To dwudniowe spotkanie jest również doskonałą okazją do pogłębienia kontaktów z Uniwersytetami Partnerskimi, zapoznania się z aktualnymi regulacjami dotyczącymi zagranicznych wyjazdów dydaktycznych i ofertą Uniwersytetów Partnerskich oraz wymiany doświadczeń związanych z uczestnictwem w programie europejskiej mobilności dla szkolnictwa wyższego.

[Erasmus Days 2021](#) pod hasłem „Edukacja w czasie COVID-19” odbyły się w dniach 1-2 marca 2021 na Wydziale w formule on-line. Wydarzenie było okazją do zapoznania się z aktualnymi regulacjami dotyczącymi zagranicznych wyjazdów dydaktycznych, ofertą uniwersytetów partnerskich oraz wymiany doświadczeń związanych z programem Erasmus+. Gościli nauczyciele akademicy z uniwersytetów partnerskich z: Hiszpanii, Irlandii Północnej, Włoch i Rumunii, a także pracowników naszego Wydziału. W sesji plenarnej wzięło udział 17 uczestników, w tym 7 z Wydziału i 10 gości zagranicznych. [Erasmus Days 2022](#) pod hasłem „Lessons to be learned from the remote learning in the pandemic – implications for educators” miał miejsce 01.- 02. 03.2022r. w formule online. Wydarzenie uświetniły wystąpienia gości z uniwersytetów z: Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Ukrainy i Rumunii, a także pracowników Wydziału. W sesji plenarnej wzięło udział 18 uczestników, w tym 7 z Wydziału i 11 gości zagranicznych. Kolejną edycję wydarzenia – [Erasmus Days 2023](#) zaplanowano w terminie 1-2 marca 2023. Odbędzie się ona pod hasłem: „Education in times of uncertainty. Forms of educational, psychological, and social support for students in higher education”. Swój udział w sesji plenarnej zgłosiło 12 gości z uniwersytetów z: Włoch, Hiszpanii, Rumunii, Wielkiej Brytanii i Ukrainy.

Z kolei spotkania o charakterze naukowym, jakimi są organizowane od 2021 roku wydarzenia pod nazwą **International Research Day** są okazją do wymiany dokonań badawczych i nawiązania współpracy naukowo-dydaktycznej z nauczycielami akademickimi z innych państw. Ich organizacją zajmuje się Zespół ds. Promocji Umieędzynarodowienia Badań działający w Instytucie Pedagogiki. Pierwszy międzynarodowy webinar z tego cyklu nt. [Contemporary global educational challenges – opportunities and threats](#), miał miejsce w dniu 15 czerwca 2021 r. Swoje wystąpienia prezentowało 11 naukowców z Polski, Włoch, Chorwacji, Niemiec, Izraela, Ukrainy i Rumunii. Druga odsłona wydarzenia miała miejsce w dniu 14 czerwca 2022 i odbyła się pod hasłem: [Educational research in times of instability and disruption – challenges and opportunities](#) Wzięło w nim udział 8 prelegentów z Polski, Włoch, Izraela, Niemiec, Hiszpanii i Ukrainy.

Uzupełnieniem wydarzeń międzynarodowych organizowanych przez wyżej wskazane Zespoły (których członkami są także pracownicy kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia), były także te inicjowane przez Katedrę Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej. W dniu 14.04.2021, odbyło się spotkanie z pracownikiem naukowym w Katedrze Edukacji Dzieci z Uszkodzeniami Słuchu, Instytutu Pedagogiki Specjalnej Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie – Wołodymyrem Szewczenko. Podczas spotkania, które odbyło się online na platformie ZOOM, zaprezentowano tematykę badawczą realizowaną przez pracowników Katedry oraz dokonania naukowe i dydaktyczne pracowników Katedry Edukacji Dzieci z Uszkodzeniami Słuchu i Instytutu Pedagogiki Specjalnej Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie. Wołodymyr Szewczenko wygłosił także wykład dla pracowników Katedry i studentów kierunku Pedagogika specjalna nt. „Rozwój pedagogiki specjalnej na Ukrainie (XIX-XXI wiek)”.

Katedra Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej zorganizowała ponadto **Międzynarodowe Sympozjum pt. Kreowanie kultury dostępności w edukacji. Z półwieczem lubelskiej szkoły pedagogiki specjalnej w tle**. Spotkanie odbyło się 7 marca 2022 r. Wydarzenie cieszyło się ogromnym zainteresowaniem. Wzięło w nim udział 18 prelegentów z ośrodków naukowych w Polsce, Ukrainie, Słowacji, Hiszpanii i Włoch. Wydarzenie było transmitowane także na kanale YouTube Nauczyciele realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia podejmują także **aktywne działania szkoleniowe w środowisku międzynarodowym**. Były to m.in. następujące wydarzenia:

1. Dr hab. Anna Prokopiak – 2019 r., Vigo (Hiszpania) wizyta w Centro de Terapia Okupacional Pediatrica Os bambans, przeprowadzenie warsztatów specjalistycznych dla dzieci, rodziców i terapeutów z zakresu wspomagania osób ze spektrum autyzmu.
2. Dr hab. Anna Prokopiak – 2022 r., Santiago de Compostela (Hiszpania) – Asociacion Cultural Polonia en Galicia, przeprowadzenie warsztatów dla rodziców „Wsparcie rozwoju emocjonalno-seksualnego od dzieciństwa po dojrzałość” oraz zajęć dla dzieci.
3. Dr hab. Anna Prokopiak – 2022 r., Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nemenczynie (Litwa) – prowadzenie kursów doskonalenia zawodowego oraz warsztatów w obszarze edukacji włączającej i wspomagania osób ze spektrum autyzmu.
4. Dr Dorota Chimicz – 20.10. 2021 r., przeprowadzenie szkolenia online w języku angielskim (platforma Teama) dla Mentorów z Polski, Hiszpanii i Włoch biorących udział w projekcie Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym (ang. Open innovative resources for distance learning, OIR) na temat: *Inclusive Practices in Higher Education*.

W roku akademickim 2020/2021 dr hab. Anna Prokopiak zorganizowała ponadto **wizytę studyjną** delegacji litewskiej. Spotkania miały na celu promocję edukacji włączającej w lubelskich placówkach oświatowych. Spotkania odbyły się także w Fundacji Alpha oraz na UMCS z Prorektorem prof. Dorotą Kołodyńską. Członkami delegacji byli: Ministerstwo Edukacji (Agnė Andriuškevičienė – Doradca Ministra Edukacji Jolanta Navickaitė – Dyrektor Departamentu Kształcenia Ustawicznego, Nerija Moskalionienė – Dyrektor Litewskiego Centrum Edukacji Niewidomych i Słabowidzących (LASUC); Gintarė Šatė – LASUC Kierownik Działu Poradnictwa Rozwojowego dla Dzieci z Niepełnosprawnością Rozwojową; Julija Grigėnaitė – doktorantka Uniwersytetu Vytautas Magnus; Gražina Šeibokienė –

Kierownik Departamentu Pomocy Edukacyjnej; Narodowa Agencja Oświaty (Rūta Krasauskienė – Dyrektor Narodowej Agencji Oświaty, Irma Čižienė – Dyrektor Departamentu troski specjalnej, Vidmantas Jurgaitis – Dyrektor Departamentu Oceniania i Analizy, Lina Palačionienė – Kierownik Działu Edukacji Włączającej); Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Rejonu Wileńskiego (Roman Juchniewicz – Kierownik Poradni).

Pracownicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia, biorą także czynny udział w konferencjach międzynarodowych, dzieląc się swoim dorobkiem naukowym, promując Wydział i kierunek na forum międzynarodowym, poszerzając kontakty oraz podnosząc swoje kompetencje językowe. W latach 2019-2023 **wzięli czynny udział w ponad 100** takich wydarzeniach (5. Zał. własne, Kryterium siódme, 7.1). Ponadto, w ramach współpracy międzynarodowej pracownicy **opublikowali blisko 60 artykułów w anglojęzycznych czasopismach naukowych** (5. Zał. własne, Kryterium siódme, 7.2).

Pracownicy **działają także aktywnie w charakterze członków rad redakcyjnych czasopism naukowych**, takich jak: Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment, International Journal of Environmental Research and Public Health (reviewer board) – dr. hab. Monika Parchomiuk czy członków prestiżowych organizacji międzynarodowych działających na rzecz osób o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Dr hab. Piotr Gindrich, pof. uczelni współpracuje z ICEVI (ang. International Council for Education of People with Visual Impairment). Jest to międzynarodowa organizacja zajmująca się edukacją osób z niepełnosprawnością wzrokową. Od 2007 roku jest także członkiem WCGTC (ang. World Council for Gifted and Talented Children). Jest to organizacja wspierająca uczniów wybitnie zdolnych i utalentowanych oraz ich nauczycieli i rodziców. Dr hab. Piotr Gindrich, prof. uczelni, współpracuje także z Międzynarodowym Centrum Innowacji Edukacyjnych (ang. The International Centre for Innovation in Education-ICIE) oraz z prezesem tej organizacji prof. Taisirem Subhi Yaminem z Universite Paris Descartes. W pracach międzynarodowych stowarzyszeń naukowych biorą udział:

- Dr hab. Monika Parchomiuk – American Association on Intellectual and Developmental Disabilities,
- Dr hab. A Lewicka-Zelent, prof. uczelni i dr K. Korona – European Forum form Restorative Justice
- Dr hab. Renata Zubrzycka – European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI), członek Sekcji Pediatricznej oraz Cystic Fibrosis Society (ECFS), członek Psychosocial Special Interest Group (EPSIG-CF).

W latach 2019-2022 pracownicy kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia **recenzowali także artykuły anglojęzyczne** dla takich czasopism międzynarodowych, jak:

- „Family Relations” (3),
- „International Journal of Environmental Research and Public Health” (23),
- „Croatian Review of Rehabilitation Research” (4),
- „Exceptionality” (2),
- „Healthcare” (1),
- „Plos One” (1),
- „Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment” (5),
- „Research in Developmental Disabilities” (1),
- „Societes” (1),

- „Sociology and Antropology” (8),
- „Scandinavian Journal of Disability Research” (1),
- „International Journal of Disability, Development, & Education” (2),
- „Sustainability” (2),
- „BMC-Public Health” (2),
- „Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities” (1),
- „Sexuality and Culture” (1),
- „Disabilities” (1),
- „Social Sciences” (1).

W lipcu 2020 roku prof. Karen Magro z Wydziału Edukacji Uniwersytetu w Winnipeg w Kanadzie została członkinią Rady Wydawniczej/Naukowej „Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego”. Fakt ten przyczynił się do umiędzynarodowienia naszego naukowego czasopisma i jest owocem wieloletniej współpracy dr hab. P. Gindricha, prof. uczelni z Międzynarodowym Centrum Innowacji Edukacyjnych (International Centre for Innovation in Education) oraz z tą kanadyjską uczelnią.

Jak już wspomniano w 2020 roku została utworzona bogata oferta dydaktyczna dla studentów zagranicznych realizujących swoje mobilności akademickie w ramach programu Erasmus+. W latach wcześniejszych pracownicy zgłaszali propozycje dla studentów Erasmus, były to jednak oferty pojedynczych kursów. Jednak z uwagi na coraz to większe zapotrzebowanie na oferty dydaktyczne w języku angielskim, przygotowano kursy, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród studentów obcokrajowców. Oferta spełnia oczekiwania studentów w zakresie uzyskania pełnej semestralnej czy rocznej liczby punktów ECTS. Pracownicy kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia biorą aktywny udział w tworzeniu tej oferty. Wydziałowym Koordynatorem ds. Erasmus w Instytucie Pedagogiki jest dr Dorota Chimicz. Zajęcia dydaktyczne dla studentów zagranicznych w latach 2019-2023 realizowały:

1. Dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni
  - Activating methods in classroom – Practicum course (45h, 5 ECTS),
  - Empathy training (15h, 2 ECTS),
2. Dr Magdalena Wójcik
  - Methods of improving fine motor skills (15h, 2 ECTS),
  - Sensory integration in education and therapy (15h, 2 ECTS),
3. Dr Dorota Chimicz
  - Education of Individuals with Visual Impairments (30h, 3 ECTS),
  - Special needs students and inclusive education – Practicum course (45h, 5 ECTS),
4. Dr Agnieszka Gabryś
  - The crisis of loss and bereavement - support activities (15h, 2 ECTS),
5. Dr Małgorzata Gulip
  - Education and rehabilitation of children with hearing disorders (15h, 2 ECTS).

Także w trudnym czasie pandemii Wydział poradził sobie doskonale ze zrealizowaniem kształcenia dla studentów z Programu Erasmus, a to przede wszystkim dzięki możliwościom jakie oferuje platformy Moodle (Kampus), na której prowadzone były zajęcia w sposób zdalny lub hybrydowy. Platforma działa z ustawieniem 15 języków, w tym angielskiego, ukraińskiego, hiszpańskiego, włoskiego, czyli skierowana jest do przyjeżdżających do nas studentów i nauczycieli akademickich zagranicznych (<https://kampus.umcs.pl>).

W działania Wydziału w zakresie umiędzynarodowienia wpisuje się także przygotowanie oferty studiów w języku obcym. **Studia anglojęzyczne – Education and Therapy** zgłoszone do oferty studiów w roku akademickim 2019/2020, przygotowane zostały przez pracowników Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej, realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia. W trzech kolejnych sesjach rekrutacyjnych, pracownicy Katedry wspierali Biuro Rekrutacji UMCS w zakresie merytorycznej informacji o programie studiów w korespondencji mailowej z kandydatami z zagranicy. Prowadzili także rozmowy kwalifikacyjne z kandydatami w formie wideokonferencji w języku angielskim. Zgodnie z wytycznymi ogólnouniwersyteckimi kierunek został zamknięty z powodu braku wystarczającej liczby kandydatów.

Biorąc pod uwagę konieczność zwiększania umiędzynarodowienia na Wydziale **studenci uczestniczą w lektoratach** na poziomie przewidzianym programem studiów. Na kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia, prowadzone są obowiązkowe zajęcia z języka obcego z elementami języka specjalistycznego w wymiarze 60 godzin (4 pkt ECTS) w dwóch pierwszych semestrach kształcenia (odpowiednio po 30 godzin i 2 pkt ECTS na każdy semestr). Lektorat z języka obcego odbywa się na poziomie B2+ i kończy się egzaminem.

Studenci posiadający orzeczenie o niepełnosprawności oraz ci, których stan zdrowia utrudnia realizowanie procesu dydaktycznego mają prawo do uczestnictwa w dodatkowych lektoratach z języka angielskiego. Organizacją w/w lektoratów zajmuje się przez Biuro np. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego. Zajęcia są prowadzone w grupach o różnym poziomie zaawansowania.

Lektoraty językowe prowadzone są przez specjalistów z Centrum Nauczania i Certyfikacji Języków Obcych UMCS, co zapewnia wysoki poziom nauczania języków obcych. Poza tym obowiązkowym, wybieralnym przedmiotem, studenci indywidualnie uczęszczają na kursy nauczania innych języków obcych i często decydują się na zdawanie egzaminu certyfikującego (©telc gGmbH (egzaminacje TELC ogólne i specjalistyczne z 11 języków); ETS Global (egzaminacje z języka środowiska biurowego: TOEIC® język angielski, TFITM język francuski oraz WiDaF język niemiecki); PEARSON (egzaminacje ogólne z języka angielskiego PTE General i Academic oraz egzaminacje biznesowe z języka angielskiego LCCI); Global Legal English (egzaminacje z prawniczego języka angielskiego TOLES); LanguageCert (egzaminacje IESOL i LTE z języka angielskiego oraz esPro z hiszpańskiego) (<https://www.umcs.pl/pl/cnicjo.htm>).

Poza uczestnictwem w lektoratach, na kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia, istnieją również inne narzędzia zwiększające stopień umiędzynarodowienia procesu kształcenia i zaangażowania studentów w podnoszenie swoich kompetencji językowych. Są dla nich organizowane **wykłady w języku angielskim** przebywających w danym momencie na Wydziale obcokrajowców. W latach 2019 – 2023 studenci tego kierunku wzięli udział w następujących wykładach prowadzonych przez gości z zagranicy:

- 17.10. 2019 – Childhood grief, Dóra Gyóri-Dani z Szegedi Tudományegyetem (University of Szeged, Węgry);
- 14.04.2021 – Rozwój pedagogiki specjalnej na Ukrainie (XIX-XXI wiek), Wołodimir Szewczenko, Katedra Edukacji Dzieci z Uszkodzeniami Słuchu, Instytutu Pedagogiki Specjalnej Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy w Kijowie
- 24-27.04.2022 – Contextual effects and radicalization dynamics. Spatial effects on the susceptibility towards radicalization, Sebastian Kurtenbach z Münster University of Applied Sciences w Niemczech.

- 25.10.2022 – The new narration of the arrests in mafia: the technologies to document the investigative activities, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy),
- 26.10.2022 – Children rights in the Digital Environment: Risks, Opportunities and Responsibilities, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy).
- 27.10. 2022 – Fake news and misinformation. The connected risks for security in the society of algorithm, Francesco Pira z Università Degli Studi di Messina (Włochy).

Studenci i pracownicy mają możliwość **rozwijania swoich kompetencji językowych** uczestnicząc w wydarzeniach odbywających się w obcych językach (np. szkoleniach i warsztatach, spotkaniach w Katedrach, konferencjach dydaktycznych, Erasmus Days). Ponadto 40 zainteresowanych pracowników Wydziału (w tym 4 z kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia) w 2022 roku uczestniczyło w 60-godzinnych szkoleniach językowych w ramach Projektu Zintegrowany UMCS.

Podczas zajęć studenci kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia, **korzystają z literatury anglojęzycznej, np.:**

1. Pedagogika specjalna, II stopnia, IV semestr specjalna terapia pedagogiczna i edukacja inkluzyjna – Metodyka pracy ze środowiskiem włączającym
2. Pedagogika specjalna, II stopnia, I semestr edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się – Zaburzenia ze spektrum autyzmu
3. Pedagogika specjalna, stacjonarne II stopnia – Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej PS-PES.2SII.3
4. Pedagogika specjalna, II stopnia, I semestr edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się – Metodyka pracy z rodziną dziecka z autyzmem – semestr zimowy 2020/2021
5. Pedagogika specjalna, II stopnia, II semestr edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się – Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu PS-PES.2SII.ER5, Ćwiczenia (CW) Semestr letni 2021/2022

Studenci kierunku Pedagogika specjalna - studia II stopnia podczas przygotowywania prac dyplomowych odwołują się również do **literatury w obcych językach**. Dlatego w Bibliotece Instytutu Pedagogiki i Psychologii oraz Biblioteki Głównej UMCS znajduje się wiele zasobów (ponad 5000 książek), najwięcej w języku: angielskim, niemieckim i rosyjskim. Poza tym dostępne są liczone w setkach czasopisma w obcych językach, w wersji papierowej oraz elektronicznej. Z 32 baz elektronicznych studenci i pracownicy Wydziału mogą korzystać w czytelnii, bibliotece i w domu.

Interesariusze wewnętrzni Wydziału mogą korzystać z ofert [Santander Universidades](#) (m.in. szkoleń językowych, programów współpracy). Od 2022 roku organizowane są spotkania w cyklu [Business Mentoring Sessions](#). Celem aktywności jest zapoznanie studentów zagranicznych z lokalnym rynkiem pracy oraz zainspirowanie i zachęcenie absolwentów zagranicznych do związania swojej zawodowej przyszłości z Lublinem i Lubelszczyzną w ramach Welcome Center UMCS (pierwsze miejsce kontaktu studentów zagranicznych przybyłych do Uniwersytetu).

Na stronie Centrum Współpracy Międzynarodowej znajduje się [wykaz realizowanych międzynarodowych projektów dydaktycznych](#) i [projektów już zrealizowanych](#).

W 2022 roku na Wydziale zrealizowano **Projekt „Edukacja włączająca bez granic – Polska – Norwegia”** (okres realizacji projektu: 01.09.2021-31.05.2022, w którym udział wzięło 4 pracowników Wydziału a wśród nich 2 pracowników kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni i dr Dorota Chimicz) oraz **Projekt „Edukacja włączająca bez granic – Polska – Islandia”** (okres realizacji projektu: 01.08.2021-30.06.2022, z udziałem 3 pracowników Wydziału w tym pracownika kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia dr hab. Agnieszki Lewickiej-Zelent, prof. uczelni, których głównym celem było podniesienie kompetencji kadry dydaktycznej kształcącej przyszłych nauczycieli poprzez wymianę doświadczeń między specjalistami z Polski, Islandii i Norwegii w zakresie edukacji włączającej, a także rozszerzenie współpracy pomiędzy instytucjami w ww. obszarze.

Jednym z istotnych celów Strategii UMCS jest pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na rozwój mobilności i umiędzynarodowienia. 29 października 2020 r. do Komisji Europejskiej złożono projekt **projekt „Innowacyjne zasoby edukacyjne w kształceniu zdalnym”** (ang. Open innovative resources for distance learning, OIR). Autorkami projektu były m.in. wykładowczynie realizujące zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia – dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni i dr Dorota Chimicz, które pełnią w nim funkcje Kierowników merytorycznych. Projekt jest odpowiedzią na ogłoszony konkurs wniosków 2020 Runda 1 KA2 – Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk, KA226 - Partnerstwa na rzecz gotowości do edukacji cyfrowej. Projekt został przygotowany w konsorcjum 3 uniwersytetów europejskich (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – Koordynator, University of Messina, Włochy i University of Oviedo, Hiszpania). Wartość projektu to 276 036,00 EUR, w tym kwota planowana dla UMCS wynosi 89 936 tys. euro. W realizację tego projektu zaangażowanych jest sześciu pracowników realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna– studia II stopnia: dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni, dr hab. Anna Prokopiak, dr Dorota Chimicz, dr Katarzyna Rusinek oraz dr Małgorzata Brodacka i dr Małgorzata Gulip. Projekt jest odpowiedzią na zdiagnozowane w okresie wzmoczonej intensywności działań zdalnych spowodowanych pandemią COVID-19, problemy części wykładowców akademickich w zakresie kształcenia zdalnego, wynikające w dużej mierze z braku odpowiednich kompetencji w obsługiwaniu technologii cyfrowych, umiejętności pracy z usługami i zasobami cyfrowymi, pracy zespołowej i samodzielnej w modelu zdalnym, tworzenia materiałów i scenariuszy kursów w innej metodyce. Projekt zakłada wypracowanie innowacyjnych cyfrowych zasobów edukacyjnych i stwarza szansę na sprostanie wyzwaniom edukacyjnym poprzez umożliwienie włączającego kształcenia na poziomie wyższym dla osób o odmiennych i specjalnych potrzebach.

W celu monitorowania jakości umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację wszyscy uczestnicy mobilności – pracownicy i studenci, wyjeżdżający i przyjeżdżający – wypełniają **Ankiety uczestnika mobilności edukacyjnej dla szkolnictwa wyższego**. Wyniki ankiety analizowane są w Zespole ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej. Poza tym Dziekan, Prodziekan ds. Jakości Kształcenia oraz Koordynatorzy wydziałowi ds. Erasmusa i Współpracy Międzynarodowej wraz z innymi pracownikami administracji stale czuwają nad realizacją założeń polityki Wydziału w zakresie umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Na bieżąco podejmują wszelkie niezbędne działania. Na koniec każdego roku akademickiego Koordynatorzy opracowują sprawozdanie z działalności międzynarodowej, które prezentowane

jest na Kolegium Dziekańskim, a wnioski prezentowane są pracownikom na corocznym spotkaniu wrześniowym, rozpoczynającym kolejny rok akademicki oraz studentom i pracownikom podczas organizowanych na Wydziale tzw. Erasmus Days.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Należy położyć w przyszłości większy nacisk na umiędzynarodowienie procesu kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach w ramach Jednostki poprzez tworzenie z instytucjami partnerskimi szkół letnich, wykładów specjalizacyjnych w językach obcych dla krajowych studentów, kształtowanie nowych modeli i treści programowych na poszczególnych specjalnościach, opiniowanych przez zagranicznych ekspertów z partnerskich instytucji, organizowanie corocznych serii wykładów i warsztatów dla studentów, które są istotnym elementem kształcenia.	Położono większy nacisk na umiędzynarodowienie procesu kształcenia poprzez: zawieranie umów partnerskich z uczelniami zagranicznymi, wymianę międzynarodową, organizację warsztatów, wykładów prowadzonych przez zagranicznych wykładowców, realizację projektów międzynarodowych oraz wizyty studyjne pracowników realizujących zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia. W ramach promocji wymiany międzynarodowej organizowane są cykliczne wydarzenia promująco-informacyjne, tj „Erasmus Days” oraz “International Research Day”.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Wydział oferuje **różnorodne formy wsparcia studentów** na kierunku Pedagogika specjalna, w zakresie ich rozwoju osobistego, aktywności dydaktycznej, naukowej, organizacyjnej, usprawnienia procesu studiowania czy udzielania pomocy materialnej i wsparcia psychologicznego. Szczególną wagę przywiązuje się do zaspokojenia potrzeb i **wspierania różnych grup studentów**, w tym studentów z niepełnosprawnościami i studentów zagranicznych, studentów w trudnych sytuacjach życiowych, studentów zaangażowanych w działalność sportową i organizacyjną na rzecz UMCS, czy studentów wybitnie uzdolnionych. Formy te poddawane są systematycznej weryfikacji, aktualizacji, rozszerzaniu i udoskonalaniu, adekwatnie do aktualnych potrzeb różnych grup studentów. Informacje na temat dostępnych form wsparcia przekazywane są studentom za pośrednictwem stron internetowych UMCS i Wydziału, w zakładce: Student), poprzez system USOS, platformę Wirtualny Kampus, a także poprzez portale społecznościowe czy bezpośredni kontakt nauczycieli akademickich ze studentami w szczególności opiekunów ich roku.

Wsparcie studentów Wydziału rozpoczyna się już w dniu przyjęcia ich w poczet studentów uczelni. Studenci przyjęci na pierwszy rok studiów otrzymują wszelkie niezbędne informacje

dotyczące organizacji studiów oraz dostępnych form wsparcia w trakcie specjalnie w tym celu zorganizowanego spotkania z opiekunami roku bezpośrednio po immatrykulacji.

W celu udzielania wsparcia studentom w rozwiązywaniu bieżących problemów związanych z przebiegiem studiów, powoływani są **opiekunowie lat** dla poszczególnych kierunków. Opiekunowie lat spotykają się przynajmniej raz w semestrze z grupą studentów, którymi się opiekują, a w razie potrzeby są na bieżąco do ich dyspozycji. Wykaz opiekunów lat i kierunków dostępne są na stronie internetowej Wydziału w zakładce Kształcenie. W początkowym okresie studiów opiekunowie poszczególnych roczników ułatwiają studentkom i studentom Wydziału proces adaptacji organizując spotkania, na których przedstawiają Regulamin studiów i inne ważne dokumenty oraz akty prawne obowiązujące w UMCS, zapoznają ze strukturą Wydziału, przedstawiają osoby sprawujące merytoryczną i organizacyjną opiekę nad kierunkiem (prezentują koordynatora kierunku, kierowników katedr, pracownika dziekanatu obsługującego dany kierunek, pracownika układającego plany zajęć). Opiekunowie roku organizują także wybór starosty roku i pozostają z nim w ścisłym kontakcie. Zapoznają również studentów z funkcjonującymi na Wydziale organizacjami studenckimi oraz Radą Wydziałową Samorządu Studentów. Opiekunowie roku ponadto są istotnym ogniwem w procesie rozwiązywania konfliktów i sytuacji problemowych (zgodnie z obowiązującymi na Wydziale zasadami), służą wsparciem przy rozwiązywaniu indywidualnych trudności studentów, rozpoznają społeczne i materialne potrzeby studentów, ale także motywują i inspirują aktywność naukową i kulturalną studentów oraz koordynują aktywność społeczną na rzecz Uniwersytetu i środowiska lokalnego. Na pierwszym spotkaniu z I rokiem opiekunowie zapoznają także studentów z funkcjonującymi na Uczelni usługami IT (USOSweb, Office 365, Wirtualny Kampus, Elektroniczna Legitymacja) oraz ze strukturą wydziałowej strony internetowej (w szczególności z zakładką STUDENT). Co do zasady, spotkania opiekunów ze studentami odbywają się przynajmniej raz w semestrze, jednak w okresie pandemii były one częstsze i realizowano je zdalnie w formie wideokonferencji na platformie Moodle lub MSTEams. Na koniec każdego roku akademickiego opiekun przedstawia Dziekanowi sprawozdanie z przebiegu realizowanych w danym roku zadań w związku z pełnioną funkcją.

Zgodnie z **zasadami** przyjętymi na Wydziale **rozwiązywanie sytuacji problemowych lub konfliktów odbywa się etapowo**, z zaangażowaniem starosty roku, który reprezentuje interesy roku i pośredniczy w rozwiązywaniu problemów występujących między studentami. Student może zwrócić się również do przedstawiciela Rady Wydziałowej Samorządu Studentów z prośbą o pomoc w rozwiązaniu zaistniałej sytuacji trudnej. Kolejnym ogniwem jest opiekun roku, który na bieżąco identyfikuje potrzeby i problemy swoich studentów oraz pośredniczy w kontakcie z władzami dziekańskimi w sytuacjach wymagających zaangażowania dodatkowych środków czy specyficznych rozwiązań. Student może również skierować skargę lub wniosek do Dziekana lub Prodziekana ds. studentów. Wszystkie kwestie problemowe dotyczące poszczególnych studentów rozwiązywane są indywidualnie, podczas bezpośrednich spotkań z Prodziekanem lub Dziekanem, z zachowaniem poufności i nastawieniem na znalezienie najbardziej korzystnego dla studenta rozwiązania.

W sprawach konfliktowych i spornych, studenci uzyskują także **wsparcie Rzecznika Praw Akademickich** czy **Akademickiego Centrum Mediacji**.

W sprawach formalnych i organizacyjnych związanych z tokiem studiów, wsparcia udzielają także **pracownicy Dziekanatu** przeszkoleni w zakresie pracy ze studentem trudnym, będącym w kryzysie, jak też studentem z niepełnosprawnością. Pracownicy Dziekanatu stale

podnoszą swoje kompetencje Uczestnicząc w kursach i szkoleniach m.in. z zakresu obsługi różnych grup studentów, przeciwdziałania dyskryminacji, a także pracy na platformach USOS, SAP, obsługi spraw studenckich i dydaktycznych w systemie POLON. Pracownicy Dziekanatu pozostają do dyspozycji studentów od poniedziałku do czwartku w godz. 10.00-14.00 oraz w wyznaczone soboty w godz. 8.00-12.00. W przeprowadzonej w czerwcu 2022 r. [ankiecie](#) studenci wysoko ocenili kompetencje, życzliwość pracowników Dziekanatu oraz ich gotowość do wszechstronnej pomocy w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Poza kontaktem z opiekunem roku studenci mają zapewniony **indywidualny kontakt z nauczycielami akademickimi** podczas regularnych konsultacji w wymiarze 2 godzin tygodniowo. W okresie pandemii odbywały się one zdalnie w formie wideokonferencji, zaś w roku akademickim 2022/2023 są realizowane w podziale na formę stacjonarną w siedzibie Uczelni oraz formę zdalną z wykorzystaniem Wirtualnego Kampusu. Informacja dotycząca miejsca, terminu z wyszczególnieniem formy konsultacji jest zamieszczona na profilu osobowym pracownika na stronie UMCS oraz w miejscu odbywania konsultacji stacjonarnych. Dodatkowo, studenci korzystają z możliwości indywidualnego kontaktu z pracownikami poprzez służbowe skrzynki mailowe.

Stałe monitorowanie jakości wsparcia studentek i studentów Wydziału odbywa się dzięki informacjom zwrotnym uzyskiwanym z wykorzystaniem różnorodnych form i źródeł. Są nimi m.in. badania ankietowe, informacje uzyskiwane od opiekuna roku, konsultacje pracowników dla studentów (także w formie zdalnej) oraz bezpośrednie relacje, które są cennym źródłem informacji o potrzebach i problemach studentów. Działania te mają charakter systematyczny, stały i kompleksowy.

Studenci posiadają dostęp do znaczącej liczby miejsc (2500) w 9 **domach studenckich**. Mogą korzystać z systemu **stypendiów socjalnych**, stypendium dla osób z niepełnosprawnościami, a w kryzysowych sytuacjach życiowych uzyskiwać zapomogi w formie doraźnej, bezzwrotnej pomocy pieniężnej. Studenci mają możliwość ubiegania się o **kredyty studenckie**.

Na bieżąco otrzymują także informacje na temat pozauczelnianych konkursów stypendialnych (np. Urzędu Miasta, Marszałka Województwa Lubelskiego, MEiN) oraz innych konkursach, np. prac magisterskich, recenzji, esejów i innych tekstów naukowych. Obligatoryjne są również **ubezpieczenie zdrowotne**.

Od 2013 roku w UMCS realizowany jest **Projekt Przyjazny Uniwersytet**. Jego celem jest zwrócenie uwagi środowiska akademickiego na problemy zdrowia psychicznego oraz budowanie sieci wsparcia dla studentów napotykających trudności ze zdrowiem psychicznym. Działania projektowe dotyczą popularyzacji wiedzy na temat zdrowia psychicznego, propagowania i szerzenia dobrych praktyk w zakresie psychoedukacji oraz budowania sieci wsparcia dla studentów i społeczności akademickiej UMCS.

Wsparcie dla studentek i studentów z niepełnosprawnościami na Wydziale kształtuje i sprawuje Prodziekan ds. studenckich z pomocą pracowników Dziekanatu i we współpracy z ogólnouczelnianym **Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego**. Szczególną wagę przywiązuje się do zapewnienia dostosowania procesu dydaktycznego do studentów o różnych potrzebach wynikających ze stanu zdrowia, integracji osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim, wyrównania szans edukacyjnych oraz likwidowania barier i przeciwdziałania wykluczeniu. Informacje o wszelkich dostępnych formach i zasadach wsparcia osób z niepełnosprawnościami (takich, jak m.in. pomoc asystenta

dydaktycznego, tłumacz języka migowego, transport na zajęcia dydaktyczne, użyczenie sprzętu, konsultacje z języka obcego dla osób niesłyszących i niedosłyszących, szkolenia, warsztaty, konferencje, zajęcia sportowe, usługi doradcze, konsultacje psychologiczne), a także osób doświadczających kryzysów zdrowia psychicznego są dostępne u pracowników Dziekanatu, opiekunów lat, oraz na stronach internetowych [UMCS](#) i [Wydziału](#). Warto podkreślić, że porady psychologiczne dostępne są również w języku ukraińskim i angielskim.

W ramach UMCS, we współpracy z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego działa również [Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych „Alter Idem”](#), [Punkt Wsparcia i Psychoedukacji dla Studentów „SENSUM”](#), [Biuro Rozwoju Kompetencji](#) oraz [Akademickie Centrum Wsparcia](#), to ostatnie oferujące pomoc rówieśniczą. Wszystkie porady udzielane są bezpłatnie przez doświadczonych psychologów, psychoterapeutów, a także psychiatrów. W gronie specjalistów SENSUM działającego w Instytucie Pedagogiki UMCS oferującego nieodpłatne wsparcie psychologiczne i pedagogiczne studentom, doktorantom i pracownikom UMCS znajdują się pracownicy realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna: dr hab. Teresa Zubrzycka-Maciąg, prof. uczelni oraz dr Małgorzata Gulip. SENSUM mieści się w budynku Instytutu Pedagogiki, w gabinecie przeznaczonym i przystosowanym do tego typu działalności. To znacząco podnosi komfort studentów zgłaszających się po pomoc.

Studenci, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej, doświadczyli wypadku losowego lub choroby, korzystają z funkcjonującego w UMCS **systemu zapomóg**. W ostatnich latach, zostały uruchomione dodatkowo zapomogi dla studentów, których sytuacja życiowa pogorszyła się z powodu pandemii (utrata pracy) oraz dla studentów z Ukrainy. Na Wydziale został wskazany pracownik Dziekanatu, który na bieżąco monitoruje potrzeby i sytuację studentów pochodzących z terenów objętych wojną. Studenci z Ukrainy korzystają ponadto ze wsparcia rzeczowego (paczki, obiady) oraz organizacyjnego (np. w postaci krótkoterminowych urlopów okolicznościowych). Od lutego 2022 roku wypłacono 26 zapomóg dla studentów z Ukrainy studiujących na Wydziale. W kwietniu 2022 roku, z uwagi na zwiększającą się liczbę studentów obcokrajowców oraz trudną sytuację związaną z wybuchem wojny w Ukrainie została utworzona na Wydziale funkcja **Opiekuna studentów zagranicznych**, którą pełni dr Anna Tychmanowicz.

W roku 2021 w UMCS powołany został **Zespół ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi – OPTIMUM UMCS**.

Działania Zespołu wpisują się m.in. w zadania podejmowane przez Uniwersytet na rzecz osób z niepełnosprawnościami, a mającymi na celu zapewnienie im warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej, jak również w szeroko pojętą strategią dostępności UMCS. Zespół tworzą specjaliści – nauczyciele akademicki zatrudnieni w UMCS na Wydziale, a wśród nich realizujący zajęcia na kierunku Pedagogika specjalna:

- Dr hab. Anna Prokopiak – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta ze spektrum autyzmu.
- Dr Małgorzata Gulip – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia w zakresie funkcjonowania słuchowego oraz funkcjonowania psychicznego.
- Dr Dorota Chimicz – doradca ds. optymalizacji warunków kształcenia studenta w zakresie funkcjonowania wzrokowego.

Zespół OPTIMUM wspiera studentów, doktorantów i pracowników Wydziału także dzięki bogatej ofercie szkoleń i warsztatów podnoszących umiejętności i kompetencje w zakresie

wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Tylko w 2022 roku przeprowadzonych zostało 9 takich spotkań:

- Warsztaty dot. współpracy ze studentem ze spektrum autyzmu – dla nauczycieli akademickich i pracowników administracji,
- Szkolenie dla opiekunów lat i kierunków dotyczące komunikacji ze studentem w sytuacji kryzysowej oraz wsparcia studenta z ASD,
- Szkolenie: obszary wsparcia dydaktycznego studenta z niepełnosprawnością wzroku ze szczególnym uwzględnieniem sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej,
- Szkolenie: jak dostosować proces kształcenia dla studenta ze spektrum autyzmu? Od rekrutacji po zaliczenie,
- Świat oczami studenta ze spektrum autyzmu,
- Student w spektrum autyzmu,
- Szkolenie: kolega/koleżanka ze spektrum autyzmu – jak radzić sobie w społeczności akademickiej,
- Szkolenie: koniec semestru – sposoby wsparcia studentów w radzeniu sobie z zaliczeniami i egzaminami w trakcie pierwszej sesji,
- Szkolenie: jak projektować zajęcia, materiały dydaktyczne i formy oceny, aby były one oparte na zasadach równości w dostępie do wiedzy dla studentów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych?

Również budynki Wydziału uwzględniają potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami (szerokie wejścia do sal, windy, pokój wyciszeni, pętle indukcyjne na portierni i w pomieszczeniu Dziekanatu, odpowiedni system oznaczeń). Na Wydziale został powołany **Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami**. Jego zadaniem jest rozpoznawanie potrzeb studentek i studentów z indywidualnymi potrzebami, wsparcie tych osób w dostępie do usług świadczonych przez Wydział, prowadzenie analizy stanu zapewnienia dostępności tym osobom, a także przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności kształcenia na Wydziale. W 13-osobowym składzie Zespołu znajduje się aż siedmiu pracowników kierunku Pedagogika specjalna: dr Dorota Chimicz (Przewodnicząca Zespołu) oraz dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. uczelni, dr hab. Anna Prokopiak, dr Małgorzata Gulip oraz dr Anna Bieganowska-Skóra, dr Marzena Okrasa i dr Agata Świdzińska (członkowie).

W 2022 roku zakończono pracę nad dwoma strategicznymi dokumentami dotyczącymi zwiększenia dostępności UMCS dla osób z niepełnosprawnościami. Jeden z nich to **Strategia Odpowiedzialności Społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**, drugi to **Strategia Uniwersalnego Projektowania na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**. Pierwsza strategia pn. Świadomie i odpowiedzialnie – edukacja w różnorodności opisuje m.in. cele główne i szczegółowe, zasady oraz sposób ich realizacji w sytuacjach kryzysowych, komunikacje w sytuacjach zagrożeniu życia i zdrowia, sposób podejmowania i doskonalenia zmian organizacyjnych w UMCS jako miejsca otwartego i przyjaznego dla osób z niepełnosprawnościami, w tym tworzenia odpowiedniej kultury organizacyjnej, przyjęcia zasad m.in. w zakresie niwelowanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacji, zrównoważonego rozwoju, kreowania pozytywnego wizerunku UMCS. Natomiast Strategia Uniwersalnego Projektowania opisuje koncepcję kształtowania uczelnianej przestrzeni pod względem dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej oraz w zakresie projektowania uniwersalnego w dydaktyce akademickiej w sposób zapewniający równy dostęp zarówno dla osób z niepełnosprawnością, jak i innych grup defaworyzowanych w społeczeństwie.

Dokumenty zostały wprowadzony zarządzeniami Rektora UMCS, tj.: [Zarządzeniem Nr 71/2022 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 7 lipca 2022 r. w sprawie wprowadzenia Strategii Odpowiedzialności Społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#) oraz [Zarządzeniem Nr 77/2022 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 8 września 2022 r. w sprawie wprowadzenia Strategii Projektowania Uniwersalnego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#). Dodatkowo przygotowano broszury informacyjne dotyczące obu tych dokumentów. Opracowanie tych dokumentów jest również wyrazem społecznej odpowiedzialności UMCS

Studenci mają również dostęp do publikacji na stronie UMCS ukierunkowanych na podnoszenie jakości funkcjonowania społeczności akademickiej. Są to: [poradnik antydyskryminacyjny](#) „Szanuję siebie, akceptuję innych”, opracowany w ramach wdrażania Strategii HR Excellence in Research na UMCS, którego celem jest zwiększenie świadomości, poczucia bezpieczeństwa członków społeczności akademickiej, jak również zapewnienie wysokich standardów antydyskryminacyjnych na UMCS oraz [Broszura Savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami](#), której celem jest dostarczenie praktycznej wiedzy na temat właściwych sposobów zachowania w stosunku do osób z różnymi niepełnosprawnościami. Na Uniwersytecie wdrażany jest także [Plan Równości Płci](#).

Ważnym aspektem wsparcia studentów na Wydziale jest **dostosowanie organizacji studiów do indywidualnych potrzeb studenta**. Osoby z niepełnosprawnością, jak również osoby studiujące na co najmniej dwóch kierunkach, odbywające część studiów poza uniwersytetem, wychowujące dzieci, korzystające z urlopu ze względów zdrowotnych, szczególnie zaangażowane w działalność na rzecz środowiska akademickiego, pracujące lub w innych uzasadnionych przypadkach mogą ubiegać się o [Indywidualną Organizację Studiów \(IOS\)](#). IOS obejmuje każdorazowo okres nie dłuższy niż rok akademicki i polega na ustaleniu indywidualnych terminów i sposobów realizacji obowiązków wynikających z planu studiów i programu kształcenia). W roku akademickim 2021/2022, gdy kształcenie miało ponownie w znacznej mierze formę stacjonarną z IOS skorzystało 15 studentek i studentów kierunku Pedagogika specjalna.

Na Wydziale realizowane są również studia według indywidualnego programu w tym planu studiów, które zapewniają osiągnięcie przez studenta wszystkich efektów uczenia się zatwierdzonych dla danego kierunku studiów oraz uwzględniają dodatkowe indywidualne zainteresowania studenta. Zasady kształcenia w ramach [Indywidualnego Programu Studiów](#) w tym Planu Studiów obowiązujące na Wydziale zostały określone w odrębnym dokumencie dostępnym na stronie Wydziału.

Wsparcie studentów w procesie uczenia się przybiera na Wydziale różnorodne formy, uwzględniające zróżnicowane potrzeby studentów i ich zdolności. Przede wszystkim, wszyscy studenci mogą korzystać z **konsultacji naukowych**. Każdy nauczyciel akademicki jest zobowiązany do odbywania konsultacji dla studentów, odpowiednio 1 godzina obowiązkowych konsultacji w formie stacjonarnej i 1 - w formie zdalnej, po uprzednim zgłoszeniu przez studenta takiej potrzeby drogą mailową. Terminy konsultacji są ustalane na początku każdego semestru, a informacja o nich jest zamieszczana w formie ogłoszeń w miejscu ich odbywania i dodatkowo na stronie internetowej w profilu osobowym każdego nauczyciela akademickiego. Warto zaznaczyć, że większość pracowników dostępna jest dla studentów również poza wyznaczonymi godzinami konsultacji i służy pomocą w procesie osiągania efektów uczenia się w czasie dostosowanym do potrzeb studenta, co jest doceniane w ankietach studenckich. Program studiów

zapewnia studentom możliwość **rozwoju swoich zainteresowań naukowych** poprzez prawo wyboru w toku studiów specjalności, wykładów fakultatywnych i ogólnouniwersyteckich, a także wyboru miejsca realizowania praktyk zawodowych, które umożliwiają im poznanie praktycznych aspektów wiedzy zdobywanej podczas zajęć na Uczelni i przygotowują do przyszłej pracy zawodowej.

W programie studiów znajduje się **blok zajęć fakultatywnych**, które umożliwiają realizację bardziej sprofilowanej i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, uwzględniające zainteresowania i pasje studentów. Na kierunku Pedagogika specjalna – studia II stopnia są to fakultety psychoedukacyjne, fakultety inter- i intradyscyplinarne, a także specjalnościowe. W latach 2019-2023 przygotowano dla studentów tego kierunku następujące zajęcia fakultatywne:

- Wizerunek osób z niepełnosprawnością w mediach,
- Praca penitencjarna z wybranymi grupami skazanych,
- Problemy współczesnego społeczeństwa informacyjnego,
- Społeczna i rodzinna readaptacja byłych więźniów,
- Praca z rodziną dziecka z trudnościami wychowawczymi,
- Wprowadzenie do psychologii i pedagogiki mediów,
- Resocjalizacja nieletnich w warunkach wolnościowych w Polsce i na świecie,
- Profilaktyka wypalenia zawodowego - jak chronić siebie pomagając innym,
- Pedagogika kreatywności,
- Zaburzenie lękowe u dzieci i młodzieży,
- Zaburzenie komunikacji językowej u osób niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- Praca z dzieckiem z zaburzeniami mowy,
- Wprowadzenie do psychologii i pedagogiki mediów,
- Uzależnienia behawioralne,
- Wybrane aspekty pracy penitencjarnej,
- Percepcja wzrokowa człowieka,
- Inkluzja społeczna i edukacyjna,
- Młody nauczyciel – teoria versus praktyka,
- Praca socjalna i pomoc postpenitencjarna,
- Alternatywne sposoby wykonywania kary pozbawienia wolności,
- Komunikacja interpersonalna,
- Neuropsychologia emocji.

Studenci mogą także wybierać seminaria dyplomowe kierując się swoimi zainteresowaniami. Zgodnie z przyjętymi na Wydziale zasadami dyplomowania, przy formułowaniu tematu pracy dyplomowej student w porozumieniu z opiekunem naukowym uwzględnia specyfikę kierunku studiów i/lub specjalności, własne zainteresowania i preferencje, dostępność i charakter źródeł związanych z tematyką badawczą oraz specyfikę badawczą opiekuna i Katedry. SeminaRIA realizowane są w małych grupach (zazwyczaj 6-9 osobowych) zapewniających bezpośredni kontakt studenta z opiekunem i rzeczywiste merytoryczne wsparcie w realizacji pracy dyplomowej. Dzięki szerokiej współpracy Wydziału z otoczeniem zewnętrznym, studenci w ramach seminarium dyplomowego prowadzą badania w różnych placówkach oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych czy terapeutycznych, co pozwala im nie tylko na realizację zadań w ramach pracy dyplomowej, ale także ułatwia wejście w rolę zawodową. Często, już jako absolwenci Wydziału, prezentują wyniki swoich badań na konferencjach naukowych lub publikują je w czasopismach naukowych.

Studenci w trakcie studiów zachęceni są do podejmowania **własnych projektów badawczych lub angażowani są w projekty realizowane przez nauczycieli akademickich**. Infrastruktura badawcza znajdująca się na Wydziale (**Laboratorium Badawczo-Dydaktyczne** w Instytucie Psychologii, **NEUROEDULAB** w Instytucie Pedagogiki), a także dostępne oprogramowanie i zaplecze IT (np. programy do analiz statystycznych min. SPSS, platforma Moodle, MS Teams) wykorzystywane są przez studentów podczas realizowania badań w ramach prac dyplomowych oraz projektów naukowych koordynowanych przez pracowników. Rezultatem są własne publikacje studentów, współautorstwo prac oraz wystąpienia na konferencjach studenckich. Na przykład w ramach publikacji pod redakcją dr hab. Anny Prokopiak Osoby z autyzmem w biegu życia, Wyd. UMCS, 2019.

Wsparcie studentów w rozwoju swoich zainteresowań naukowych odbywa się również w ramach **kół naukowych**. Jest to bardzo efektywna i lubiana przez studentów droga zaangażowania się w badania naukowe oraz życie Wydziału.

Studenci kierunku Pedagogika specjalna - studia II stopnia zrzeszeni są w dwóch kołach naukowych: **Kole Naukowym Pedagogów Specjalnych im. Prof. Zofii Sękowskiej** oraz **Kole Naukowym Twórczych Pedagogów Resocjalizujących**.

Wsparcie organizacyjne i merytoryczne Koła Naukowego Pedagogów Specjalnych im. Prof. Zofii Sękowskiej zapewnia powołany przez Dziekana opiekun – dr hab. Anna Prokopiak. Ważnym elementem aktywności Koła są działania popularyzujące wiedzę na temat pedagogiki specjalnej oraz działania mające na celu samodoskonalenie i własny rozwój członków Koła (np. seminarium Responsywność w terapii dziecka z autyzmem, którego prelegentami byli: Eric de Labarthe, współtwórca i instruktor Metody 3i z Autisme Espoir Vers l'École (AEVE) z Francji, dr Simon Procter, dyrektor programu kształcenia 27 muzykoterapeutów w Nordoff-Robbins Music Therapy Center w Londynie, Urszula Szrednicka, terapeuta i superwizor metody wideotreningu komunikacji z Maltańskiego Centrum Pomocy Niepełnosprawnym Dzieciom i Ich Rodzinom z Krakowa, Kamil Łodziński ze Specjalnej Społecznej Szkoły Podstawowej i Gimnazjum „Zakątek” w Poznaniu prezentujący metodę The Growth through Play System – 14 października 2016 r.; seminarium z Kelly Hunter, aktorką teatru szekspirowskiego w Londynie i autorką metody pracy z dziećmi ze spektrum autyzmu The Hunter Heartbeat Method oraz z jej asystentem Quim Avila Conde; uczestnikami spotkania byli również: Antoni Bohdanowicz – osoba ze spektrum autyzmu, autor bloga JAsperger oraz Ewa Furgał – osoba ze spektrum autyzmu, autorka bloga Dziewczyna w spektrum, edukatorka antydyskryminacyjna i działaczka feministyczna – 26 kwietnia 2019 r. W swej działalności Koło prowadzi szeroką współpracę z instytucjami otoczenia zewnętrznego, np. badania w działaniu na terenie Domu Pomocy Społecznej w Matczyni czy wolontariat w ramach działań Fundacji Alpha.

Opiekunem Koła Naukowego Twórczych Pedagogów Resocjalizujących jest dr Katarzyna Korona. Ma ono na celu popularyzowanie wiedzy na temat resocjalizacji w warunkach zakładowych i wolnościowych a także rozwijanie zainteresowań studentów związanych z pedagogiką resocjalizacyjną i rozwijanie ich warsztatu metodycznego poprzez praktyczne działania na terenie różnych placówek o profilu resocjalizacyjnym. Koło realizuje 12 projektów o charakterze cyklicznym, które dzięki formie warsztatowej cieszą się ogromnym zainteresowaniem ich uczestników. W ostatnim czasie Koło zrealizowało ponadto dwa duże projekty: „Socjoterapia w resocjalizacji penitencjarnej” oraz Skuteczność arteterapii w resocjalizacji penitencjarnej skazanych odbywających karę po raz pierwszy”. Pierwszy z nich realizowany w terminie 12.2021-12.2022 w pierwszej edycji programu Ministra Edukacji i Nauki „Studenckie koła naukowe tworzą innowacje” obejmował przeprowadzenie cyklu zajęć

socjoterapeutycznych (z elementami arteterapii) według programu autorstwa opiekuna Koła- dr Katarzyny Korony pt. „Ja wśród innych” w 4 grupach osób skazanych w Areszcie Śledczym w Lublinie i Zakładzie Karnym w Opolu Lubelskim. Drugi natomiast, realizowany od września 2021 do lutego 2023, zakładał stworzenie grupy artystycznej na terenie jednostki penitencjarnej (zakładu karnego), umożliwiając studentom koła systematyczną pracę warsztatową ze skazanymi (odbywającymi karę po raz pierwszy) i przeprowadzenie badań naukowych dotyczących skuteczności podejmowanych działań. Zajęcia warsztatowe prowadzone były w oparciu o autorskie scenariusze. Koło podejmuje się także organizacji konferencji naukowych i wystaw, których celem jest m.in. zmiana wizerunku osoby, która weszła w konflikt z prawem. Obecnie, dzięki zaangażowaniu mediów i portali społecznościowych, aktywności podejmowane przez Koło mają zasięg ogólnopolski ([Profil Koła na FB](#)).

Oprócz działalności naukowej koła włączają się również w organizację Drzwi Otwartych UMCS promujące Uczelnię, Wydział i poszczególne kierunki, zachęcając przyszłych kandydatów do aktywności w organizacjach studenckich i animując różne działania kulturalne, np. warsztat pokazujący odbiór świata przez osoby ze spektrum autyzmu. Efektem tych działań jest między innymi film promujący organizacje studenckie działające na Wydziale ([Organizacje studenckie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS](#)).

Działalność studenckich kół naukowych jest corocznie dofinansowywana z budżetu Wydziału na podstawie planów finansowych poszczególnych organizacji. Wsparcie finansowe zapewnia również funkcjonujący na UMCS **program grantowy** wspierający organizacje studenckie i koła naukowe. Studenckie koła naukowe korzystają corocznie z:

1. [Grantu Władz Rektorskich](#),
2. [Konkursu Grantowego Samorządu Studentów](#),
3. [Grantu Biura Promocji](#).

Studenci Wydziału mogą rozwijać nie tylko zainteresowania naukowe i kompetencje społeczne, ale również prowadzić aktywną działalność artystyczną, wolontarystyczną, czy sportową. Dzięki funkcjonującemu na UMCS **Programowi Dwutorowej Kariery UMCS** uzyskują wsparcie studenci o wybitnych osiągnięciach w wymiarze ogólnopolskim lub międzynarodowym.

Najlepsi studenci osiągający wysokie wyniki w nauce, posiadający wyróżniające się osiągnięcia naukowe, artystyczne i organizacyjne nagradzani są każdego roku **stypendiami Rektora UMCS**, a także **stypendium Ministra**. W latach 2019-2022 stypendia Rektora otrzymało 25 studentek i studentów kierunku Pedagogika specjalna.

Wsparciem dla najlepszych studentów i doktorantów jest również stypendium za wyniki w nauce z **Własnego Funduszu Stypendialnego** przyznawane oddzielnie dla studentów I roku oraz pozostałych lat. Wśród działań motywujących studentów do uzyskiwania wysokich wyników w nauce oraz podwyższania i rozwoju własnych kompetencji należy odbywający się corocznie **konkurs o tytuł Najlepszego Absolwenta Wydziału Pedagogiki i Psychologii** oraz **Najlepszego Absolwenta UMCS**.

Wydział wspiera **mobilność krajową i międzynarodową studentów** w ramach **programów studenckiej wymiany krajowej - MOST** oraz mobilności międzynarodowej - **ERASMUS+** (dokładny opis zawarto w Kryterium 7).

Niezwykle ważnym elementem wsparcia studentów jest pomoc we **wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji** oraz **rozwój przedsiębiorczości**. Na UMCS sprawami tymi zajmuje się **Biuro Rozwoju Kompetencji**, które przedstawia studentom aktualne oferty pracy w regionie, pośredniczy w zorganizowaniu dodatkowych praktyk studenckich i staży,

organizuje szereg warsztatów i szkoleń (Sztuka negocjacji integracyjnych w biznesie, Ranga relacji w branży rozrywkowej i kreatywnej, Blaski i cienie prowadzenia własnego biznesu, Elementy humanistyczne w komunikacji formalnej, Czy da się wycenić przyjaźń? - klient, fan, przyjaciel i ich wpływ na konwersję w sklepach, Budowanie marki osobistej w mediach społecznościowych, Autoprezentacja – dobrze zrobiona, buduje zdrowe relacje), a także udziela porad zawodowych i psychologicznych. Pośredniczy przez to w rozwoju zawodowym studentów i absolwentów, kształtując umiejętności niezbędne do wejścia na rynek pracy. W UMCS realizowany jest nowatorski program kreowania przedsiębiorczości akademickiej **Akademia Przedsiębiorczości UMCS**, którego celem jest wykształcenie profesjonalistów gotowych do realizacji swoich pomysłów biznesowych oraz przygotowane do pełnienia roli liderów w różnego rodzaju instytucjach i przedsiębiorstwach Biuro Rozwoju Kompetencji UMCS, wspólnie z Telewizją Akademicką TV UMCS oraz Akademickim Radiem Centrum realizuje program pt. **Akademicki Kwadrans Przedsiębiorczości**, w którym co tydzień publikowany jest wywiad z wybitnymi teoretykami i praktykami z zakresu ekonomii oraz zarządzania. Studentki i studenci Wydziału mają także możliwość podejmowania różnorodnych **aktywności kulturalnych**. Studenci Pedagogiki specjalnej zrzeszeni w kołach naukowych organizują Mikołajki oraz zabawy choinkowe i karnawałowe dla dzieci. Czynnie włączają się również w **akcje społeczne i charytatywne** (m.in. zbiórki rzeczowe dla dzieci z domów dziecka, wsparcie uchodźców z Ukrainy, Szlachetna Paczka). Studenci Wydziału wspólnie z Zespołem Chatki Żaka zorganizowali **zajęcia dla dzieci i młodzieży z Ukrainy** (zajęcia plastyczne, ruchowe, animacje dla dzieci, nauka języka polskiego), udzielali również wsparcia oraz organizowali warsztaty psychoedukacyjne dla młodzieży i dorosłych. Działalność ta ma przede wszystkim kształtować ich gotowość do działań na rzecz Drugiego, rozwijać kompetencje niezbędne w pracy pedagoga.

Wsparcie organizacyjne i administracyjne w zakresie skutecznej realizacji zadań związanych z przebiegiem studiów oraz dostosowaniem go do indywidualnych potrzeb i zainteresowań studentów, a także w zakresie rozwiązywania sytuacji problemowych zapewnia funkcjonujący w strukturze władz Wydziału Prodziekan ds. studentów. Studenci, na drodze formalnej kierują do Prodziekana wnioski wykorzystując dostępne na stronie Wydziału wzory pism, zaś od roku akademickiego 2022/2023 wykonują to za pośrednictwem modułu „Podania” dostępnego w systemie USOS, co znacznie usprawnia procedurę wnioskowania. Studenci mają również zapewniony bezpośredni kontakt z Prodziekanem na cotygodniowych stacjonarnych dyżurach dziekańskich jak również cotygodniowych dyżurach zdalnych odbywających się w godzinach popołudniowych, umożliwiających kontakt studentom studiów niestacjonarnych oraz osobom pracującym. Prodziekan ds. studenckich ściśle współpracuje z opiekunami organizacji studenckich oraz opiekunami wyznaczonymi dla każdego roku studiów na poszczególnych kierunkach.

Istotnym wsparciem dla studentów są funkcjonujące na Wydziale **kanały informacyjne**. Na stronie Wydziału, w zakładce STUDENT znajdują się wszystkie najważniejsze informacje z zakresu kształcenia, organizacji studiów, pomocy materialnej, wsparcia psychologicznego, ale również działalności naukowej i funkcjonowania organizacji studenckich oraz wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Bieżące, „pilne” wiadomości (np. rozkłady zajęć, zarządzenia i komunikaty Dziekana w sprawie organizacji zajęć czy sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej, harmonogram wnioskowania o stypendium Rektora, ogłoszenia w sprawie stypendiów zewnętrznych) umieszczane są na stronie wydziałowej w aktualnościach, zaś dodatkowym kanałem informacyjnym jest konto facebookowe Rady Wydziałowej Samorządu Studentów

WPiP oraz indywidualne konta studentów, na które pilne informacje przekazywane są za pośrednictwem systemu USOS.

Studenci Wydziału mają realny wpływ na przebieg i program studiów, a także warunki, w których odbywa się kształcenie. Dzieje się to między innymi poprzez ich udział w posiedzeniach organów kolegialnych Uniwersytetu, dziedzinowych kolegiach dydaktycznych, w pracach [Kolegium Dziekańskiego](#), [Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia](#), [Zespołów Programowych](#) dla poszczególnych kierunków, a także w Wydziałowej Komisji Stypendialnej.

Studenci mają również możliwość anonimowego udziału w przeprowadzanych pod koniec każdego semestru ogólnouczelnianych ankietach dotyczących jakości realizowanych zajęć. Wnioski z ankiet prezentowane są i omawiane przez Dziekana na ogólnym spotkaniu pracowników Wydziału, zaś w przypadkach nauczycieli akademickich otrzymujących niskie oceny lub krytyczne komentarze odbywają się rozmowy z Dziekanem i Prodziekanami, ukierunkowane na określenie konkretnych działań umożliwiających poprawę sytuacji. W przypadku braku poprawy jakości realizowanych zajęć, ich prowadzenie powierzane jest innemu pracownikowi. Wiosną 2020 roku, Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia UMCS przeprowadziło ankietę wśród studentów dotyczącą kształcenia zdalnego na poszczególnych wydziałach. Jej wyniki zostały przeanalizowane przez Kolegium Dziekańskie i przedstawione pracownikom. Uwagi przekazane przez studentów przyczyniły się do wprowadzenia przez władze Wydziału wielu rozwiązań w celu poprawy jakości prowadzonych zajęć zdalnych. Między innymi rozbudowano system wsparcia pracowników w zakresie prowadzenia zajęć na Wirtualnym Kampusie UMCS (WK) poprzez opracowanie szeregu [instrukcji tworzenia i realizacji kursów na WK](#), wprowadzono obowiązkową zasadę realizowania zajęć w formie synchronicznej na platformie Moodle (awaryjnie MTeams), a także powołano **grupę merytorycznego wsparcia koleżeńskiego „4P SUPPORT TEAM”** w zakresie prowadzenia i uatrakcyjnienia zajęć zdalnych z wykorzystaniem WK.

Na przełomie listopada i grudnia 2020 r. odbyły się spotkania władz dziekańskich ze starostami poszczególnych lat i kierunków studiów. Studenci zdecydowanie dostrzegli poprawę zajęć zdalnych prowadzonych w nowym semestrze w stosunku do semestru letniego 2019/2020. Podkreślali przewagę zajęć realizowanych w formie wideokonferencji i taką formę uważali za najbardziej skuteczną. Wskazali również na cykliczność i planowość odbywanych zajęć jako pozytywne aspekty, działające motywująco, poprawiające organizację pracy, stymulujące do większej samodyscypliny i systematyczności. Podkreślali, że obecnie liczne zajęcia realizowane są z wykorzystaniem różnorodnych materiałów i form aktywizujących, co zwiększa ich atrakcyjność i zdecydowanie poprawia efektywność procesu dydaktycznego. Niektórzy wskazali również pozytywne strony pracy w małych grupach. Studenci zwrócili uwagę na poprawę komunikacji między studentami a wykładowcami.

Studenci wyrażają również swoją opinię w wewnętrznych ankietach dotyczących warunków studiowania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. [Wyniki ankiet dotyczących oceny funkcjonowania dziekanatu oraz oceny infrastruktury](#) (oddzielnie dla siedziby Instytutu Psychologii i Instytutu Pedagogiki) są prezentowane na Kolegium dziekańskim, a także omawiane z Kierownikiem ds. administracji. Wnioski płynące z ankiet są podstawą wprowadzanych na Wydziale zmian (np. pojawienie się punktów gastronomicznych, dekoracje budynków).

Ciałem reprezentującym studentów jest Samorząd Studentów, zaś na Wydziale Rada Wydziałowa Samorządu Studentów (RWSS). Pełni ona bardzo ważną rolę, dbając o interesy studentów i zapewniając ich wpływ zarówno na proces kształcenia, warunki studiowania, jak i rozwiązywanie sytuacji problemowych z udziałem studentów. RWSS opiniuje programy studiów, opiekunów pierwszych lat, jak też wnioski dotyczące kształcenia, a także przeprowadza studenckie ankiety. Zapewnia wsparcie organizacyjne i formalne dla naukowych i kulturalnych inicjatyw studenckich, pomaga w zdobywaniu środków na różne projekty studenckie, dba o integrację studentów Wydziału poprzez organizację różnych wydarzeń wydziałowych (np. konkurs fotograficzny, konkurs poetycki, koncert noworoczny) oraz promocję wydarzeń ogólnouczelnianych (Adapciak, Zimowisko). RWSS poprzez **media społecznościowe** dodatkowo ułatwia studentom dostęp do aktualnych i ważnych dla nich informacji. RWSS, podobnie jak studenckie koła naukowe działające na Wydziale, otrzymuje systematyczne wsparcie finansowe władz dziekańskich, jak też Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów.

System wsparcia studentów funkcjonujący na Wydziale podlega stałemu monitorowaniu przez Kolegium Dziekańskie i władze dziekańskie. Na bieżąco analizowane są wnioski i propozycje zgłaszane przez RWSS, przedstawicieli studentów zasiadających w zespołach i komisjach działających na Wydziale, jak też opiekunów roku i pracowników dziekanatu. Propozycje studentów są uwzględniane przez władze Wydziału w miarę możliwości organizacyjnych i formalnych, elastycznie z uwzględnieniem istniejącej sytuacji społecznej i edukacyjnej.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Dostęp do informacji dotyczących kierunku Pedagogika specjalna cechuje szybkość, aktualność i otwartość. Komunikacja przebiega sprawnie dwoma kanałami: osobowym i elektronicznym.

Kanał osobowy oznacza przekazywanie w formie ustnej lub pisemnej różnych informacji interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym. W razie potrzeby informacje przekazywane są przez osoby wskazane przez Dziekana Wydziału lub niego samego. Dotyczą one różnych spraw. Niektóre z nich mają charakter cykliczny, np. spotkanie inauguracyjne nowego roku akademickiego (koniec września), którego celem jest podsumowanie roku poprzedniego i zaplanowanie kolejnego, a niektóre wynikają z aktualnych potrzeb, np. przekazanie informacji o przejściu na kształcenie zdalne w marcu 2019 r. Studenci najczęściej kanałem osobowym uzyskują informacje od: opiekunów roku, opiekunów praktyk, opiekunów kół naukowych, Prodziekana

ds. studenckich, koordynatorów ds. Erasmusa i współpracy międzynarodowej, nauczycieli akademickich pełniących dyżur stacjonarny raz w tygodniu oraz pracowników dziekanatu stale pozostających do ich dyspozycji. Interesariusze zewnętrzni (wśród nich są nasi absolwenci) w kontakcie bezpośrednim mają dostęp do informacji związanych z kierunkiem: pedagogika specjalna, na przykład podczas stacjonarnych spotkań zespołu programowego Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (WZJK), corocznych i okolicznościowych spotkań organizowanych z nimi przez Dziekana lub Pełnomocnika ds. Współpracy z Otoczeniem Zewnętrznym, spotkań z praktykodawcami. Poza tym opracowywane są ulotki, foldery, prezentacje dotyczące kierunku: pedagogika specjalna, które mają służyć przede wszystkim naszym kandydatom na studia (Drzwi Otwarte, spotkania w placówkach interesariuszy zewnętrznych i w siedzibie Wydziału, przy okazji realizacji wspólnych przedsięwzięć). Ważne informacje o funkcjonowaniu UMCS, w tym kierunków realizowanych na Wydziale, przekazywane są w „Wiadomościach Uniwersyteckich” (czasopiśmie wydawanym m.in. w formie papierowej).

Drugi kanał, mający charakter wyłącznie elektroniczny, jest zdecydowanie bardziej rozbudowany i obejmuje wiele różnorodnych form przekazu medialnego (strona internetowa UMCS i Wydziału, Centrum Prasowe – codzienna elektroniczna dystrybucja informacji o UMCS ukazujących się w prasie i na portalach informacyjnych, [Telewizja Akademicka TV UMCS](#), [Akademickie Radio Centrum](#), [Wiadomości Uniwersyteckie – wydanie elektroniczne](#), [Wydawnictwo UMCS – publikacje informacyjne](#), [Facebook strona UMCS i Wydziału](#), [LinkedIn](#), [Instagram](#), [YouTube – kanał UMCS i Wydziału](#)).

o [Strona internetowa UMCS](#) jest podstawowym źródłem informacji o studiach na Uniwersytecie. Wszyscy interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni mają dostęp do aktualności. Poza tym każdy z nich ma własną przestrzeń wirtualną. Kandydaci mają całoroczny dostęp do [informacji dotyczących oferty dydaktycznej, sposobie prowadzenia rekrutacji, wymaganych dokumentach, informacji o Drzwiach Otwartych, materiałów informacyjnych, danych kontaktowych](#). Studenci posiadają własną zakładkę, z której czerpią aktualne informacje na wszystkie tematy, które ich dotyczą: kształcenia stacjonarnego i zdalnego, spraw organizacyjnych, socjalnych, wymiany studenckiej, aktywności naukowej, organizacji studenckich, rozwoju kompetencji i kariery zawodowej, czasu wolnego oraz szeroko rozumianego wsparcia. Dodatkowo doktoranci pozyskują wiedzę z zakładki [„Szkoły Doktorskie”](#) dedykowanej zarówno kandydatom, jak i studentom. Absolwenci na bieżąco informowani są m.in. o: [absolutoriach, Programie Absolwent UMCS, ofertach edukacji i pracy, możliwościach rozwoju kompetencji, konkursach](#). Studenci, absolwenci, pracodawcy i kandydaci mają również [dostęp do wszystkich niezbędnych informacji na temat oferowanych studiów podyplomowych i Uniwersytetu III Wieku](#).

Kolejna zakładka [„Pracownik”](#) dedykowana jest nauczycielom akademickim, w której odnajdują wszelkie cenne informacje na temat: ich pracy dydaktycznej, badawczej, rekreacji i czasu wolnego, spraw socjalnych i kadrowych, obsługi systemów informatycznych, kształcenia zdalnego, współpracy międzynarodowej, zasad BHP, wsparcia. Kolejna grupa interesariuszy, tj. pracodawcy, partnerzy korzystają z informacji znajdujących się w zakładce [„Biznes”](#). Dlatego wiedzą, w jaki sposób mogą nawiązać z Uniwersytetem współpracę oraz jak ją rozwijać. Wszyscy interesariusze mają stały dostęp do [informacji o Lublinie](#) i [usługach IT w UMCS](#).

W kontekście jakości kształcenia istotne informacje znajdują się w zakładce [„Kształcenie i obsługa studiów”](#) i [„System Jakości Kształcenia”](#).

Poza tym pracownicy Uniwersytetu posiadają swoje profile, na których zamieszczane są główne informacje o nich, ich dorobku naukowym, dydaktycznym oraz dane do kontaktu, w tym link do konsultacji zdalnych, na które umawiają się z danym pracownikiem UMCS zainteresowani spotkaniem, w konkretnym terminie.

- o [Strona internetowa Wydziału Pedagogiki i Psychologii](#) jest przeznaczona dla wszystkich interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych Wydziału. W osobnych obszarach każdy z nich uzyskuje aktualne informacje na interesujące ich tematy. Do Kandydatów skierowana jest zakładka „Rekrutacja” z odniesieniem do strony: <https://rekrutacja.umcs.pl/#>) oraz „Prezentacja kierunków studiów”. Pracownicy mają na bieżąco zamieszczone wszelkie informacje w zakładce „Pracownik”, studenci mogą skorzystać z zakładki „Student” , interesariusze zewnętrzni z zakładki „Pracodawca”, a absolwenci „Absolwent”. Poza tym wszyscy zainteresowani czerpią wiedzę o kierunku: pedagogika specjalna, studiach podyplomowych i doktoranckich z informacji zawartych w aktualnościach oraz innych zakładkach, w których znajdują wiele cennych wiadomości o: strukturze i działalności organizacyjnej i dydaktycznej Wydziału (w tym Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii), kształceniu zdalnym, bibliotece i wypożyczalni testów, współpracy międzynarodowej, działalności naukowej. W kontekście jakości kształcenia ważne informacje znajdują się w zakładce „Wydział” i „Jakość kształcenia”.

- o **Poczta uniwersytecka** – interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni przekazują sobie informacje przez pocztę uniwersytecką (korzystając z domeny emaila dla studentów i pracowników UMCS: @mail.umcs.pl).

- o [Uniwersytecki System Obsługi Studiów \(USOS\)](#) (także w wersji mobilnej) umożliwia szybki dostęp do najważniejszych informacji dotyczących kształcenia i obsługi studiów, w tym m.in. służy nawiązaniu kontaktu między studentami i nauczycielami akademickimi, zapewnia wgląd w sylabusy, oceny studentów, wyniki Ankiety Ocen Zajęć Dydaktycznych, wnioski do wypełnienia itd., protokoły z zajęć dla pracowników.

- o [System Obsługi Praktyk \(SOP\)](#) zapewnia komplementarną obsługę oraz źródło informacji dotyczące praktyk studenckich.

- o [Archiwum Prac Dyplomowych](#) jest zasobem skierowanym do pracowników. Jest źródłem informacji o pracach dyplomowych, ich recenzjach, raportach antyplagiatowych, ale także narzędziem pracy wykorzystywanym w procesie dyplomowania (na etapie: oceny pracy, ustalania wskaźnika plagiatu, egzaminu dyplomowego).

- o [Zintegrowany Informatyczny System Zarządzania Uczelnią \(SAP\)](#) przez pracowników jest wykorzystywany do samoobsługi w sprawach kadrowo-płacowych, socjalnych.

- o [System Obsługi Rekrutacji](#) jest skierowany do kandydatów, którzy uzyskują kompleksową wiedzę i obsługę planując i realizując proces rekrutacji na UMCS).

- o [Wirtualny Kampus \(WK\)](#) i [MS Teams \(MS T\)](#), pomimo że służyły interesariuszom do kontaktu i kształcenia od wielu lat (Wirtualny Kampus pełnił taką funkcję od 2004 r.), to zaczęły stanowić jedno z ważniejszych narzędzi w czasie trwania pandemii. WK jest dziełem programistów Uniwersyteckiego Centrum Zdanego Nauczania i Kursów Otwartych. Umożliwia on prowadzenie zajęć w trybie synchronicznym i asynchronicznym, komunikację nauczycieli akademickich ze studentami (np. forum, czat), organizowanie różnych form oceny studentów (np. zakładanie zdalnych testów), a także uczestniczenie w videokonferencji online dzięki modułowi BigBlueButton. Nauczyciele akademicy archiwizują prowadzone kursy m. in. wraz z prezentowanymi materiałami dydaktycznymi, logami uczestników, wynikami sprawdzianów

zdalnych i wytworami ich pracy stanowiącymi potwierdzenie zrealizowanych efektów uczenia się. W czasie pandemii i zagrożenia epidemiologicznego, ale nie tylko, WK jest wykorzystywany do organizacji spotkań Kolegium Dziekańskiego, WZJK, zespołów programowych i innych związanych z jakością kształcenia i obsługą studiów. MS T umożliwia sprawną organizację procesu kształcenia, planowanie harmonogramu spotkań, wielostronną komunikację w formie wideokonferencji, udostępnianie materiałów. Warto jednak podkreślić, że zdecydowana większość kursów zdalnych na Wydziale jest prowadzona na Wirtualnym Kampusie.

Wszystkie wymagane przepisami prawnymi dokumenty zamieszczone są na bieżąco w [bazie BIP](#).

Informacje przekazywane interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym są dostosowywane do grupy odbiorców. Oznacza to, że np. informacje skierowane do obywateli innych państw niż Polska są dostępne w języku angielskim, ukraińskim (np. informacje rekrutacyjne, poradnik antydyskryminacyjny), a osoby z niepełnosprawnościami czerpią niezbędne informacje z dodatkowych załączników, np. (<https://www.umcs.pl/pl/zespol-ds-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnościami,3222.htm>, <https://www.umcs.pl/pl/dla-osob-z-niepelnosprawnościami,147.htm>). W czasie pandemii UMCS i Wydział szczególnie zadbali o uaktualnianie informacji na temat kształcenia zdalnego (np. <https://www.umcs.pl/pl/ksztalcenie-na-odleglosc,20267.htm>, <https://www.umcs.pl/pl/organizacja-ksztalcenia-zdalnego-na-wydziale,19146.htm>) oraz [pandemii](#). Poza tym do przekazywania w sposób ustny lub pisemny informacji delegowane są odpowiednie jednostki administracyjne (np. [Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami i Wsparcia Psychologicznego](#), [Biuro ds. Obsługi Studiów i Studentów Zagranicznych](#)).

Studenci i pracownicy mają dostęp do darmowego Internetu (Eduroam), co umożliwia im szybkie pozyskiwanie pożądaných informacji oraz poszerzanie wiedzy podczas zajęć dydaktycznych (np. dostęp do materiałów dydaktycznych z WK, biblioteki). Mają również dostęp do Mobilnego USOS UMCS oraz aplikacji UMCS Guide dedykowanej studentom zagranicznym.

Ważną rolę w publicznym dostępie do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach pełnią portale społecznościowe w internecie, takie jak Facebook czy YouTube. Na Wydziale bieżące informacje są przekazywane przez [Facebook](#) (3400 obserwujących). Na kanale YouTube są zamieszczane relacje z wydarzeń uczelnianych, wydziałowych, studenckich a także promowane są kierunki studiów. Filmy promocyjne oraz relacje z uroczystości zamieszczone są na następującym kanale YouTube (zob. [przykładowy odnośnik](#)).

Strony oficjalne są administrowane przez pracowników UMCS (zwłaszcza tych delegowanych w tym celu przez Dziekana Wydziału) w konsultacji ze studentami i interesariuszami zewnętrznymi. Zatem, na bieżąco są one uzupełniane zgodnie z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych oraz potrzebami organizacyjnymi i wydarzeniami, które mają miejsce na UMCS i Wydziale. Na bieżąco monitorowane jest pozycjonowanie stron i serwisów dotyczących kształcenia i obsługi studiów na Wydziale na portalach społecznościowych i stronach internetowych. Na indywidualnych profilach, na stronach, są dostępne m.in. informacje dotyczące terminów konsultacji zdalnych i dyżurów pełnionych w poszczególnych pokojach przez pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry Psychopedagogiki Specjalnej i Socjopedagogiki Specjalnej z myślą o zainteresowanych kontaktem osobach, np. studentach

studiów stacjonarnych i niestacjonarnych kształconych na kierunku: pedagogika specjalna. Natomiast w zakładce „Dziekanat” Wydziału PiP zawarte są np. informacje dotyczące terminów dyżurów pełnionych przez pracowników Dziekanatu.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

W związku ze zmianami struktury organizacyjnej UMCS, zmianami Statutu i nowelizacją regulacji formalno-prawnych w UMCS, które nastąpiły po roku 2019 modyfikacji uległy między innymi uprawnienia zarządcze Dziekanów i Dyrektorów Instytutów. Badania naukowe zostały formalnie przesunięte do obszaru kompetencyjnego Dyrektorów Instytutów (kierują dyscyplinami) natomiast polityka kształcenia pozostała w gestii Dziekanów Wydziałów. Polityka jakości kształcenia prowadzona na Wydziale wpisuje się w strategię rozwoju UMCS oraz stanowi kontynuację założeń przyjętych w kolejnych okresach planowania. W roku 2012 przyjęto pierwszy kompleksowy dokument dotyczący długofalowej strategii rozwoju uczelni/wydziału (lata 2012-2021). Jego aktualizację wynikającą ze zmian formalno-prawnych funkcjonowania uczelni wyższych zaktualizowano [na lata 2015-2020 oraz na okres bieżący, tj. na lata 2021-2025](#). Sformalizowany system zapewnienia jakości kształcenia został wprowadzony na Wydziale w roku 2010. System zaktualizowano i rozbudowano w roku 2015. Obecne regulacje dotyczące polityki jakości kształcenia zgodnie ze strategią uczelni i Wydziału są dostosowane do warunków funkcjonowania uczelni wyższych obowiązujących po roku 2019. System jakości kształcenia na Wydziale jest cyklicznie aktualizowany i dostosowywany do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. W ramach obowiązującej strategii określone są cele polityki jakości kształcenia na poziomie taktycznym i operacyjnym, które mają swoje odzwierciedlenie w [obowiązujących w Ministerstwie Edukacji i Nauki, w uczelni i na Wydziale regulacjach oraz dokumentacji dedykowanej jakości kształcenia](#). Strategia rozwoju uczelni, a także polityka jakości kształcenia jest kaskadowana na poszczególne Wydziały oraz kierunki studiów.

Określenie standardów kształcenia, ich monitorowanie i stałe utrzymanie ich wysokiej jakości zapewnia Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zgodnie z wytycznymi zawartymi w:

- [UCHWALE Nr XXIV – 30.5/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia,](#)
- UCHWALE Nr XXIV – 30.6/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i doskonalenia programów studiów (<https://www.umcs.pl/pl/uchwaly-zarzadzenia-pisma-okolne,2499,uchwala-nr-xxiv-30-6-19-senatu-uniwersytetu-marii-curie-sklodowskiej-w-lublinie-z-dnia-16-pazdziernika-2019-r-w-sprawie-wytycznych-dotyczacych-wymagan-w-zakresie-tworzenia-i-doskonalenia-programow-studiow,82655.htm>)
- [UCHWALE Nr XXV – 19.28/22 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 28 września 2022 r. zmieniającej Uchwałę Nr XXIV – 30.6/19 Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 16 października 2019 r. w sprawie wytycznych](#)
- [ZARZĄDZENIU Nr 62/19 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowych zadań Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie](#)
- [ZARZĄDZENIU Nr 30/2020 Rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 22 kwietnia 2020 r. w sprawie prowadzenia badań jakości kształcenia w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.](#)

Wydział funkcjonuje zgodnie ze [Strategią UMCS 2021-2025](#) oraz [Strategią Rozwoju Wydziału](#). Mając na uwadze ciągle doskonalenie systemu oraz jego spójność z obecnie obowiązującymi aktami prawnymi dostosowuje się na bieżąco wypracowane wiele lat temu regulaminy i procedury.

Zadaniem Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) (Jest to komplementarny i przejrzysty zbiór świadomie zaplanowanych działań w zakresie poszczególnych obszarów procesu kształcenia, spójny z przyjętymi celami i strategią kształcenia) jest: podejmowanie i koordynacja działań mających na celu doskonalenie jakości kształcenia uwzględniające wszystkie kierunki, formy i poziomy kształcenia; dążenie do osiągnięcia przez wszystkich odbiorców oferty dydaktycznej możliwie najwyższych wyników kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, stosownych do określonych warunków społeczno-ekonomicznych, przy stałym wzmacnianiu potencjału naukowo-dydaktycznego UMCS. Doskonalenie jakości kształcenia na Wydziale przebiega cyklicznie. Planowane są działania służące zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia na podstawie analiz potrzeb rynku pracy, zmiany przepisów prawa, opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Pozytywnie zaopiniowane, a następnie zatwierdzone regulaminy, wytyczne, plany są wdrażane i stale monitorowane w kontekście procesu kształcenia i obsługi studentów, a wyniki monitoringu są na bieżąco analizowane. Uzyskane wyniki pozwalają na przygotowanie kolejnych planów z wymaganymi zmianami, udoskonaleniami, a także wdrażanie działań naprawczych, jeśli jest to konieczne.

W efekcie postępowania zgodnie z wytycznymi WSZJK zwiększa się konkurencyjność i przejrzystość oferty edukacyjnej na Wydziale. Absolwenci posiadają kwalifikacje pożądane na rynku pracy dzięki innowacyjnym programom kształcenia, w których łączona jest dydaktyka z badaniami naukowymi oraz praktyką zawodową. Stale doskonalona jest jakość kształcenia dzięki efektywnemu procesowi zarządzania, w którym ważne miejsce zajmują: diagnoza,

ewaluacja i modyfikacja z udziałem interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych oraz szybka interwencja podejmowana w sytuacjach trudnych (np. zmiana przepisów prawa, pandemia, wojna na Ukrainie).

Osiągnięcie tych efektów jest możliwe dzięki ściślejszej, owocnej współpracy Władz UMCS, Senatu UMCS, Dzielnicowych Kolegiów Dydaktycznych, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Biuro ds. Analiz Jakości Kształcenia, Rady Szkół Doktorskich, Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia (zob. [System Jakości Kształcenia UMCS](#)) z podmiotami bezpośrednio związanymi z Wydziałem. Nową inicjatywą jest coroczna organizacja Dnia Jakości Kształcenia UMCS, która w 2021 roku odbyła się pod hasłem „[Kompetencje nauczycieli a potrzeby studentów w czasach ciągłej zmiany](#)”.

Za nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem studiów: pedagogika specjalna zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów oraz dbałość o wysoką jakość kształcenia w różnych wymiarach odpowiada przede wszystkim Dziekan Wydziału oraz Prodzikan ds. jakości kształcenia, w ramach delegowanych mu zadań. Kolegium Dziekańskie jest organem doradczym i opiniującym, wspierającym Dziekana w realizacji jego zadań. W jego skład wchodzi: Prodzikan ds. jakości kształcenia, Prodzikan ds. studenckich, Dyrektor Instytutu Pedagogiki i Instytutu Psychologii, przedstawiciele Wydziałowego Samorządu Studentów (do roku 2022/23 również Samorządu Doktorantów). Dziekan Wydziału zaprasza również pracowników administracji i inne osoby, zgodnie z aktualnymi potrzebami. Skład ten umożliwia szybkie podejmowanie kluczowych decyzji, analizowanych z różnych perspektyw procesu jakości kształcenia. Na posiedzeniach Kolegium są opiniowane wszystkie ważne propozycje innowacji, zmian, oceny i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale (m.in. wprowadzanie i modyfikowanie regulaminów, zarządzeń, ogłoszeń Dziekana; zatwierdzanie nowych programów studiów i ewentualnych zmian programowych; przyznawanie nagród i wyróżnień dla studentów i pracowników, opracowanie strategii reagowania w sytuacjach kryzysowych, zatwierdzanie tematów prac dyplomowych, ustalanie limitów rekrutacyjnych, powoływanie członków zespołów i komisji, ustalanie zasad procesu dyplomowania, ustalanie wykazu przedmiotów, których niezaliczenie uniemożliwia wpis warunkowy, sporządzanie wykazu przedmiotów, na podstawie których wyliczana jest średnia ocen z przebiegu studiów itd.).

Na Wydziale prężnie działają następujące osoby, komisje i zespoły, wspierające Dziekana w realizacji zadań związanych z jakością kształcenia: prodziekan ds. jakości kształcenia, prodziekan ds. studenckich, kierownik administracji, Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, zespół programowy dla kierunku: pedagogika specjalna, kierownicy Katedr i Pracowni, Pełnomocnik ds. współpracy z otoczeniem zewnętrznym, koordynatorzy programu Erasmus+ i współpracy międzynarodowej, Wydziałowy Zespół ds. Dostępności dla Osób ze Szczególnymi Potrzebami, Wydziałowa Komisja Konkursowa „Złote Indeksy”, Wydziałowy Zespół ds. Sylabusów Przedmiotów, koordynatorzy przedmiotów, koordynator i opiekunowie praktyk zawodowych, opiekunowie roku, nauczyciele akademicki, studenci i interesariusze zewnętrzni.

Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia jest odpowiedzialny za sprawne funkcjonowanie WSZJK. We współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi dba o politykę jakości kształcenia zgodnie z misją i Strategią UMCS i Strategią rozwoju Wydziału. Między innymi: opiniuje programy studiów dla nowotworzonych kierunków oraz zmiany w programach dla kierunków istniejących; dokonuje analizy wyników ewaluacji

jakości kształcenia, proponuje działania naprawcze na podstawie wyników monitorowania procesu kształcenia, potrzeb rynku pracy, studentów i zmian prawnych, społeczno-gospodarczych.

Zespół Programowy odpowiada przede wszystkim za jakość programów studiów, w tym m.in.: za opracowanie i modyfikację koncepcji kształcenia, dokumentacji do nowopowstającego kierunku studiów oraz za wprowadzanie zmian w realizowanych programach studiów, zapewnienie monitoringu programu studiów, analizę efektów uczenia się, opiniowanie zmian merytorycznych w sylabusach, wsparcie promocji kierunku studiów. W realizacji tych zadań uczestniczą członkowie zespołu, w skład którego wchodzi pracownicy Wydziału, przedstawiciele studentów danego kierunku oraz interesariusze zewnętrzni.

Przewodniczący Zespołu Programowego nadzoruje jego pracę, a zwłaszcza zobowiązany jest do: reprezentowania Zespołu; opracowania koncepcji kształcenia na danym kierunku; organizowania spotkań Zespołu co najmniej raz w semestrze i wyznaczania osób odpowiedzialnych za przygotowanie protokołu z ich przebiegu; przydzielania zadań członkom Zespołu oraz kontrolowania ich wykonania; zgłaszania Dziekanowi i Prodzikanowi ds. Jakości Kształcenia propozycji zmian na danym kierunku studiów; inicjowania działań w Zespole dotyczących wprowadzania zmian w planach studiów; organizowania otwartych zebrań dotyczących kierunku studiów; gromadzenia informacji niezbędnych Zespołowi do realizacji zadań, w tym opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na temat określonego kierunku studiów; zarządzania procesem archiwizowania dokumentów potwierdzających efekty kierunkowe; przekazywania materiałów promocyjnych dla kierunku do zamieszczenia na stronie Wydziału i w Wiadomościach Uniwersyteckich; kierowania procesem przygotowania dokumentacji dotyczącej pracy Zespołu; gromadzenia dokumentacji dotyczącej pracy Zespołu; we współpracy z Prodzikanem ds. Jakości Kształcenia, do kierowania pracą Zespołu w procesie przygotowania raportu samooceny dla danego kierunku na potrzeby procesu akredytacji; hospitacji zajęć prowadzonych przez wykładowców spoza UMCS na danym kierunku studiów zgodnie z Regulaminem hospitacji zajęć dydaktycznych na Wydziale; wykonywania zadań Wydziałowej Komisji ds. potwierdzania efektów uczenia się; współpracy z Dziekanem Wydziału w procesie obsady zajęć na danym kierunku studiów.

Koordynatorzy przedmiotów odpowiadają za utrzymanie wysokiej jakości realizowanych przedmiotów, w tym m.in. za wprowadzenie sylabusu do USOS, przypisanie właściwych efektów uczenia się, zdefiniowanych dla przedmiotu jako całości oraz poszczególnych form zajęć w ramach przedmiotu zgodnie z Kartą Efektów Przedmiotu, ustalenia dotyczące skorelowanych z efektami uczenia się metod i kryteriów oceniania.

Koordinator i opiekunowie praktyk sprawują nadzór nad organizacją, przebiegiem, monitorowaniem i oceną [praktyk realizowanych przez studentów na kierunku: pedagogika specjalna](#).

Nauczyciele akademicki, zgodnie z programem studiów, efektami uczenia się i opracowanym sylabusem, prowadzą zajęcia dydaktyczne zgodnie z wysokimi standardami jakości kształcenia, wykorzystując aktywizujące metody kształcenia, łącznie z tymi zdalnymi. Omawiają ze studentami sylabusy, w tym warunki zaliczenia przedmiotu, efekty uczenia się i treści kształcenia. Wchodzi w skład różnych zespołów i komisji, które służą zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia na kierunku: pedagogika specjalna.

Studenci aktywnie uczestniczą w procesie podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale. Mają dostęp do programów kształcenia, efektów uczenia się, sylabusów, wyników ankiet i raportów ewaluacyjnych związanych z jakością kształcenia. Proponują zmiany w programach

studiów i organizacji procesu kształcenia. Dokonują oceny poziomu jakości procesu kształcenia. Ich przedstawiciele uczestniczą w Kolegium Dziekańskim, WZJK i zespole programowym. Studenci pozostają w stałym kontakcie z opiekunami roku, którzy ściśle współpracują z Prodziekanem ds. studenckich, szybko reagującym na wszelkie ich uwagi i podejmującym działania zaradcze w razie potrzeby.

Interesariusze zewnętrzni (wśród nich są również nasi absolwenci) wchodzi w skład WZJK, zespołu programowego. Opiniują nowopowstające programy studiów, zmiany programowe, efekty uczenia się i inne ważne dokumenty związane z jakością kształcenia. Uczestniczą w różnorodnych przedsięwzięciach dydaktycznych i naukowych (konkursach, konferencjach, projektach edukacyjnych itd.). Mają prawo do zgłaszania propozycji zmian w programach studiów, ich ewaluacji oraz inicjowania wydarzeń służących doskonaleniu jakości kształcenia.

Na Wydziale działa wiele innych zespołów i komisji powołanych w celu podnoszenia jakości kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna (zob. [odnośnik do zadań i regulaminów](#) oraz [członkowie tych zespołów i komisji](#)).

Niezwykle cenne doświadczenia dydaktyczne gromadzą nauczyciele akademicy i studenci, dzięki uczestnictwu w projektach dydaktycznych realizowanych na Wydziale, co niewątpliwie wpływa na podniesienie jakości kształcenia (pracownicy nabywają nowe kompetencje do prowadzenia zajęć). Wśród tych projektów można wyróżnić: Przedsiębiorcze Dzieciaki (laureat europejskiego konkursu [European Enterprise Promotion Awards](#), Innowacyjne Zasoby Edukacyjne w Kształceniu Zdalnym (projekt międzynarodowy),

[Edukacja Włączająca bez Granic – Polska-Islandia, Edukacja Włączająca bez Granic – Polska-Norwegia, Uniwersalność +, Doskonałość Dydaktyczna oraz Program Erasmus +](#), dzięki wymianie doświadczeń międzynarodowych. Poza tym członkowie WZJK i Zespołu Programowego uczestniczyli w dwudniowym szkoleniu w 2021 roku, dotyczącym oceny jakości kształcenia.

Projektowanie, monitorowanie programów studiów i dokonywanie w nich zmian stanowią zadania zespołu programowego. Corocznie realizowane programy są analizowane z uwzględnieniem: przepisów prawnych, potrzeb rynku pracy, opinii studentów, nauczycieli akademickich, absolwentów i interesariuszy zewnętrznych, praktykodawców. W razie konieczności, w sytuacjach nieprzewidzianych (np. pandemia), programy są analizowane kilkakrotnie. Wymagane zmiany są wprowadzane przez zespół do końca stycznia każdego roku, opiniowane przez WZJK i Kolegium Dziekańskie, Samorząd Studentów, interesariuszy zewnętrznych oraz zatwierdzone przez Dziekana Wydziału, opiniowane przez Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów i zatwierdzone przez Senat UMCS. Mając na uwadze kierunek Pedagogika specjalna dokonano następujących **zmian** w programach studiów w okresie obejmującym lata 2016-2022:

- o Zgodnie z przepisami prawnymi od roku akademickiego 2019-2020 wprowadzono pięcioletnie studia magisterskie stacjonarne i niestacjonarne z uwzględnieniem dwóch specjalności: edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną i terapia pedagogiczna, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i osób ze spektrum autyzmu. Resocjalizacja z socjoterapią nie jest specjalnością w programie studiów na kierunku: pedagogika specjalna, tak jak miało to miejsce w ubiegłych latach na studiach I i II stopnia.

- Zgodnie z zarządzeniem Rektora z początkiem roku akademickiego 2021/2022 zlikwidowano studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia, a więc we wskazanym czasie nie prowadzono już studiów I stopnia na kierunku Pedagogika specjalna.
- Zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami prawnymi, w okresie od 2016 roku do roku akademickiego 2020/2021 opracowano i realizowano programy na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia z uwzględnieniem specjalności: tyflopädagogika i oligofrenopedagogika, pedagogika resocjalizacyjna, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną (oligofrenopedagogika) i wczesna edukacja, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością sensoryczną (tyflopädagogika i surdopedagogika) i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.
- Zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami prawnymi, w okresie od 2016 roku do chwili obecnej opracowano i realizowano programy studiów stacjonarnych i niestacjonarnych II stopnia uwzględniające specjalności: specjalna terapia pedagogiczna z terapią procesów integracji sensorycznej, resocjalizacja z socjoterapią, edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (jedynie ta wymieniona jako ostatnia specjalizacja jest realizowana w ramach programów studiów II stopnia do końca bieżącego roku akademickiego, tj. do końca semestru letniego w roku akademickim 2022-2023).

Ważnym elementem analizy programów studiów są [Losy absolwentów](#), wnioski z corocznych spotkań z przedstawicielami otoczenia zewnętrznego, wnioski ze spotkań opiekunów roku ze studentami oraz władz Wydziału z pracownikami, organizowanych min. dwukrotnie w roku akademickim, analizy wyników osiąganych przez studentów w sesji zaliczeniowo-egzaminacyjnej i podczas egzaminu dyplomowego. Kolejnym istotnym elementem doskonalenia procesu kształcenia jest [analiza wyników Ankiety Ocen Zajęć Dydaktycznych i innych badań prowadzonych przez Wydział i Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów](#). Studenci na każdym poziomie kształcenia wypełniają po każdym semestrze Ankietę Ocen Zajęć Dydaktycznych w systemie USOS. Poza ocenami nauczycieli akademickich i prowadzonych przez nich zajęć (w skali od 1 do 6), możliwe jest zamieszczenie przez studentów komentarzy w postaci wypowiedzi otwartych. Zespół ds. Analiz Jakości Kształcenia opracowuje uzyskane wyniki, upublicznia (dokładniejsze informacje na ten temat są dostępne [tutaj](#)) i przekazuje do wiadomości Dziekana Wydziału, który pogłębia uzyskane wyniki, przedstawia je na Kolegium Dziekańskim i na zebraniu z nauczycielami akademickimi (w formie uogólnionej z proponowanymi rekomendacjami zaproponowanymi m.in. przez WZJK). Szczegółowe wyniki ankiety są przekazywane w formie elektronicznej poszczególnym nauczycielom akademickim. Osoby, które uzyskały niskie oceny od studentów, bądź komentarze zasługujące na uwagę, są zapraszane przez Dziekana Wydziału lub Prodziekana ds. studenckich na rozmowę, która ma na celu ustalenie działań naprawczych (np. dodatkowe hospitacje zajęć, propozycja szkolenia czy warsztatów).

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę: Uchwała Nr 690/2016 Prezydium PKA z dnia 8 grudnia 2016 r.

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	brak zaleceń	

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bogata, ponad pięćdziesięcioletnia tradycja Lubelskiej Szkoły Pedagogiki Specjalnej w zakresie podstaw teoretycznych, przygotowania kadry, rozwiązań programowo-metodycznych i praktycznych w kształceniu pedagogów specjalnych. 2. Duża skuteczność pracowników w pozyskiwaniu środków na realizację projektów dydaktycznych. 3. Zaawansowana współpraca z licznymi podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego służąca doskonaleniu procesu kształcenia, wymianie doświadczeń, działaniom badawczym. 4. Znakomita, nowoczesna infrastruktura Wydziału (także dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością), stosowanie najnowszych technologii oraz nowoczesnego wyposażenia sal dydaktycznych w sprzęt najnowszej generacji. 5. Zapewnienie odpowiednich warunków do prowadzenia przez studentów badań, poszerzania wiedzy i umiejętności nie tylko podczas zajęć objętych programem studiów, ale także w ramach kół naukowych, wyjazdów i konferencji oraz zapewnienie studentom wsparcia psychologicznego (rozbudowany system wsparcia). 	<p>Słabe strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zróżnicowana motywacja studentów do uczenia się, co utrudnia osiągnięcie efektów uczenia się (w tym szczególnie rozwijanie działalności naukowej) 2. Zbyt mała efektywność pracowników w pozyskiwaniu projektów oraz grantów naukowo-badawczych.

Czynniki zewnętrzne	<p>Szanse</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest spójna ze strategią rozwoju Lublina i regionu lubelskiego, co stwarza szanse na większe zapotrzebowanie rynku pracy na absolwentów kierunku Pedagogika specjalna. 2. Usytuowanie geograficzne Uniwersytetu stwarza naturalne możliwości do nawiązywania współpracy międzynarodowej w wymiarze dydaktycznym i naukowym. 3. Otwartość interesariuszy zewnętrznych na współpracę z Wydziałem i zgłaszane przez otoczenie społeczno-gospodarcze potrzeby organizowania wspólnych przedsięwzięć i projektów. 4. Wydział tworzy warunki dla rozwoju potencjału naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i administracyjnego pracowników, co sprzyja rozwojowi kadry i tym samym doskonaleniu oferty dydaktycznej. 	<p>Zagrożenia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Braki finansowe uniemożliwiają tworzenie mniejszych grup ćwiczeniowych, co utrudnia prowadzenie zajęć o charakterze warsztatowym. 2. Niski status społeczny zawodu pedagoga specjalnego, terapeuty może zmniejszać zainteresowanie studiami na kierunku Pedagogika specjalna i pracą w tych zawodach. 3. Łączenie przez studentów (także studiów stacjonarnych) nauki z aktywnością zawodową powoduje duże ich oczekiwania dotyczące elastyczności w organizacji i realizacji procesu dydaktycznego, a także zmniejsza utożsamianie się z byciem studentem i osłabia motywację do samokształcenia. 4. Niż demograficzny skutkujący malejącą liczbą kandydatów na studia. 5. letnie
---------------------	--	--

(Pieczęć uczelni)

.....

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki)

.....

(podpis Rektora)

Lublin, dnia ..... 2023 r.

UMCS
UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Spis treści

Tabela 1 . Liczba studentów ocenianego kierunku.....	106
Tabela 2 Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny	106
<i>Tabela 3.1 Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się - stacjonarne</i>	107
<i>Tabela 4. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się - niestacjonarne</i>	108
<i>Tabela 5. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Resocjalizacja z socjoterapią</i>	109
<i>Tabela 6 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020</i>	111
<i>Tabela 7 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne, specjalność Resocjalizacja z socjoterapią (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020</i>	112
<i>Tabela 8 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, niestacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)</i>	113
<i>Tabela 9 Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich/ Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela</i>	114
<i>Tabela 10. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych</i>	119

Tabela 13 . Liczba studentów ocenianego kierunku³

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I				
	II				
	III				
	IV				
II stopnia	I	50	0	50	0
	II	78	47	56	35
jednolite studia magisterskie	I				
	II				
	III				
	IV				
	V				
	VI				
Razem:					

Tabela 14 Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	...				
	...				
	...				

³ Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

II stopnia	2020	85	61	63	44
	2021	50	46	50	49
	2022	51	45	57	45
jednolite studia magisterskie	...				
	...				
	...				
Razem:					

Tabela 15.1 Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się - stacjonarne ⁴

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 sem./ 128ECTS/1230
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁵	990
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	33ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	71ECTS/630
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	Nie dotyczy
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	86ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	16ECTS

⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

⁵ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki) ⁶	240 godz.
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	0
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Zgodnie ze Standardami przygotowującymi do wykonywania zawodu nauczyciela nie więcej niż 25% punktów ECTS student może uzyskać podczas kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Nie dotyczy

Tabela 16. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się - niestacjonarne ⁷

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 sem./ 128ECTS/1230
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁸	990
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	33ECTS

⁶ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

⁷ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

⁸ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	71ECTS/630
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	Nie dotyczy
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	86ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	16ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki) ⁹	240 godz.
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	0
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
<p>Nie dotyczy</p> <p>1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.</p> <p>2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.</p>	<p>Nie dotyczy</p> <p>Zgodnie ze Standardami przygotowującymi do wykonywania zawodu nauczyciela nie więcej niż 25% punktów ECTS student może uzyskać podczas kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość</p>

Tabela 17. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) Specjalność Resocjalizacja z socjoterapią¹⁰

⁹ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

¹⁰ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	4 sem./ 120ECTS/990
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ¹¹	870
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	29ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	72 ECTS/555
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	Nie dotyczy
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	88ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	6ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki) ¹²	120
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	0
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	Zgodnie z Regulaminem organizacji zajęć dydaktycznych nie większa niż 60% ogólnej liczby godzin zajęć dydaktycznych określonych w programach studiów Nie dotyczy

¹¹ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

¹² Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Tabela 18 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)¹³

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
Metodologia badań społecznych	WY, CA	30	4
Konstruowanie procesu badawczego	CA	15	2
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	CA	30	3
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	CA	15	2
Diagnostyka psychopedagogiczna	CA	30	4
Edukacja szkolna	CA	15	2
Wychowanie zdrowotne	WY	15	2
Pedeutologia z deontologią zawodu	WY	15	2
Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej	WY, CA	60	5
Zaburzenia ze spektrum autyzmu	WY, CA	30	4
Ogólnorozwojowe metody terapii osób z autyzmem	WY, CA	30	4
Psychodydaktyczne metody terapii osób z autyzmem	WY, CA	30	4
Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	CA	15	2
Stymulacja zmysłów i integracja sensoryczno-motoryczna	CA	15	2
Diagnoza i terapia osób z trudnościami w uczeniu się	CA	15	3
Psychopedagogika osób zdolnych	WY, CA	30	3
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	30	2

¹³ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	CA	15	1
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	WY, CA	30	2
Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	CA	15	2
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15	1
Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	CA	15	2
Seminarium magisterskie	SM	120	13
Razem:		630	71

Tabela 19 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, stacjonarne, specjalność Resocjalizacja z socjoterapią (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020) ¹⁴

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
Metodologia badań społecznych	WY, CA	30	4
Konstruowanie procesu badawczego	CA	15	2
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	CA	30	3
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	CA	15	2
Diagnostyka psychopedagogiczna	CA	30	4
Edukacja szkolna	CA	15	2
Wychowanie zdrowotne	WY	15	2
Pedeutologia z deontologią zawodu	WY	15	2
Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej	WY, CA	60	5
Wychowanie resocjalizujące	WY, CA	60	9
Metodyka oddziaływania resocjalizującego i socjoterapeutycznego	WY, CA	60	9
Teoretyczne podstawy modyfikacji zachowania osób nieprzystosowanych społecznie	WY,CA	30	4

¹⁴ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Korygowanie i kształtowanie postaw osób nieprzystosowanych społecznie	WY, CA	30	6
Kształtowanie umiejętności prospołecznych osób nieprzystosowanych społecznie	WY, CA	30	5
Seminarium magisterskie	SM	120	13
Razem:		555	72

Tabela 20 Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów Pedagogika specjalna, studia II stopnia, niestacjonarne, specjalność Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się (plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2019/2020)¹⁵

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Metodologia badań społecznych	WY, CA	20	4
Konstruowanie procesu badawczego	CA	10	2
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	CA	20	3
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	CA	10	2
Diagnostyka psychopedagogiczna	CA	20	4
Edukacja szkolna	CA	15	2
Wychowanie zdrowotne	WY	15	2
Pedeutologia z deontologią zawodu	WY	15	2
Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej	WY, CA	30	5
Zaburzenia ze spektrum autyzmu	WY, CA	15	4
Ogólnorozwojowe metody terapii osób z autyzmem	WY, CA	10	4
Psychodydaktyczne metody terapii osób z autyzmem	WY,CA	10	4
Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	CA	15	2
Stymulacja zmysłów i integracja sensoryczno-motoryczna	CA	10	2
Diagnoza i terapia osób z trudnościami w uczeniu się	CA	15	3

¹⁵ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Psychopedagogika osób zdolnych	WY, CA	10	3
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	WY, CA	30	2
Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	CA	15	1
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	WY, CA	30	2
Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	CA	15	2
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15	1
Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	CA	15	2
Seminarium magisterskie	SM	70	13
Razem:		430	71

Tabela 21 Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich/ Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela¹⁶

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów w ECTS	Stopień/tytuł, imię i nazwisko nauczyciela akademickiego lub innej osoby prowadzącej zajęcia
Blok modułów (przedmiotów) obowiązkowych - A-dla kierunku PEDAGOGIKA SPECJALNA				
Wybrane problemy i kierunki filozoficzne	W/CA	30/20	3/3	-

¹⁶ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie, w przypadku, gdy absolwenci ocenianego kierunku uzyskują tytuł zawodowy inżyniera/magistra inżyniera lub w przypadku studiów uwzględniających przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.

Metodologia badań społecznych	W/CA	30/10	4/4	-
Konstruowanie procesu badawczego	CA	15/10	2/2	-
Strategie ilościowe w badaniach pedagogicznych	CA	30/20	3/4	-
Strategie jakościowe w badaniach pedagogicznych	CA	15/10	2/2	dr Marlena Duda
Diagnostyka psychopedagogiczna	CA	30/20	4/4	dr Agnieszka Gabryś
Psychologia społeczna	W/CA	30/30	4/4	dr Leoniak Krzysztof mgr Kędra Michał/ dr Anna Stachyra-Sokulska mgr Aneta Kozioł
Edukacja szkolna	CA	15/15	2/2	dr Anna Bieganowska-Skóra
Wychowanie zdrowotne	W	15/15	2/2	-
Pedeutologia z deontologią zawodu	W	15/15	2/2	dr hab. Beata Szabała

Etyka z elementami logiki	W/CA	30/15	3/3	mgr Monika Baczevska-Ciupak
Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej	W/CA	60/30	5/5	-
Wybrane zagadnienia psychologii klinicznej	W	15/10	3/3	-
Język obcy z elementami języka specjalistycznego	KW	60/60	4/4	-
Razem:		390/310	43/44	
Blok modułów (przedmiotów) wybieralnych/fakultatywnych B - Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i z trudnościami w uczeniu się				
Zaburzenia ze spektrum autyzmu	W/CA	30/15	4/4	-
Metodyka pracy z rodziną dziecka z autyzmem	CA	15/15	2/2	-
Ogólnorozwojowe metody terapii osób z autyzmem	W/CA	30/10	4/4	dr hab. Anna Prokopiak
Psychodydaktyczne metody terapii osób z autyzmem	W/CA	30/10	4/4	dr Marzena Kowaluk-Romanek

Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej	CA	15/15	2/2	-
Stymulacja zmysłów i integracja sensoryczna	CA	15/10	2/2	dr Magdalena Wójcik
Diagnoza i terapia osób z trudnościami w uczeniu się	CA	15/15	3/3	-
Metodyka pracy z osobami z werbalnymi i niewerbalnymi trudnościami w uczeniu się	W/CA	30/30	4/4	-
Metodyka rehabilitacji społecznej osób z trudnościami w uczeniu się	W/CA	30/30	3/3	dr hab. Anna Prokopiak dr hab. Piotr Gindrich
Metodyka pracy z rodziną dziecka z trudnościami w uczeniu się	CA	15/15	3/3	-
Psychopedagogika osób zdolnych	W/CA	30/10	3/3	dr hab. Piotr Gindrich
Metodyka wspomagania procesów poznawczych i przystosowania dzieci i młodzieży	W/CA	30/30	4/4	-

Przedmioty fakultatywne	CA	75/50	7/7	dr Marlena Duda/ dr Magdalena Boczkowska dr Agnieszka Gabryś
Razem:		360/255	45/45	
<p>Blok modułów (przedmiotów) C uzupełniających realizację efektów nauczania zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela</p>				
Planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających w edukacji integracyjnej i włączającej	W/CA	30/30	2/2	-
Programy wychowawcze w ed. integr. i włączającej	CA	15/15	1/1	dr Magdalena Wójcik
Organizacja edukacji włączającej i integracyjnej	W/CA	30/30	2/2	-
Nowe technologie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	CA	15/15	2/2	-
Trening asertywności i kierowania grupą	CA	15/15	1/1	-

Przedsiębiorczość i zarządzanie w oświacie	CA	15/15	2/2	-
Razem:		120	10	
Praktyki		240/240	16/16	dr Magdalena Wójcik dr Dorota Chimicz

Tabela 22. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych¹⁷

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
nie dotyczy					

¹⁷ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.